

Tielaitos

Taajamaselvitys - Taajamakuva

Oulu
1994

TIELAITOS
Oulun tiepiiri

08 TIEL/OUI

Tielaitos
Kirjasto

Doknro: 940202
Nidenro: 940297

Oulun tiepiiri

Taajamaselvitys - Taajamakuva

Tielaitos
Oulun tiepiiri

Oulu 1994

Kannen kuvassa Pulkkilan kirkonkylänraitti
Valokuvat ja piirrokset: Tiina Perälä

ISBN 951-47-8402-2
IS-paino
Oulu 1994

Kartat © Maanmittaushallitus

Oulun tiepiiri
PI 261
90101 Oulu

Sisältö

ALKUSANAT
TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO 9

2 INVENTOINTIALUE 10

3 AINEISTON KOKOAMINEN 10

4 TAAJAMAKUVA 12

4.1 Inventointimenetelmä

4.2 Taajamatien jaksottelu

4.3 Taajaman maisemallinen sijainti

4.3.1 Taajamien maisemallinen sijainti Oulun läänissä

4.3.2 Taajamien sijaintipaikkaan liittyvät taajamaku-
van ongelmat

4.4 Historian näkyminen

4.5 Mittakaava

4.6 Tieympäristö

4.7 Kasvillisuus

4.8 Näkymät

4.9 Taajaman yleisilme

5 YMPÄRISTÖNSUOJELU 22

6 YHTEENVETO 23

7 TAAJAMAKOHTAISET ANALYYSIT 24

7.1 Taajamakohtaisten analyysien järjestys

TOIMENPIDETARVETAULUKKO

PELKISTETTY INVENTOINTITULOS

KIRJALLISUUSLUETTELO

ALKUSANAT

Taajamateiden kehittäminen korostuu tulevaisuudessa Oulun tiepiirin toiminnassa. Kehittämistoimenpiteitä tarvitaan mm. siksi, ettei taajamateiden ympäristöllinen laatu aina vastaa nykyajan vaatimuksia.

Oulun tiepiirin taajamateiden nykytilanne kartoitetaan taajamaselvityksellä, jossa näkökulmina ovat taajamakuvalliset, liikenteelliset ja maankäytölliset tekijät. Tämä raportti käsittelee taajamakuva. Liikenteellinen ja maankäytöllinen tarkastelu valmistuu vuoden 1994 aikana. Taajamaselvityksen perusteella ohjelmoidaan piirin taajamatiehankkeita. Taajamakohtaiset toimenpiteet tullaan käsittelemään yhdessä kuntien kanssa. Taajamatieympäristöjen parantaminen tulee hoitaa tielaitoksen ja kuntien yhteistyönä, jossa otetaan huomioon liikenteelliset, maankäytännölliset ja taajamakuvalliset näkökohdat.

Selvityksen on tehnyt Oulun tiepiirissä maisema-arkkitehtiylöppilas Tiina Perälä. Kartat on piirtänyt puhtaaksi rakennusmestari Mervi Laava. Työn ohjaajana on toiminut ympäristösuunnittelija Ismo Karhu. Työtä valvoineen ryhmän toimintaan ovat lisäksi osallistuneet arkkitehti Ulla Priha tielaitoksen keskuhallinnosta, mmk Raija Merivirta tielaitoksen kehittämiskeskuksesta, arkkitehti Eija Salmi Pohjois-Pohjanmaan liitosta sekä Oulun tiepiiristä tieinsinööri Juhani Perkkiö, insinööri Ossi Martikainen, insinööri Pentti Lauronen ja maisemanhoidonvalvoja Esko Kanniainen. Tiepiiri kiittää myös kaikkia muita tahoja ja henkilöitä, jotka ovat edesauttaneet raportin valmistelutyötä.

Tielaitos toivoo, että tätä raporttia käytetään myös kunnissa taajamaympäristön kehittämisen virikkeenä.

TIIVISTELMÄ

Taajamaselvityksen tavoitteena on tarkastella liikenteen, maankäytön ja taajamakuvan nykytilaa yleisten teiden osalta. Tässä osaraportissa on tutkittu taajamakuvaan sekä taajamakuvaan vaikuttavia ympäristötekijöitä. Selvitykset liikenteestä ja maankäytöstä valmistuvat vuoden 1994 aikana. Taajamakuvan ongelmia ja hyviä ominaisuuksia vertailemalla taajamat on luokiteltu niissä tarvittavien toimenpiteiden määrän ja kiireellisyyden perusteella. Selkeitä toimenpideohjeita ei tässä selvityksessä ole määritetty, koska niitä on tarkoitus miettiä yhteistyössä kuntien kanssa. Selvityksen avulla voidaan suunnitella Oulun tiepiirin taajamien kehittämisen toimenpideohjelmaa.

Selvitys käsittää Oulun tiepiirin alueen eli Oulun läänin. Inventointialueen kuntien 49 keskustajamaa ovat tarkastelussa mukana Oulua, Kajaania ja Raahea lukuun ottamatta. Kuntien keskustajamien lisäksi inventointikohteisiin kuuluu 11 kunnan sivutaajamaa. Taajamien asukasluku vaihtelee 150:stä 10500:aan. Inventointi koskee taajama-alueen yleisille teille näkyvää taajamakuvaan. Taajamakuvaan on tutkittu kirjallisen aineiston, haastatteluiden ja ennen kaikkea maastokäyntien avulla. Maastokäynneillä jokaisesta taajamasta täytettiin yhdenmukainen inventointikortti, otettiin valokuvia sekä tehtiin piirroksia. Lähtötietojen ja maastoinventoinnin yhteenvetona kustakin taajamasta työstettiin taajamakohtainen taajamakuva-analyysi.

Taajama-alueella sijaitsevat yleiset tiet on jaettu toisistaan poikkeaviin jaksoihin. Jakso rajataan siten, että sen liikenteelliset ja taajamakuvalliset ominaisuudet ja ongelmat pysyvät samantyyppisinä. Jaksottelun tarkoitus on helpottaa kunkin tiejakson ongelmien kartoitusta ja sopivien kehittämistavoitteiden löytämistä. Taajamatie voidaan jakaa läpikulku-, sisääntulo-, kylänraitti-, kirkonkylänraitti- sekä kauppakatu-jaksoon. Kauppa-aukio on usein osa kauppakatuja. Taajaman ohitustie on otettu tarkasteluun mukaan, jos se kulkee niin lähellä taajamaa, että sillä on merkittävä vaikutus taajamakuvaan. Jokaiselta jaksolta on inventoitu taajamakuvaan muodostavat tekijät, joita ovat historian

näkyminen, mittakaava, tieympäristö, kasvillisuus, näkymät sekä taajaman yleisilme. Tämän lisäksi on tutkittu taajaman maisemallisen sijainnin vaikutusta taajamakuvaan.

Selvityksessä on arvioitu vanhan Oulun piirin alueella tehdyssä meluselvityksessä esitettyjen melusteiden sopivuutta taajamakuvaan. Muita taajamakuvaan tarkasteltaessa huomioon otettavia ympäristötekijöitä ovat pohjavesialueet, ilman laatu, luonnonsuojelukohteet ja ympäristöministeriön nimeämät arvokkaat maisema-alueet, joita on inventoitavien taajamien alueilla yhteensä viisi.

Taajaman sijaintipaikan erilaiset maisemalliset lähtökohdat näkyvät taajamakuvaan hyvin. Rakentamista selkeästi rajoittavien ja ohjaavien tekijöiden puute näkyy eniten Pohjanmaalla ja vähiten Kainuun ja Kuusamon vaaramaalla. Muut maisematyypit ovat Pyhäjärven-Pyhännän mäkialue ja Oulujärven seutu. Suurimpia sijaintipaikkaan liittyviä taajamakuvallisia ongelmia ovat laajalle alueelle levinnyt rakentaminen, hajanaisen taajama-alueen hahmottomuus, peltoalueiden harkitsematon rakentaminen sekä viljelyksestä poisjääneiden peltojen pensoittuminen.

Taajamakuvaan suurimmat ongelmat johtuvat liikennepainotteisuudesta, taajamien mittakaavallisista ongelmista ja omaleimaisuuden häviömisestä eli taajamien samankaltaistumisesta. Vanha rakennuskanta ja kasvillisuus ovat joutuneet väistymään liikenteen kasvaneen tilantarpeen ja hallityyppisten myymälöiden rakentamisen tieltä. Tuloksena ovat taajamien keskustojen samankaltaiset ja tilallisesti hahmottomat asvaltialueet. Liikkeiden edustan pysäköintialueet, laajat risteysalueet ja ympäristöä korkeammalla tasolla sijaitsevat tiet korostavat liikennealueen hallitsevuutta taajamakuvaan. Parantamistoimenpiteiden on lähdeittävä taajaman luonteesta ja olemassa olevasta ympäristöstä. Suurin osa taajamien taajamakuvaan ongelmista on ratkaistava yhteistyössä tiepiirin ja kuntien kanssa, jolloin päästään parhaaseen lopputulokseen.

1 JOHDANTO

Tiet ovat kiinteä osa taajamaa ja taajamakuva. Ne muodostavat taajamaa jäsentävän rungon. Taajamakuva muodostetaan hyvin usein tieltä käsin. Taajamateiden kehittämisellä voidaan parantaa taajamassa liikkumisen lisäksi taajamakuva. Tien selkeä luonne ja tasapainoinen taajamakuva helpottavat taajaman hahmottamista ja suunnistettavuutta.

Tielaitos vastaa taajamissa yleisten teiden suunnittelusta, rakentamisesta ja hoidosta. Muilta osin taajamien maankäytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus on kuntien vastuulla. Sekä tielaitos että kunnat eivät ole riittävästi kiinnittäneet huomiota taajamaympäristön kokonaisvaltaiseen parantamiseen.

Nykyisin tiedostetaan, että hyvä taajamaympäristö on kokonaisuus, jonka saavuttaminen edellyttää eri osapuolien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Tämän raportin tavoitteena on auttaa eri osapuolia tiedostamaan ja ymmärtämään taajamakuva ongelmat ja hyvät ominaisuudet, minkä pohjalta voidaan lähteä suunnittelemaan parempaa ympäristöä. Tämä selvitys kuuluu osana koko tielaitoksen taajamatieympäristöihin kohdistuvaan kehittämistyöhön. Raportti on tarkoitettu tiepiirin ja kuntien suunnittelijoiden lisäksi myös kuntien päättäjille ja asukkaille. Siksi ennen varsinaisia inventointituloksia on inventointikokemuksiin ja lopussa mainittavaan kirjallisuuteen pohjautuen kerrottu tavallista laajemmin, mitkä tekijät vaikuttavat taajamakuva muodostumiseen. Raportin jake-lu toteutetaan normaalia laajempaan, jotta mahdollisimman moni kuntalainen voisi tutustua siihen.

Oulun tiepiirin taajamaselvityksessä tutkitaan taajamien liikenteen, maankäytön ja taajamakuva nykytilaa yleisten teiden näkökulmasta. Selvitys raportoidaan useammassa osassa. Tässä osaraportissa on tutkittu taajamakuva ja taajamakuvaan vaikuttavia ympäristötekijöitä. Taajamakuva ongelmat liittyvät usein läheisesti taajaman liikenteellisiin ja maankäyttöllisiin ongelmiin, minkä johdosta osaraporteissa saat-taa esiintyä jonkin verran päällekkäisyyksiä.

Taajamakuvainventoinnissa on selvitetty jokaisen taajaman taajamakuva ongelmat ja hyvät ominaisuudet. Inventointituloksia vertailemalla taajamat on luokiteltu niissä tarvittavien toimenpidetarpeiden määrän ja kiireellisyyden perusteella. Selkeitä toimenpide-ehdotuksia ei tässä selvityksessä ole määritetty, koska niitä on tarkoitus miettiä myöhemmin tapauskohtaisesti yhteistyössä kuntien kanssa. Selvityksen avulla voidaan suunnitella Oulun tiepiirin taajamien kehittämisen toimenpideohjelmaa. Vireillä olevien taajamatiehankkeiden suunnitelmia on selvityksessä arvioitu lyhyesti taajamakuva kannalta.

Pyhäjoen keskusta vaatii tiepiirin ja kunnan yhteistyönä tehtäviä parantamistoimenpiteitä.

2 INVENTOINTIALUE

Inventointialue käsittää koko Oulun läänin eli uuden Oulun tiepiirin alueen, joka on muodostettu entisistä Oulun, Keski-Pohjanmaan ja Kainuun tiepiirien alueista. Seutusuunnittelussa inventointialue jakaantuu Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liittojen kesken.

Tarkasteltavia taajamia on yhteensä 60. Oulu, Kajaani ja Raahe eivät kuulu inventointikohteisiin. Muut kuntien keskustaajamat ovat tarkastelussa mukana. Näitä kaupunki- ja kuntakeskuksessa on yhteensä 49. Kuntien keskustaajamien lisäksi inventointikohteisiin kuuluu 11 kunnan sivutaajamaa. Taajamien asukasluku vaihtelee 150:stä 10500:aan.

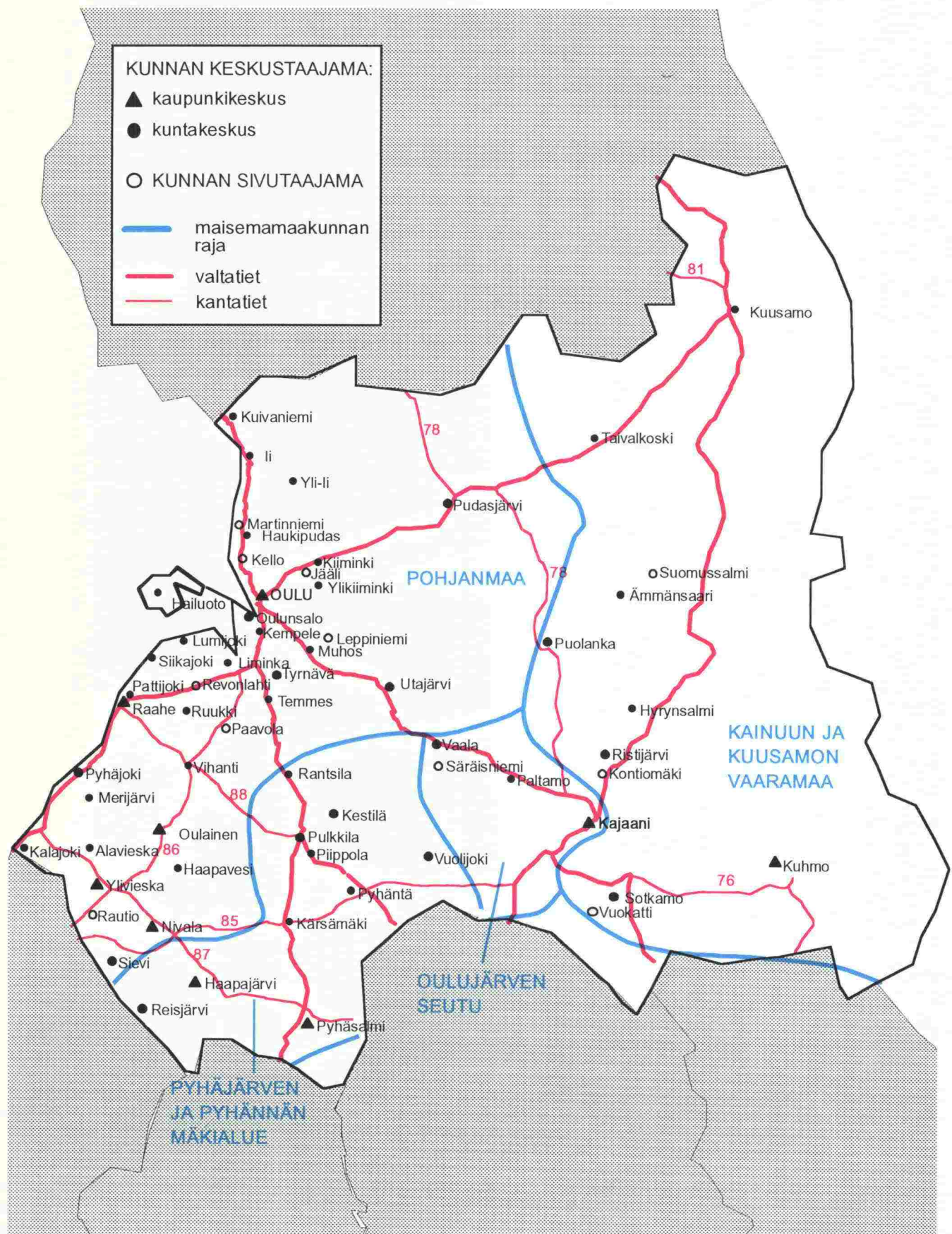
Inventointi koskee taajama-alueen yleisten teiden ja niille näkyvän ympäristön muodostamaa taajamakuva. Inventoitava taajama-alue ei välttämättä rajaudu aina taajama alkaa taajama päättyy -liikennemerkkeihin.

3 AINEISTON KOKOAMINEN

Työn alkuvaiheessa tutustuttiin taajamia käsittelevään kirjallisuuteen ja haastateltiin kuntien kaavoittajia. Näiden lisäksi haastateltiin suunnittelijoita Oulun tiepiirin piiri- ja maakuntakonttoreista sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liitoista. Haastattelujen ohessa tietoja taajamista kerättiin tiepiirin suunnitelmista, kuntien yleis- ja osayleiskaavoista, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liittojen julkaisemasta aineistosta sekä muusta aineistosta, joka käsittelee taajamien ympäristöä ja taajamakuva. Lähtötietojen kokoamisen jälkeen jokaiseen taajamaan tutustuttiin maastossa.

Maastokäynnillä kustakin taajamasta täytettiin yhdenmukainen inventointikortti. Yhden maastopäivän aikana inventoitiin 1-2 taajamaa kesäelokuussa kesällä 1993. Muistiinpanojen tueksi taajamasta otettiin valokuvia ja tehtiin piirroksia. Taajamakuvasta kerättyjen lähtötietojen ja maastoinventoinnin yhteenvedona työstettiin taajamasta taajamakuva-analyysi.

Taajama:		Inventointialue:			Sää:	
Tiejakso:	Historia	Mittakaava	Tieympäristö	Kasvillisuus	Näkymät	Yleisilme
Ohitustiejakso Tien nro						
Läpikulkujakso Tien nro						
Sisääntulojakso Tien nro						
Kylänraittijakso/ kirkonkylänraittijakso Tien nro						
Kauppakatu/ kauppa-aukio Tien nro						
Taajaman maisemallinen sijainti:						
Taajama-alueen/ Keskustan portit: Maamerkit:						
Valokuvien määrä: Yleisvaikutelma koko taajamasta:						

4 TAAJAMAKUVA

" Taajamakuvaksi on tapana kutsua sitä silmin havaittavissa olevaa kokonaisuutta, jonka muodostavat taajaman *rakennukset ja luonto* yhdessä. Hieman yleisemmin voidaan sanoa taajamakuvan olevan se näkyvä vaikutelma, joka syntyy ihmisen ja luonnon aikaansaannoksista, niiden yhteisvaikutuksesta." (Kekkonen A. & Kukkonen H. 1991, Taajamakuva).

4.1 Inventointimenetelmä

Taajamakuvainventoinnissa taajama-alueella sijaitsevat valtatiet, kantatiet, maantiet ja paikalliset on jaettu toisistaan liikenteellisesti ja taajamakuvallisesti poikkeaviin jaksoihin. Jokaiselta taajamatiejaksolta on inventoitu taajamakuvan muodostavat tekijät, joita ovat historian näkyminen, mittakaava, tieympäristö, kasvillisuus, näkymät ja taajaman yleisilme. Tämän lisäksi on tutkittu taajaman maisemallisen sijainnin vaikutusta taajamakuvaan.

4.2 Taajamatien jaksottelu

Taajamatien jakaminen eri tyyppisiin jaksoihin toimii apuvälineenä taajamakuvan inventoinnissa. Jaksottelulla tarkoitetaan taajamatien jakamista toisistaan erottuviin osiin. Tiejakso rajataan siten, että sen ongelmat ja tien ja ympäristön ominaisuudet pysyvät samantyyppisinä. Jaksottelun tarkoitus on helpottaa kunkin tiejakson ongelmien selvittämistä ja sopivien kehittämistavoitteiden löytämistä. Taajamateiden jaksosten selkeät alkamis- ja loppumiskohdat helpottavat taajaman hahmottamista ja siellä liikkumista.

Jokainen taajama on yksilöllinen, minkä takia seuraavat esimerkkijaksot ja niiden luonnehdinta ovat vain suuntaa antavia. Taajamatiet voidaan jakaa seuraaviin tyyppisiin, joita ovat:

- ohitustie
- läpikulkutie
- sisääntulotie
- kylänraitti
- kirkonkyläraitti
- kauppakatu ja
- kauppa-aukio.

Ohitustie

Ohitustie sijaitsee yleensä taajama-alueen ulkopuolella. Joskus se kulkee kuitenkin sen verran lähellä taajamaa, että se vaikuttaa taajamakuvan muodostumiseen, jolloin se on otettu tarkasteltaviin teihin mukaan. Ohitustie on erillään ympäristön maankäytöstä yleensä myös visuaalisesti. Liikenne on sujuvaa ja nopeudet suuria.

Läpikulkutie

Läpikulkutie tai -katu kulkee hallitsevana taajaman läpi. Ympäristön maankäyttö on erillään tiestä. Yleensä suurehkoa liikennettä varten mitoitettu tieratkaisu korostaa liikenteen sujuvuutta ja nopeutta. Läpikulkuliikenteen rooli on korostunut, vaikka sen määrä on usein vähäinen.

Sisääntulotie

Sisääntulotieellä lähestytään taajaman keskustaa. Sisääntulotiet voivat olla hyvin erilaisia. Sisääntulotie voi kulkea tonttikatuna asuinalueen läpi, se voi olla kaupunkimainen puurivien reunustama katu tai vapaasti maastossa kulke-

Läpikulkutie. Haukipudas.

Sisääntulotie. Haapajärvi.

va maantiemäinen tie. Yhteistä niille on autoliikenteen sujuvuus. Nopeudet saattavat kohota liiankin suuriksi.

Kylänraitti

Kylänraitti on muotoutunut ympäröivän maiseman ja maankäytön ehdoilla. Kylänraitilla saattaa olla asuin- ja talousrakennusten lisäksi yksittäisiä liikerakennuksia. Kasvillisuus hallitsee pienipiirteisiä raitinäkymiä. Kylänraittien ratkaisut täytyy suunnitella erittäin huolellisesti olemassa olevaan ympäristöön sopeutuviksi. Liikennemäärät ovat vähäisiä.

Kirkonkylänraitti

Kirkonkylänraitti muodostaa pienten taajamien keskustajakson. Taajamakuva leimaa kylänraitin tavoin väljä raittimainen ilme. Kasvillisuus hallitsee näkymiä. Yksittäiset liikerakennukset ja niiden pysäköintialueet liittyvät yleensä suoraan ajorataan. Lähellä ajorataa sijaitsevat asuin- ja liikerakennukset saattavat muodostaa kauppaukion tapaisen tiivistymän. Liikenteen määrä on yleensä melko vähäinen. Kirkonkylänraitti on usein mutkaista kylänraittia sujuvampi. Kirkonkylänraitin luonteen ja ympäristön tulee olla raittia kehittävien toimenpiteiden lähtökohtana.

Kylänraitti. Haapavesi.

Kirkonkylänraitti. Ii.

Kauppakatu

Kauppakatu on taajaman tehokkaimmin rakennettu tiejakso. Pysäköintipaikat ovat kauppakadulla tärkeitä. Ne sijaitsevat usein liikkeiden edustalla, jolloin liikennealueesta tulee helposti hyvin leveä. Kauppakatu reunustavat rakennukset muodostavat joissakin taajamissa tiiviin, kaupunkimaisen katutilan. Joissakin taajamissa kauppakatu on matalien toisistaan etäällä olevin liikerakennusten reunustama asfalttikenttä, jolloin selkeästi rajatusta katutilasta ei voi enää puhua. Vanhoilla rakennuksilla ja puilla on tärkeä merkitys taajamakuvalle. Kauppakadulla erityisesti kevytliikenne on vilkasta. Kauppakaduille sopivat kaupunkimaiset ratkaisut.

Kauppa-aukio

Kauppa-aukio on useimmiten osa kauppakatuja. Se on muodostunut taajaman toiminnalliseen keskipisteeseen. Yleensä selkeästi rakennusten rajaama kauppa-aukio sijaitsee usein risteysalueella ja sen ympäristössä. Kauppa-aukion luonnetta voidaan korostaa ja parantaa käyttämällä joko kylämaisia tai kaupunkimaisia toimenpiteitä ympäristöstä riippuen.

Kauppakatu. Nivala.

Kauppa-aukio. Muhos.

4.3 Taajaman maisemallinen sijainti

Taajaman sijaintipaikalla on ollut suuri merkitys siihen, millaiseksi taajama on aikojen kuluessa muodostunut. Perinteisesti taajamat ovat mukautuneet maisemaan ja laajentuneet sijaintipaikan asettamilla ehdoilla. Nykyään taajamat eivät enää välttämättä noudata taajamaa ympäröivän maiseman asettamia laajenemisehtoja, vaan aikaisemmin rakentamiseen sopimattomillekin paikoille on mahdollista rakentaa kehittyneen rakennustekniikan avulla. Taajaman ja sitä ympäröivän maiseman roolit ovat vaihtuneet; taajamaa ympäröivä maisema muuttuu taajaman asettamilla ehdoilla. Mitä voimakkaammin taajama laajentuu tukeutumatta maiseman asettamiin laajenemisehtoihin, sitä vaikeampi on taajamaa hahmottaa yhtenä kokonaisuutena. Taajamakuvassa aikaisemmin näkyneet maisemalliset ominaispiirteet heikkenvät ja lopulta katoavat. Merkittävä osa taajaman omaleimaisuutta häviää ja taajamat alkavat muistuttaa yhä enemmän toisiaan.

Sijaintipaikan maiseman tutkiminen auttaa ymmärtämään taajaman kehitystä ja osaksi sen tuloksena muodostuneen taajamakuvan (ja taajaman maankäytön) sekä hyvien että huonojen puolien syitä.

4.3.1 Taajamien maisemallinen sijainti Oulun läänissä

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun taajamat sijaitsevat hyvin erilaisilla paikoilla. Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu voidaan jakaa neljään erilaiseen maisematyyppiin (kartta s. 11):

- Pohjanmaahan,
- Suomenselän pohjoisosaan, jota kutsutaan tässä esityksessä Pyhäjärven-Pyhännän mäkialueeksi,
- Oulujärven seutuun sekä
- Kainuun ja Kuusamon vaara-alueeseen.

Jako on peräisin ympäristöministeriön tekemästä maisemamaakuntajaosta (Ympäristöministeriö 1992, Maisemanhoito, Maisematyöryhmän mietintö I). Jako perustuu suureksi osaksi hallitseviin luonnonelementteihin, mutta siihen ovat vaikuttaneet myös alueen maankäyttötavat ja kulttuurihistoria.

Saman maisematyyppin taajamilla on usein samankaltaisia sijaintipaikkaan liittyviä taajamakuullisia ongelmia.

Pohjanmaa

Suurin osa alueesta kuuluu Pohjanmaan lakeuteen. Korkeuserot koko alueella ovat yleensä vähäisiä. Maisemaa halkovien viljavien jokilaaksojen välissä on pääosin mäntymetsää kasvavia karuja asumattomia selänteitä. Soita on runsaasti. Maisemaa leimaa peltoalueiden laajuus. Perinteisesti asutus on pyrkinyt sijoittumaan selänteiden ja laaksojen välisille laaksoa kuivemmille ja selänteitä reheväkasvuisimmille alueille. Pohjanmaalla taajamat ovat sijoittuneet siten selänteiden reunoille, maastosta kohoaville kumpareille, harjanteille tai jokitörmille.

Pyhäjärven-Pyhännän mäkialue

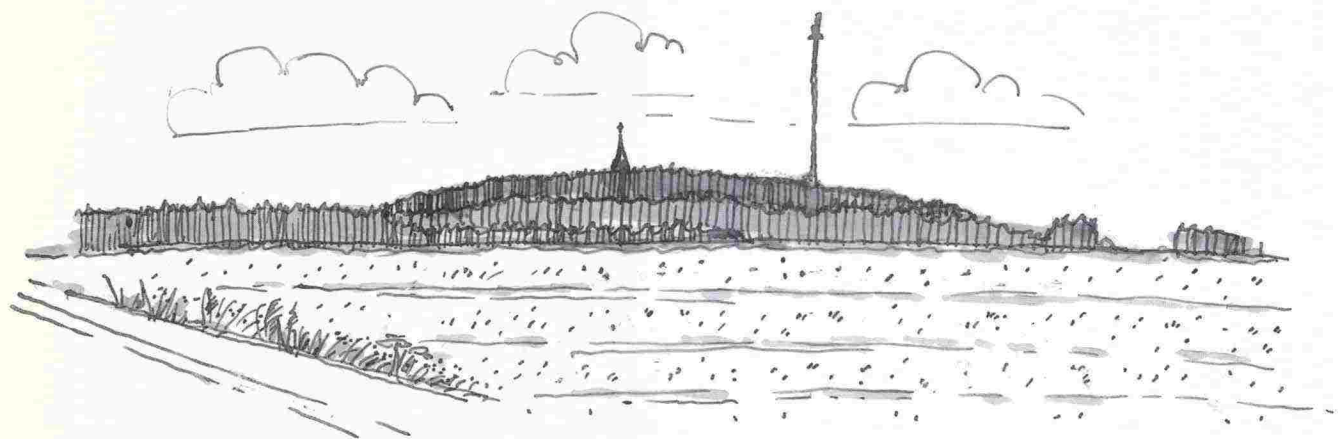
Pyhäjärven-Pyhännän seutu kuuluu Pohjanmaan ja Järvi-Suomen jakavaan vedenjakajaan, jota kutsutaan Suomenseläksi. Maasto on joko melko tasaista tai kumpuilevaa. Maanpinnan korkeus alueen alavimmilla paikoilla on n. 140 metriä merenpinnasta. Korkeuserot jäävät yleensä kuitenkin alle 20 metrin. Maisemaa leimaavat pienehköt järvet, laajat suoalueet, metsäiset selänteet ja pienikuvioiset peltoalueet. Maisema on pohjalaista maisemakuvaa pienipiirteisempää. Taajamat ovat sijoittuneet edellä kuvattujen Pohjanmaan periaatteiden mukaan.

Oulujärven seutu

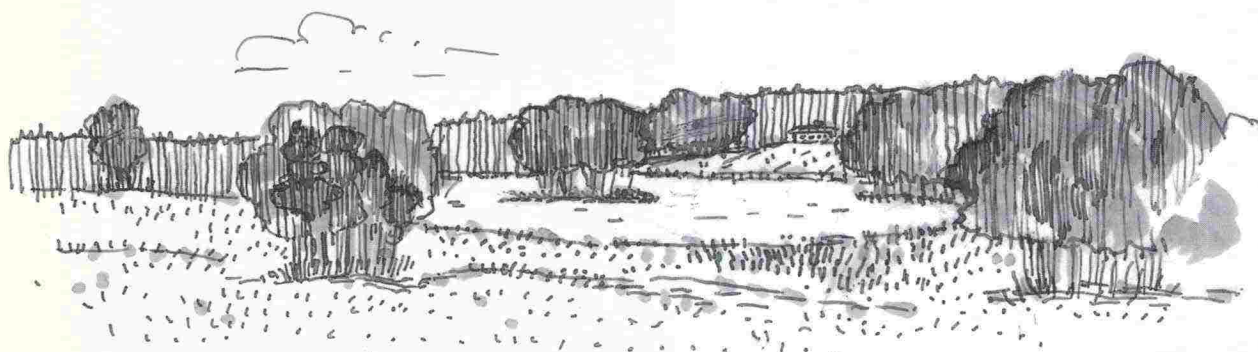
Maasto on Oulujärven ympärillä tasaista. Pinnanmuodot alkavat kuitenkin muuttua vaihtelevammiksi mentäessä järven itäpuolisia vaara-alueita kohti. Maisemaa hallitsee Suomen suurimpiin järviin kuuluva Oulujärvi. Kasvillisuus on monipuolista. Osa ranta-alueista on hyvää viljelysmaata. Taajamat sijaitsevat Pyhäjärven-Pyhännän mäkialueen tavoin Pohjanmaan periaatteiden mukaan.

Kainuun ja Kuusamon vaaramaa

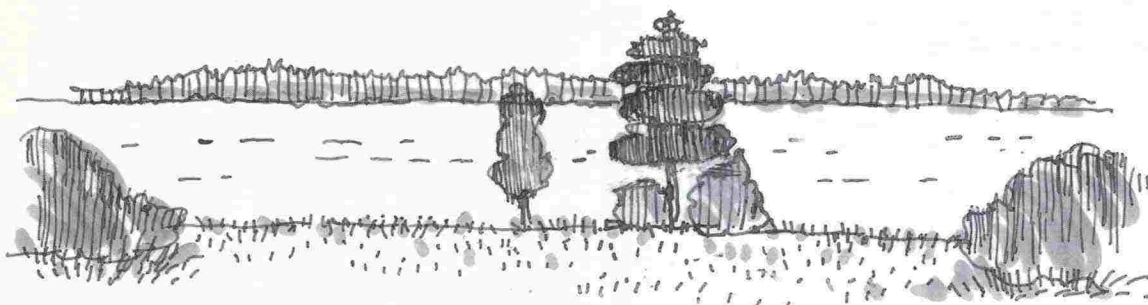
Alue kuuluu Kaakkois-Suomesta Aavasaksan seudulle ulottuvaan vaaravyöhykkeeseen. Alueen selkärangan muodostava vaarakso kulkee Kainuun länsipuoliskolla ja laajenee Kuusamon seudun käsittäväksi jyrkkärinteiseksi vaaraylängöksi. Korkeimmat vaarat nousevat yli 500 metrin korkeuteen. Alueella on runsaasti erikokoisia järviä ja jokia. Metsiä ja soita on paljon. Pellot ovat pieniä ja niitä on vähän, maanviljelystä tärkeämpää on karjatalous. Taajamat ovat sijoittuneet useimmiten vaarojen alarinteille vesistöjen läheisyyteen erityisesti veteen työntyville niemille ja kannaksille. Asutusta on harvoin sijoittunut yli 300 metriä merenpinnan yläpuolelle.

Pohjanmaa. Sievi.

Pyhäjärven-Pyhännän mäkialue. Reisjärvi.

Oulujärven seutu. Säräisniemi.

Kainuun ja Kuusamon vaaramaa. Ristijärvi.

4.3.2 Taajamien sijaintipaikkaan liittyvät taajamakuvan ongelmat

Tyypillistä lähes kaikille Pohjanmaan, Pyhäjärven-Pyhännän mäkialueen ja Oulujärven ympäristön taajamille on rakentamista selkeästi rajoittavien tai ohjaavien tekijöiden puute sekä luontaisten rakentamispaiikkojen vähäisyys. Maastosta kohoavien kumpareiden, harjanteiden ja jokitörmien luonnolliset laajenemisalueet ovat suppeita. Tällöin taajamat laajenevat peltolaaksoihin ja karuille selänteille, missä sekä asumisviihtyvyys että taajamakuva huononevat.

Useat taajamat sijaitsevat erityisesti Pohjanmaalla laajojen peltoaukuioiden keskellä, jolloin taajama näkyy hyvin. Taajaman reuna kertoo taajaman luonteesta ja koosta. Se muodostaa taajaman tärkeän julkisivun. Taajamarakenteen rönkyillä peltoaukioille selkeä reuna häviää ja taajamakuva muuttuu rauhattomaksi.

Toinen yleinen taajamakuvan ongelma on viljelyksestä poistuneiden peltojen umpeenkasvu. Pensoittuneet alueet peittävät tärkeitä näkymiä, tekevät taajaman reunasta sekavan ja vaikeuttavat taajaman hahmottamista. Suurimmat syyt taajaman hahmottamisen vaikeuteen löytyvät

yleensä kuitenkin maankäytön suunnittelusta, joka on merkittävä tekijä taajamakuvan muodostumisessa. Hajanaisten ja laajalle levinneiden taajamien sijasta tulisi suunnitella mahdollisimman tiiviitä ja yhtenäisiä taajamia.

Kainuun ja Kuusamon vaaramaan taajamilla on muita alueita vähemmän sijaintipaikkaan liittyviä taajamakuvan ongelmia selkeiden maisemallisten lähtökohtien vuoksi. Muutamissa taajamissa selkeät rajat on tosin pilattu sijoittamalla ranta-alueelle sopimattomia toimintoja kuten teollisuusalueita ja järeitä liikennejärjestelyjä. Ranta-alueiden raskas rakentaminen peittää usein merkittäviä näkymiä.

Taajamat saattavat olla syntyneet myös muista kuin maisemallisista lähtökohdista. Nämä taajamat ovat aika nuoria ja niissä käytetty rakentamistekniikka on ollut kehittyntä, minkä takia niiden rakentamisessa ei ole tarvinnut välttämättä noudattaa maiseman asettamia ehtoja. Sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet mm. alueen runsaat luonnonvarat tai edulliset liikenneyhteydet. Taajamakuvaan vaikuttaa se, miten sijaintipaikan maisemalliset lähtökohdat on otettu huomioon taajaman perustamisessa. Tällaisia inventointikohteita ovat mm. Kontiomäki, Leppiniemi ja Martinniemi.

Viljelyksestä poisjääneiden peltojen pensoittuminen tekee taajaman reunasta sekavan. Pyhäntä.

4.4 Historian näkyminen

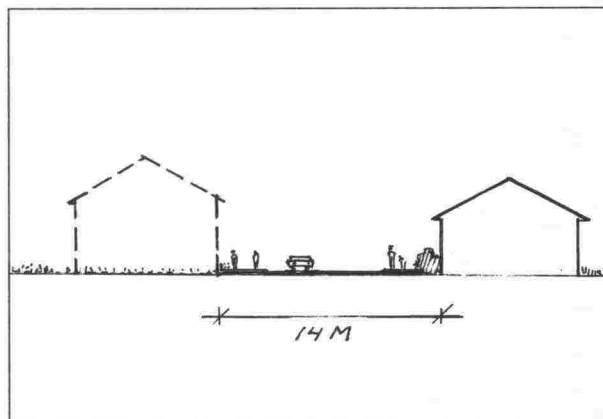
Taajamakuvaan liittyy myös aikaperspektiivi, taajaman historia. Myönteisessä taajamakuvaan näkyvät taajaman eri kehitysvaiheet. Taajaman alueellisen laajenemisen ja kehityksen voi selvittää tutkimalla taajaman maisemallista sijaintipaikkaa ja siinä tapahtuneita muutoksia. Näkyvimmin taajaman historiasta kertovat mm. taajamassa sijaitsevat vanhat rakennukset, kasvillisuus, sillat sekä tiet. Historian näkyminen tuo taajamakuvaan ajallista jatkuvuutta ja omaleimaisuutta, minkä takia lähes jokainen vanha rakennus on taajamakuvalle erittäin tärkeä. Taajamakuvan omaleimaisuuden häviämisen eli samankaltaistumisen suurimmat syyt ovat vanhojen rakennusten vähäisyyden lisäksi uusien rakennusten kirjavuus taajaman sisällä sekä niiden yhdenmukaisuus taajamien välillä.

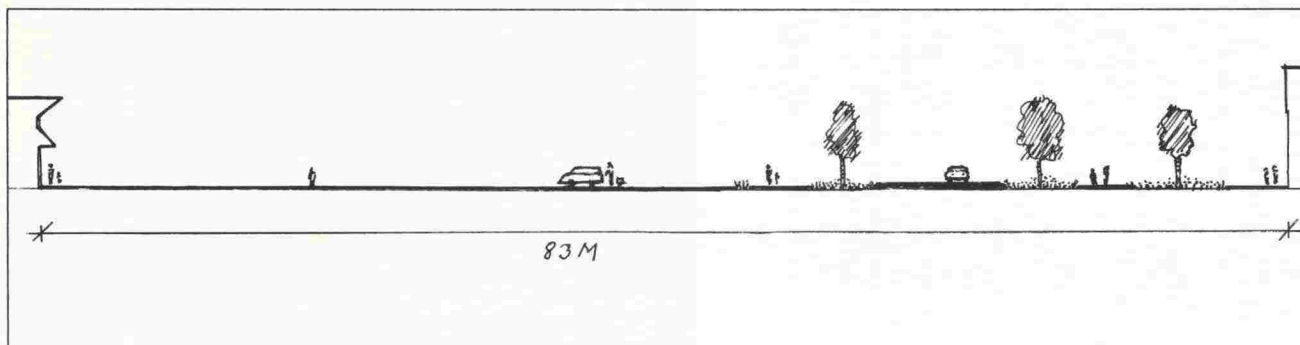
Näkymä Plassin alueella Kalajoella. Tällaisten kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ja taajamakuvalle tärkeiden alueiden ratkaisut on mietittävä erittäin huolellisesti.

4.5 Mittakaava

Katutilan mittakaavaan vaikuttavat katua rajavien rakennusten, rakenteiden, puiden ja pensaiden koko, josta tärkein ominaisuus on korkeus, sekä niiden etäisyys toisistaan. 1960- ja -70 -lukujen kaavoituksen ja taajamatiehankkeiden myötä vanhat rakennukset ja tiiviit katutilat ovat hävinneet useiden taajamien keskus- toista hallityyppisten myymälöiden ja kasvaneen autoliikenteen ja pysäköinnin tilantarpeen tieltä. Kaukana toisistaan sijaitsevien matalien liikerakennusten välistä laajaa asfalttialuetta ei voi kokea selkeästi rajatuksi katutilaksi. Tällainen tieosuus vaikuttaa epäviihtyisältä ja irralliselta muusta ympäristöstä. Säilyneiden kylänraittien katutila tuntuu puolestaan miellyttävältä ja tunnelmaltaan tiiviiltä. Alla olevat poikkileikkaukset havainnollistavat inventointikohteiden katutilojen mittakaavallisia eroja.

Pulkkilan kirkonkylänraitti 1/500. Risteysalueella sijainnut vanha puurakennus purettiin syksyllä 1993. Rakennuksen purkaminen levensi tiivistä raittia ja huononsi raitin taajamakuva.

Pudasjärven kauppakatu 1/500.

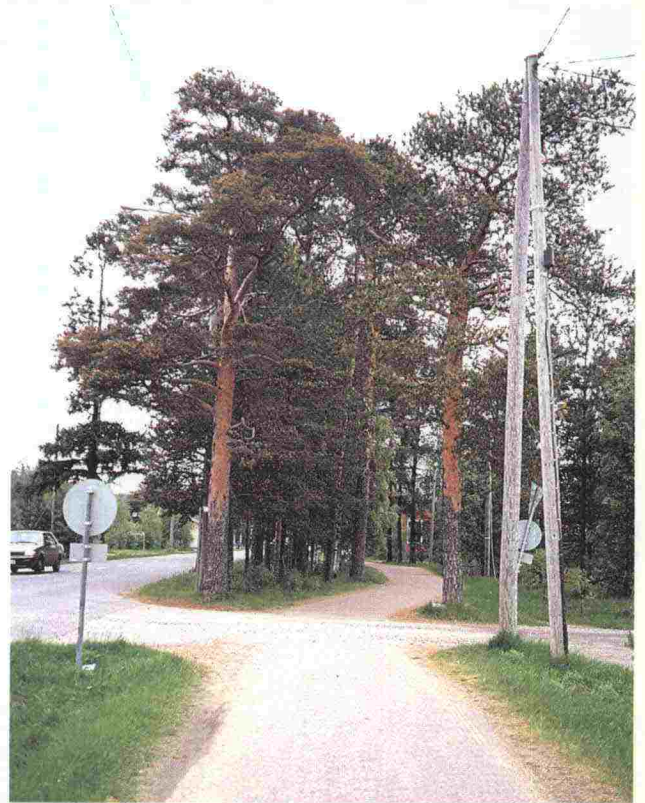
4.6 Tieympäristö

Liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen liittyvät tekijät ja ratkaisut ovat osa taajamakuva. Useiden lohduttomien taajamakuvien syynä ovatkin edellä mainitut 1960-70 -luvulla tehtyjen suunnitelmien mukaiset taajamateiden parannukset ja hallityyppisten myymälärakennusten ja niiden pysäköintialueiden rakentaminen. Tyypillistä tuolloin suunnitelluille teiden parantamistoimenpiteille on, että tiealue on hyvin leveä. Pyöräily on usein suunniteltu ajoradan yhteyteen. Ajorataa reunustavat korotetut jalankulkuväylät. Leveää tiealuetta jatkavat liikkeiden edustojen laajat pysäköintialueet. Istutuksia on joko hyvin vähän tai niitä ei ole ollenkaan. Tuloksena on tilallisesti hahmoton ja liikennepainotteinen taajama. Tien hallitsevaa roolia saattaa korostaa vielä tien korkeusaseman nousu muuhun ympäristöön nähden, mikä näkyy selvästi erityisesti vanhojen rakennusten kohdalla. Tien korkeusaseman nousu vaikeuttaa vanhojen rakennusten kunnossapitoa ja edistää siten niiden purkamista.

Tien ja liittymäalueiden laajuuden ja korkeuden, pysäköintialueiden sijainnin ja koon sekä istutusten lisäksi taajamakuvaan vaikuttavat kevytliikenteen reitit, valaisimet, sähkö- ja puhelinjohdot pylväineen, liikennemerkkit, mainokset, kalusteet, pintamateriaalit sekä meluesteet.

Kevytliikenteen reitit

Kevytliikenteen reittien määrä, laatu ja sijainti vaikuttavat taajaman viihtyisyyteen. Kevytliikenteen reitit erotetaan yleensä omille väylilleen. Reitin linjauksen lähtökohtana tulee olla nykyinen ympäristö. Kevytliikenteen reitti voidaan linjata myös kaavateitä pitkin, mikä vähentää maisemaa muuttavien väylien määrää ja tekee kevytliikenteen reitit vaihtelevammiksi. Rakennetun ympäristön ja kasvillisuuden huomioon ottava kevytliikenteen reitti tuntuu miellyttävältä ja vaikuttaa myönteisesti taajamakuvaan. Kevytliikenteen reitti, joka linjataan kaavamaisesti ympäristöstä välittämättä, saattaa huonontaa taajamakuva pitkäksikin aikaa. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan väliin jäävän alueen käsittelyn ja hoidon taso riippuu ympäristöstä. Keskustoissa välikaistan epäsiis-

Komeat männyt kiertänyt kevytliikenteen reitti on kiinteä osa ympäristöä. Tyrmävä.

Mainokset tekevät Kärsämäen sisääntulotien taajamakuvasta sekavan.

teys ja syvät avo-ojat huonontavat taajamakuva. Keskustan ulkopuolella vapaasti kasvava, niittymäinen avo-oja voi olla usein luonteva osa ympäristöä.

Valaisimet

Kirkonkylänraittien ja kauppakatuja korkeat maantievalaisimet lisäävät liikenteen hallitavuutta. Muutamien taajamien keskustojen uusitut, matalammat ja tiheämmin sijoitetut maanteiden valaisintyyppistä poikkeavat mallit korostavat osaltaan tiealueen luonteen muutosta sisääntulosta taajaman keskustajaksoksi. Valaisintyyppin tulee kuitenkin sopeutua muuhun ympäristöön. Siitä ei saa tulla irrallinen, liian erikoinen elementti tiealueen kalustuksessa. Korkeiden maantievalaisimien ohella myös ilmajohdot ja niiden pylväät vaikuttavat maantiemäisen taajamakuva muodostumiseen.

Liikennemerkkit

Liikennemerkkit ovat tärkeä osa liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Värikkäiden liikenne-merkkien suuri määrä tekee taajamakuvasta levottoman. Erityisesti tiealueen yläpuolella sijaitsevat opasteet sekä etäisyystaulut taajamien keskustoissa korostavat autoliikenteen roolia ja tuovat keskustajaksolle maantiemäistä tunnelmaa. Liikennesuunnittelussa tulisi pyrkiä mahdollisimman selkeisiin ja yksiselitteisiin ratkaisuihin, jolloin liikennemerkkienkin määrä vähenisi.

Mainokset

Rakennetussa ympäristössä, erityisesti taajamien keskustoissa mainokset ovat osa taajamakuva. Keskustojen ulkopuolisilla alueilla, jossa kasvillisuus hallitsee taajamakuva, mainokset tuntuvat usein irrallisilta ja tekevät taajamakuvasta rauhottoman. Mainokset huonontavat taajamakuva erityisesti taajamien reuna-alueilla. Taajama näkyy hyvin avoimien alueiden takaa, jolloin sisääntulo taajamaan tuntuu miellyttävältä. Sisääntulotien taajamakuva huononee oleellisesti, jos taajaman julkisivun peittävät tietä reunustavat lukuisat mainoskyltit tai keskelle avointa aluetta pystytetty maisemaa hallitseva mainostaulu.

Kalusteet

Taajamien kalusteita ovat penkit, bussikatokset, posti- ja roskalaatikat, pyörätelineet, liikenne-esteet ja istutuslaatikat. Kalusteiden tulee olla kestäviä, yhtenäisiä ja ympäristöön sopivia. Liian usein kirjavien kalusteiden ainut yhdistävä tekijä on kestävyys, mikä myös näkyy kalusteiden ulkonäössä. Maastokäyntien aikana tuli selvästi esille penkkien vähäinen lukumäärä taajamien keskustoissa. Taajaman yleisilmettä parantavat ihmisten oleskelu ja kokoontuminen taajamien keskustoissa, mihin osaltaan vaikuttaa taajaman tarjoamien kalusteiden määrä, laatu ja sijainti.

Pintamateriaalit

Taajamien keskustoissa yleisin pintamateriaali on asfaltti. Ajoin, kevytliikenteen reitit sekä pysäköintialueet muodostavat usein laajoja ja yhtenäisiä asfalttialueita. Välissä saattaa olla muutama kulunut nurmikaistale, mikä ei paranna taajamakuva. Uusimmissa taajamatiesuunnitelmissa on keskustojen tiealueiden luonnetta korostettu käyttämällä asfaltin ohella erivärisiä ja muotoisia betonikiviä. Kiveysten avulla voidaan onnistuneesti korostaa torialuetta tai kevyen liikenteen yhteyksiä ja saada ympäristö huolitelluksi ja siistiksi. Laajat kiveykset tekevät taajamakuvasta kaupunkimaisen, mikä sopii isompiin taajamiin, mutta saattaa olla ristiriidassa pienen maaseutumaisen taajaman luonteen kanssa. Kiveyksien määrässä, muodossa ja värityksessä on oltava varovaisia. Liian usean eri värisen ja -muotoisen betonikiven käyttö tekee taajamakuvasta rauhottoman. Sorapäälyste on edelleen käyttökelpoinen, maaseutuympäristöön sopiva pintamateriaali. Olennaista siistille lopputulokselle on huolellinen ja kestävä työ. Päälysteiden on oltava pitkäikäisiä ja kestävä raskastakin kulutusta.

4.7 Kasvillisuus

Tieympäristön kasvillisuuden muodostavat istutettujen taimien ja luonnonkasvien lisäksi tiehen rajautuvien tonttien kasvillisuus sekä kauempana näkyvä kasvillisuus, jolla ei välttämättä ole kiinteää yhteyttä tiealueeseen. Kasvillisuudella on suuri merkitys taajamakuvalle. Puut ja pensaat kertovat vuodenaikojen muutoksista ja ajan kulumisesta. Ne tekevät taajamakuvasta elävän ja vaihtelevan.

Elinvoimaiset puut on aina pyrittävä säilyttämään. Rakennuksen tai rakenteen voi uusia lyhyessä ajassa mutta kasvillisuuden uusiminen kestää kymmeniä vuosia. Olemassa oleva kasvillisuus on tarpeettoman usein raivattu uuden rakentamisen tieltä. Vanhat säilyneet puut tekevät uudesta ympäristöstä nopeammin valmiin näköisen. Säilyneet metsäsaarekkeet ja vanhat puuryhmät taajaman keskellä ovat erittäin tärkeitä. Ne edustavat taajamaluontoa ja ovat kertomassa osaltaan paikan historiasta, siitä millaista luonto kenties on ollut ennen tiivistä taajamarakentamista. Hautausmaiden

kasvillisuudella on tärkeä merkitys taajamakuvalle. Toisaalta liian rehevä kasvillisuus saattaa huonontaa taajamakuva peittämällä tärkeitä näkymiä. Kirkkojen ympäristön vanha puusto saattaa estää lähes kokonaan kirkon näkymisen. Näkymien peittymisen lisäksi rantojen ja hoitamatta jääneiden peltojen ja niittyjen pensoittuminen antaa epäsiistin ja hylätyn vaikutelman ympäristöstä.

Metsien, yksittäisten puiden ja pensaiden lisäksi taajama-alueella ja sen ympäristössä ovat viljelykset ja niityt ovat osa taajamien kasvillisuutta. Ne muodostavat taajamakuvalle tärkeitä selkeitä avoimia tiloja. Viljely- ja niittyalueet ovat usein elävämmän näköisiä kuin lyhyeksi leikattu nurmikenttä.

Istutusten ja viheralueiden suunnittelu ei saa olla kaavamaisista, vaan sen on otettava huomioon taajaman luonne, kasvuedellytykset ja jo olemassa oleva kasvillisuus. Puurivien avulla muodostettavat puistokadut ja runsaasti hoitoa vaativat istutusryhmät eivät sovi pieniin maaseutumaisiin taajamiin.

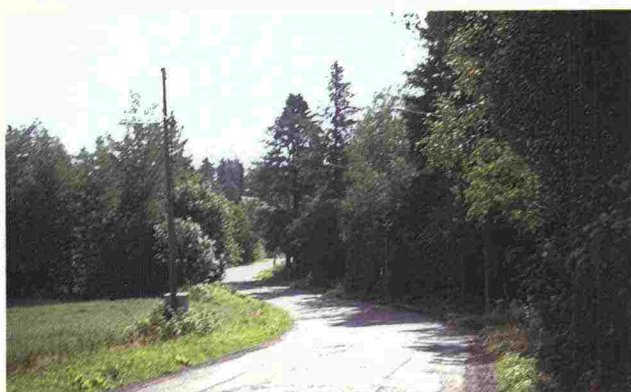

Tien varren komeaa kukkaloistoa Pulkkilassa.

4.8 Näkymät

Taajaman näkymät ovat erityyppisiä riippuen paikasta, josta näkymä havainnoidaan. Taajaman sisäiset näkymät ovat yleensä melko lyhyitä. Taajaman sisällä avautuvat pidemmät näkymät ovat yleensä kadun tai tien suuntaisia. Tärkeitä tekijöitä ovat tällöin kadun linjaus ja päätteet. Kadun päätteenä sijaitseva rakennus tai luonnonelementti ryhdittävät koko katutilaa. Kaarevan tien suuntaiset näkymät ovat mielenkiintoisia ja vaihtelevia.

Toinen näkymätyyppi on taajamasta ulospäin avautuvat näkymät. Tällaiset näkymät ovat tärkeitä, sillä ne liittävät taajaman ympäröivään maisemaan. Kauniina pidetyistä taajamista ja taajaman sisällä olevista paikoista avautuu usein näkymiä ulospäin.

Kaarevan tien suuntaiset näkymät ovat mielenkiintoisia. Paavola.

Keskustan läheisyyden laiduntaminen korostaa Reisjärven maaseutumaista yleisilmettä.

Taajaman näkyminen taajaman ulkopuolelta katsottuna on kolmas näkymätyyppi. Taajama saattaa näkyä kauaskin, jos sitä ympäröivät laajat peltoaukeat tai se sijaitsee järven rannalla, laaksossa tai ison mäen juurella. Laajojen peltoaukioiden ja vesistöjen ympäröimässä taajamassa reunat ovat tärkeitä, koska ne näkyvät hyvin. Reunojen harkitsematon maankäyttö tai laajeneminen saattaa huonontaa oleellisesti taajamakuva.

Maamerkit ovat tärkeitä sekä taajaman sisäisille että niille näkymille, joissa taajamaa katsotaan taajaman ulkopuolelta. Joissakin taajamissa maamerkit ovat hyvin hallitsevia ja ne saattavat helpottaa matkailijan liikkumista tuntemattomassa ympäristössä. Maamerkkeinä toimivat usein kirkontornit, vesitornit ja radiomastot. Maamerkit ovat tärkeä osa taajaman olemassaolomaisuutta.

4.9 Taajaman yleisilme

Taajaman yleisilmettä voidaan pitää edellisten tekijöiden summana. Taajaman yleisilme voi olla kaupunkimainen, kylämäinen tai maaseutumainen. Taajamakuvaan vaikuttavat taajamasta syntyneet mielikuvat ja tunnelmat, jotka muodostuvat aikaisemmin mainittujen tekijöiden lisäksi myös taajamassa liikkuvista ihmisistä, ajoneuvoliikenteestä sekä taajaman toiminnoista. Jos ihmiset liikkuvat jalkaisin tai pyörällä, pysähtyvät juttelemaan toistensa kanssa tai istahtavat hetkeksi torin laidalle - viihtyvät taajamassa, taajamakuva tuntuu myönteiseltä. Jos taajaman yleisilmettä leimaavat ihmisten sijasta pelkästään pysäköidyt ja liikkuvat autot, taajama koetaan epäviihtyisänä ja vieraannuttavana. Taajaman toimintojen sijoittelu vaikuttaa taajaman yleisilmeeseen. Taajaman keskellä sijaitseva tori lisää viihtyisyyttä, kun taas huoltoaseman asfalttinen ympäristö ei houkuttele oleskeluun. Erilaiset tapahtumat kuten torimyyntipäivät, esitykset ja teemapäivät lisäävät ihmisten yhteenkuuluvuutta ja viihtyvyyttä ja parantavat siten taajamakuva. Taajaman suunnittelun on lähdettävä ennen kaikkea siellä asuvista ihmisistä, heidän viihtyvyydestään ja tarpeistaan.

5 YMPÄRISTÖNSUOJELU

Taajamateihin liittyy useita ympäristönsuojelullisia näkökohtia. Oulun tiepiirin alueelta on tehty erillisselvityksiä yleisten teiden aiheuttamista meluhaitoista, pohjavesiriskeistä ja päästöistä ilmaan. Tässä yhteydessä näihin aiheisiin on lähemmin otettu kantaa ainoastaan meluntorjunnan osalta. Taajamakuva ja ympäristönsuojelun edut saattavat joissakin tapauksissa olla ristiriidassa, jolloin on tarkkaan mietittävä niiden arvojärjestystä.

Meluesteet

Läpikulkuliikennettä palvelevalla taajamatiesuudella melu saattaa tulla sellaiseksi ongelmaksi, että tarvitaan melunsuojausta. Meluesteitä on usein vaikea tai lähes mahdotonta sovittaa tiiviiseen taajamaan. Meluesteet lisäävät autoliikenteen ja taajaman muiden toimintojen erillisyyttä. Ne saattavat katkaista taajamakuvalle tärkeitä näkymiä. Taajamakohtaisissa analyyseissä on arvioitu entisen Oulun piirin alueella tehdyssä meluselvityksessä esitettyjen meluesteiden soveltuvuutta taajamakuvaan.

Pohjavesialueet

Muutamat taajamatiet sijaitsevat pohjavesialueella. Jos tällaisissa kohteissa on tarvetta ryhtyä tekemään pohjavesisuojausrakenteita, toimenpiteiden vaikutukset mm. tienvarsikasvillisuudelle on selvittettävä tarkasti. Suojausrakenteet on suunniteltava ja rakennettava siten, että kasvillisuusvauriot jäävät mahdollisimman pieniksi. Suolan käytön vähentäminen on vaihtoehtoinen tapa pienentää pohjavesiriskejä ja viheralueille aiheutuvia haittoja.

Ilman laatu

Ilman laadun nykyiset ja suunnitellut uudet ohjeavrot eivät ylitä Oulun tiepiirin taajamateilla, vaikkakin piirin alueen suurimmat pitoisuudet syntyvät kaupunkien sisääntuloväylillä. Tästä huolimatta tiensuunnittelussa tulee tavoitella liikenteen ilmaan aiheuttaman kuormituksen pienentämistä.

Luonnonsuojelukohteet

Valtakunnallisia tai seudullisia luonnonsuojelualueita on taajamateiden vaikutusalueella vain parissa kohteessa. Rauhoitettu luonnonmuis-

tomerkkejä sekä muita paikallisilla luontokohteita on enemmän. Näillä kohteilla on yleensä suuri merkitys taajamakuvaan omaleimaisuuden muodostumiselle. Siksi ne tulee säilyttää mahdollisissa taajamahankkeissa ja niitä kannattaa jopa korostaa.

Arvokkaat maisema-alueet

Ympäristöministeriö on nimennyt Oulun läänistä yhteensä 18 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, joiden alueella sijaitsee viisi tarkasteltavaa taajamaa. Arvokkaat maisema-alueet koskevat pääasiassa taajamien ulkopuolista ympäristöä. Taajama-alueilla ne saattavat näkyä taajamasta ulospäin avautuvien näkymien kautta. Arvokkaalla maisema-alueella sijaitsevassa taajamassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota taajamakuvaan. Taajama-alue ja taajamaa ympäröivä maisema eivät saisi olla ristiriidassa, vaan niiden tulisi yhdessä muodostaa arvokas maisema-alue, jolloin taajamakuva tulisi täydentää arvokasta maisemakuva.

Arvokkaat maisema-alueet, joiden alueella tarkasteltavia taajamia sijaitsee, ovat seuraavat (suluissa alueella sijaitsevat taajamat):

- Reisjärven Keskikylä-Kangaskylä (Reisjärvi),
- Hailuoto (Hailuoto),
- Limingan lakeus (Liminka, Lumijoki, Tyrnävä),
- Oulujoen laakso (Muhos) sekä
- Säräisniemi (Säräisniemi).

Rauhoitettu lehtikuusikuja reunustaa tietä. Kuhmo.

6 YHTEENVETO

Inventointialueen taajamat sijaitsevat hyvin erilaisilla alueilla. Taajaman sijaintipaikan maise-malliset lähtökohdat näkyvät inventointikohteiden taajamakuvas-
sa. Suurimpia sijaintipaikkaan liittyviä taajamakuval-
lisia ongelmia ovat laajalle alueelle levinneen ja usein hajanaisen taajama-alueen hahmottomuus, peltoalueiden harkitsematon rakentaminen sekä viljelyksestä poisjääneiden peltöjen pensoittuminen. Rakentamista selkeästi rajoittavien tai ohjaavien tekijöiden puute näkyy eniten Pohjanmaalla sijaitsevien taajamien taajamakuvas-
sa. Maisemaan vaikuttavan suunnittelun tulee lähteä maise-mallisten lähtökohtien selvittämisestä. Erityisesti yleiskaavoituksella on suuri merkitys taajamaku-
van muotoutumisessa. Myös pienillä taajamaku-
van korjaustoimenpiteillä, kuten pensaikon raivaamisella tai irrallaan olevan rakentamisen sitomisella ympäristöön istutusten avulla, on tärkeä merkitys taajamakuvalle.

Taajamaku-
van suurimpia ongelmia ovat liikenne-
painotteisuus, taajamien mittakaavalliset on-
gelmat sekä omaleimaisuuden häviäminen eli taajamien samankaltaistuminen. Taajamaku-
van ongelmien suurimpina syinä ovat 60- ja 70-lukujen liikennepainotteinen suunnittelu ja ma-
talian hallityyppisten myymälöiden rakentami-
nen. Myymälöiden laajat pysäköintialueet ovat edelleen laajentaneet leveää ajorataa taajami-
en keskustoi-
ssa. Tuloksena ovat samankaltais-
tuneiden keskustojen yksitoikkoiset ja tilallisesti hahmottomat asfalttialueet. Laajat risteysalu-
eet ja ympäristöään korkeammalla sijaitsevat suoraviivaiset tiet korostavat liikenteen hallitse-
vuutta ja lisäävät taajaman hajanaisuutta. Taa-
jaman omaleimaisuudelle tärkeät ympäristön pienipiirteisyys, vanhat rakennukset, rakenteet, puut ja pensaat ovat usein joutuneet väisty-
mään liikenteen kasvaneen tilantarpeen ja laa-
jojen myymälärakennuksien tieltä.

Taajamien parantamistoimenpiteiden on läh-
dettävä taajaman luonteesta ja olemassa ole-
vasta ympäristöstä. Kaupunkimaisia taajamia on inventointialueella aika vähän. Suurin osa inventointikohteista on maaseutumaisia taaja-
mia. Taajamia ei tulisi parantaa uusia, usein

aika kaupunkimaisia ratkaisumalleja automaati-
sesti tavoitellen. Kaupunkimaiset parantamis-
toimenpiteet ovat ristiriidassa pienen maaseu-
tutaajaman luonteen ja ympäristön kanssa, jol-
loin kalliista parantamistoimenpiteistä huolimatta taajamakuva on edelleen ongelmallinen. Taajamien kehittäminen yhdenmukaisilla pa-
rantamistoimenpiteillä välittämättä taajaman luonteesta saattaa hävittää viimeisetkin taaja-
man omaleimaisuudelle tärkeät tekijät, minkä tuloksena on taajamien samankaltaistumisen lisääntyminen. Taajamien liittymäongelmia rat-
kaistaessa on tärkeä miettiä uusien liittymä-
vaihtoehtojen vaikutusta taajamakuvaan. Ym-
päristöä voimakkaasti muuttavat eritasoliittymät tekevät taajamaku-
vasta liikennepainotteisen ja taajama-alueesta huomaamattoman. Kun uu-
sia taajaman ohittavia teitä suunnitellaan, on tärkeää miettiä myös vanhojen, taajamateiksi muuttuvien teiden uutta luonnetta ja taajama-
kuva.

Parantamistoimenpiteiden tavoitteena tulisi olla mahdollisimman viihtyisä ja tasapainoinen taa-
jamakuva. Tiepiirin toimintamahdollisuudet rajoittuvat hyvin suppealle alueelle. Suuri osa yleisille teille näkyvästä taajamaku-
vasta syntyy tiepiirin hallinnollisen tiealueen ulkopuolelta. Parhaaseen lopputulokseen päästään paranta-
malla taajamaku-
van muodostavaa ympäristöä tiepiirin ja kunnan yhteistyönä. Tärkeitä toimen-
pidetarpeita taajama-alueella ovat mm. hah-
mottomien avoimien alueiden jäsentäminen, taajaman luonteen ja omaleimaisuuden koros-
taminen, tien tasauksen laskeminen, uusien kevytliikenteen reittien ja ajoratojen sovittami-
nen olemassa olevaan ympäristöön, täydenny-
sistutukset ja toisaalta kasvillisuuden raivaus mm. näkymien avaamisen ja taajama-alueen hahmottamisen vuoksi sekä jaksojen luonteen ja taajama-alueen selkeän alkamiskohdan ko-
rostaminen esimerkiksi istutusten, tien levey-
den muutoksen sekä valaisimien avulla.

7 TAAJAMAKOHTAISET ANALYYSIT

Taajamakuvan inventointitulokset on esitetty taajamakohtaisissa analyysissä. Taajamakoh-
tainen analyysi sisältää asukasluvun vuodelta
1990, taajaman sijaintipaikan yleispiirteisen
kuvauksen, taajamakuvan nykytilan kuvauk-
sen, arvioinnin taajamakuvaan vaikuttavista
taajamatiehankkeista, toimenpidetarve-
ehdotukset ongelmallisimmista taajamista sekä
tiedot taajamakuvan parantamisessa huomioi-
tavista ympäristötekijöistä. Taajamien kasvun
arviointi perustuu asukasluvun muutoksiin.
Jokaisesta taajamasta on esitetty taajamatei-
den jaksottelu, taajama-alue ja taajamassa
yleisten teiden alueella sijaitsevat kulttuurihisto-
riallisesti arvokkaat kokonaisuudet peruskartta-
pohjalla mittakaavaan 1/20000. Kasvavien
taajamien laajenemissuunnat on esitetty nuolil-
la. Inventointituloksien pohjalta taajamat on
jaettu kolmeen luokkaan, joka on eräänlainen
yhteenveto inventointituloksista.

- * Taajamassa esiintyy selkeitä taajamaku-
vallisista ongelmia. Ongelmien ratkaisemi-
nen vaatii kokonaisvaltaisia parantamisto-
menpiteitä.
- ** Taajamassa esiintyvät ongelmat ovat edel-
listä pienempiä tai suppeammalla alueella
sijaitsevia. Tässä ryhmässä ovat mukana
myös kohteet, joita parannetaan parhail-
laan ja joiden luokitus saattaa muuttua
rakennustöiden valmistuttua.
- *** Taajamassa esiintyy hyvin vähän tai ei
lainkaan taajamakuvallisista ongelmia. Taaja-
missa tarvitaan joko yksittäisiä parantamis-
toimenpiteitä tai pelkästään nykytilan yllä-
pitäviä hoitotoimenpiteitä.

Yhden tähden (*) luokkaan kuuluvat taajamat:

Haukipudas
Hyrnsalmi
Kalajoki
Kempele
Kiiminki
Kuusamo
Kärsämäki
Liminka
Muhos
Paltamo

Ruukki
Taivalkoski
Vihanti

Kahden tähden (**) luokkaan kuuluvat taajamat:

Alavieska
Haapajärvi
Haapavesi
Ii
Jääli
Kello
Kestilä
Kontiomäki
Kuhmo
Kuivaniemi
Lumijoki
Martinniemi
Merijärvi
Nivala
Oulainen
Oulunsalo
Paavola
Pattijoki
Piippola
Pudasjärvi
Puolanka
Pyhäjoki
Pyhäntä
Pyhäsalmi
Rantsila
Rautio
Revonlahti
Ristijärvi
Sievi
Siikajoki
Suomussalmi
Temmes
Utajärvi
Vaala
Vuokatti
Vuolijoki
Yli-Ii
Ylikiminki
Ylivieska
Ämmänsaari

Kolmen tähden (***) luokkaan kuuluvat taajamat:

Hailuoto
Leppiniemi
Pulkkila
Sotkamo
Säräisniemi
Reisjärvi
Tyrnävä

7.1 Taajamakohtaisten analyysien järjestys

Taajamakohtaiset analyysit on esitetty aakkosjärjestyksessä, joka on seuraava:

Alavieska
Haapajärvi
Haapavesi
Hailuoto
Haukipudas
Haukipudas, Kello
Haukipudas, Martinniemi
Hyrnsalmi
Ii
Kalajoki
Kalajoki, Rautio
Kempele
Kestilä
Kiiminki
Kiiminki, Jääli
Kuhmo
Kuivaniemi
Kuusamo
Kärsämäki
Liminka
Lumijoki
Merijärvi
Muhos
Muhos, Leppiniemi
Nivala
Oulainen
Oulunsalo

Paltamo
Paltamo, Kontiomäki
Pattijoki
Piippola
Pudasjärvi
Pulkkila
Puolanka
Pyhäjoki
Pyhäntä
Pyhäsalmi
Rantsila
Reisjärvi
Ristijärvi
Ruukki
Ruukki, Paavola
Ruukki, Revonlahti
Sievi
Siikajoki
Sotkamo
Sotkamo, Vuokatti
Suomussalmi, Ämmänsaari
Suomussalmi
Taivalkoski
Temmes
Tyrnävä
Utajärvi
Vaala
Vaala, Säräisniemi
Vihanti
Vuolijoki
Yli-Ii
Ylikiiminki
Ylivieska

Karttamerkkien selitykset:

Taajama-alue

Taajaman kasvusuunta

Kulttuurihistoriallisesti arvokas eheä tai melko eheä kokonaisuus

Ohitustie

Läpikulkutie

Sisääntulotie

Kylänraitti

Kirkonkylänraitti

Kauppakatu

Kauppa-aukio

ALAVIESKA **

Alavieskan keskustaajama on sijoittunut Kälviän poikki suuntautuvalla harjanteella. Taajaman länsipuoli rajautuu kauniisti ympäröiviin peltoalueisiin. Pellolle rakennetut rivi- ja omakotitalot tekevät maaseututaajaman itäreunasta hieman sekavan. Taajamassa on asukkaita n. 1500.

Taajamakuva

Läpikulkujakso mt:t 778 ja 772:

Tie on aikaisemmin kulkenut taajaman ohi. Taajama on laajentunut jakson pohjoispuolelle, jolloin tiestä on tullut taajaman reuna-alueen läpi kulkeva tie. Metsän reunaan rakennetut omakotitalot sopeutuvat aika hyvin maisemaan. Sen sijaan keskelle peltoa rakennetut rakennukset näyttävät ympäristöstä irrallisilta. Läpikulkutien länsipuolen kasvillisuus on aika rehevää. Muutamat tielle näkyvät liikkeiden takapihat huonontavat taajamakuva.

Sisääntulojaksot:

Mt 778: Sisääntulojakson alkamiskohta on epäselvä. Taajamalla ei ole selkeää reunaa.

Mt 772: Kirkko näkyy sisääntulotielle komeasti. Sisääntulotien muuten aika tasapainoista taajamakuva häiritsee tien länsi- ja joen eteläpuolella sijaitseva rivitalo. Ennen siltaa sijaitsevat vanhat, valitettavan huonokuntoiset rakennukset muodostavat sillan kanssa porttimaisen kohdan varsinaiselle taajama-alueelle.

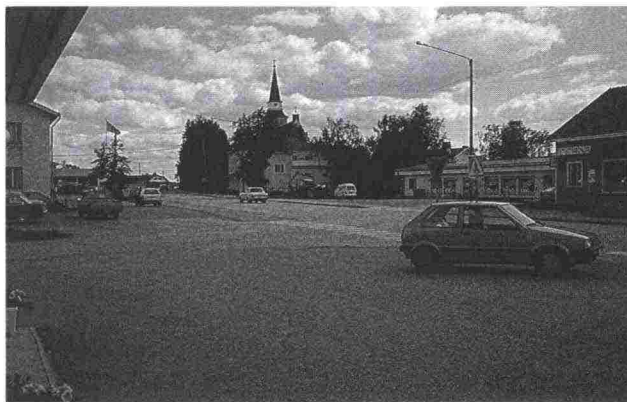
Kylänraitti pt 18150:

Kylänraitin pohjoispäässä perinteisten rakennusten rajaama pihapiiri muodostaa komean alkamiskohdan taajaman keskustajaksoille. Rehevä tonttikasvillisuus hallitsee näkymiä.

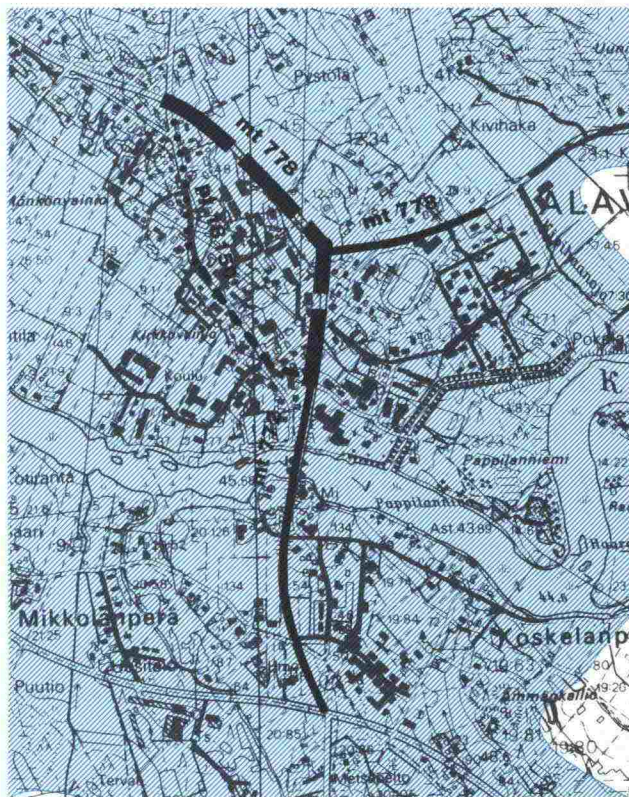
Kauppakatu pt 18150:

Kauppakadun leveää tiealuetta laajentavat liikkeiden edustojen ja reunojen pysäköintialueet. Kasvillisuutta on kirkon ympäristöä lukuun ottamatta aika vähän. Kauppakadun varrella sijaitseva komea kirkko ja sen rehevä ympäristö parantavat kauppakadun muuten asfalttista ja aika yksitoikkoista taajamakuva. Taajamaku-

vaa elävöittää pieni kalliopaljastuma kevytliikenteen reitin ja pysäköintialueen välissä.

Jäsentymätön asfalttialue tekee kauppakadun taajamakuvasta ankean.

HAAPAJÄRVI **

Haapajärven keskustaajama on sijoittunut loivan selänteen rinteelle Haapajärven rannalle. Leveät, läpikulkumaiset yleiset tiet ovat suurimmaksi osaksi erillään ympäristön maankäytöstä. Taajamassa on asukkaita n. 5300.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 87:

Kantatie kulkee hallitsevana taajaman läpi. Pohjoisessa taajama alkaa avoimen viljelysmaiseman muuttuessa suljetummaksi. Idässä taajaman voidaan katsoa alkavan rautatien ylityssillan jälkeen. Keskusta on sijoittunut läpikulkutietä lähellä sijaitsevan kaavatien varrelle. Läpikulkutielle näkyvät liikkeiden takapihat ovat melko siistejä. Keskusta näkyy tielle muutamista paikoista, sitä ei kuitenkaan välttämättä leveältä ja ympäristöä hallitsevalta tieltä huomaa. Laajan risteysalueen ympäristön siistit istutukset tulevat kasvaessaan jäsentämään avointa aluetta nykyistä paremmin. Risteyksen jälkeen tietä reunustavat komeat terijoensalavat. Rautatien sivuraiteen ylityskohta ja epäsiisti radan ympäristö huonontavat taajamakuva.

Sivuraiteen ylityksen jälkeen ympäristö muuttuu maaseutumaisemmaksi.

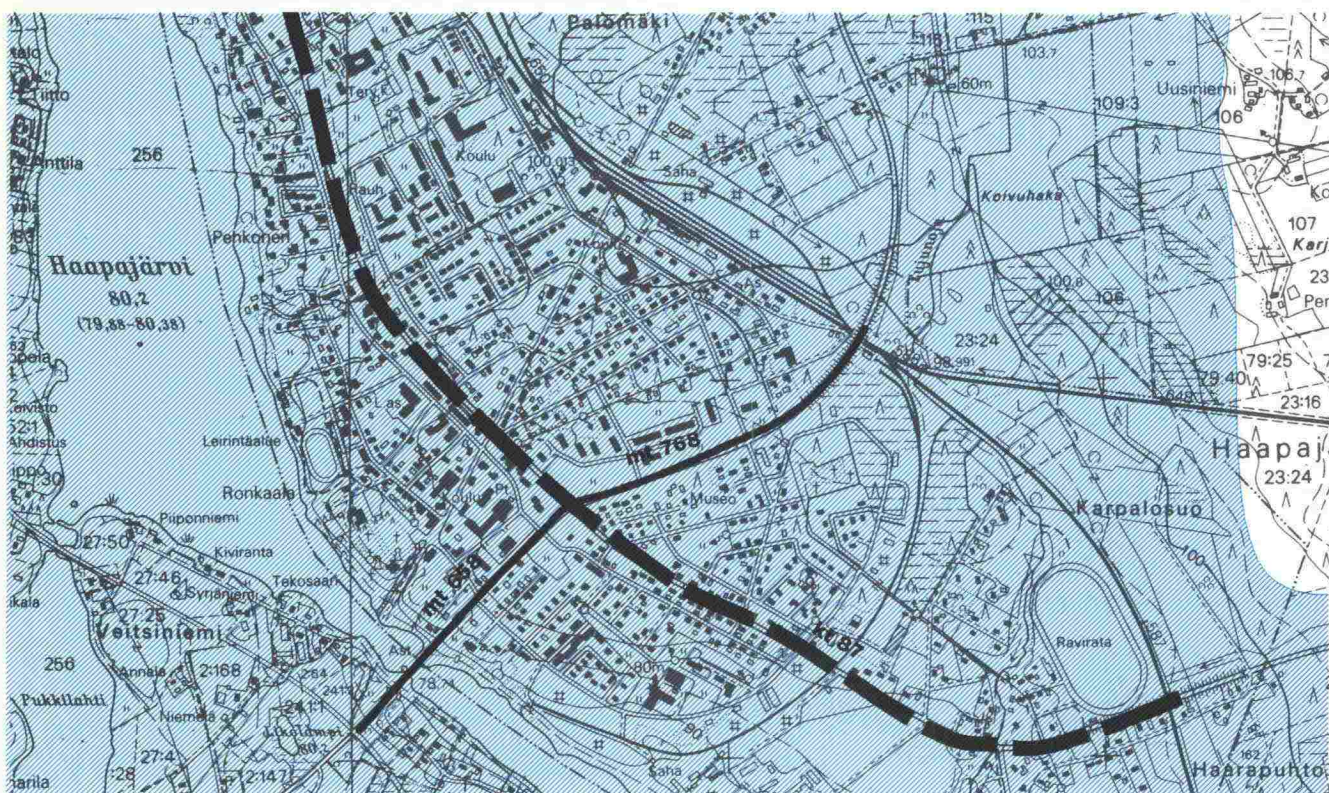
Sisääntulojaksot:

Mt 768: Taajama on laajentunut jonkin verran myös rautatien pohjoispuolelle. Sisääntulotie alkaa kuitenkin selkeästi vasta rautatien ylityssillalta. Kirkontorni näkyy tien päättenä. Hallitseva sisääntulotie sijaitsee ympäristöä hieman korkeammalla. Istutukset ja ympäristön kasvillisuus parantavat taajamakuva.

Mt 658: Silta muodostaa selkeän, porttimaisen kohdan taajamalle. Kirkko näkyy kauniisti rehevän kasvillisuuden ylitse. Sillan jälkeen tien molemmilla puolilla sijaitsevat komeat rakennukset näkyvät tielle kasvillisuuden lomasta. Leveää tiealuetta jatkavat keskustan kohdalla liikkeiden ympäristön laajat pysäköintialueet. Jäsentymätön avoin alue kaipaisi selkeämpää rajausta.

Ympäristö

Läpikulkutien varrella sijaitsee rauhoitettu mäntyryhmä.

HAAPAVESI **

Haapaveden keskustaajama sijaitsee komealla paikalla selänteen reunalla Haapajärven rannalla. Taajaman laajentumista tulisi välttää selänteiden liian karuille lakialueille, missä asumisviihtyvyys vähenee. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 4100.

Taajamakuva

Läpikulkujakso mt 798:

Taajaman aiemmin ohittanut maantie on muutunut taajaman laajentuessa läpikulkutiekse. Läpikulkutien jakama taajama-alue on aika huomaamaton eikä sillä ole selkeitä alkamiskohtia. Ympäristöä korkeammalla sijaitseva ohikulkumainen tie ja risteysalueet opasteineen hallitsevat taajamakuva.

Sisääntulojaksot:

Mt 799: Sisääntulotieellä ei ole selkeää alkamiskohtaa. Sisääntulotie sijaitsee paikoitellen ympäristöä selvästi korkeammalla. Läpikulku- ja sisääntulotien risteysalue ympäristöineen hallitsee taajamakuva eikä muodosta edustavaa sisääntuloa taajaman keskusta.

Mt 793: Etelästä taajaman reuna näkyy kauniisti. Näkymiä kirkolle huonontaa korkealla sijaitseva tiealue. Taajamakuva hallitsevan kiertoliittymän ja sen ympäristön rakennustyöt olivat kesken elokuussa 1993. Rakennustöiden valmistuttua uudet liikenneratkaisut sopeutunevat nykyistä paremmin ympäristöön.

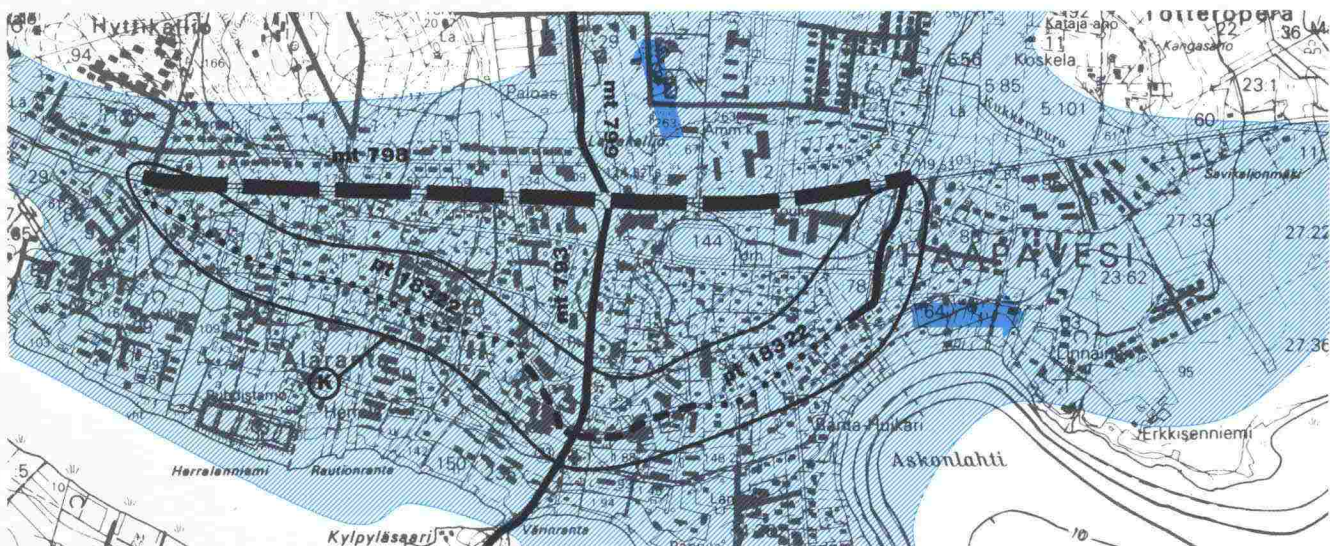
Pt 18322: Kasvillisuus hallitsee taajamakuva. Kylänraitti alkaa selkeästi sisääntulotien avoimen ympäristön jälkeen.

Kylänraitti pt 18322:

Kylänraitille on rakennettu uudet kevytliikenteen reitit kesän 1993 aikana. Valaistus on uusittu sekä kylänraitilla että kauppakadulla. Kevytliikenteen reitit sopeutuvat melko hyvin pienipiirteiseen ympäristöön. Raitin yleisilme lienee muuttunut aika paljon. Tiealue sijaitsee paikoitellen ympäristöään hieman korkeammalla. Taajamakuva parantunee, kun sitä huonontavat tiealueen epäsiistit luiskat siistitään ja uutuuttaan hohtava asfaltti kuluu. Kevytliikenteen ja ajoradan välikaistalle joudutaan mahdollisesti tekemään täydennysistutuksia. Graniittinen reunakivi olisi sopinut arkista betonireunakiveä paremmin arvokkaaseen ja omaleimaiseen raittiympäristöön.

Kauppakatu pt 18322:

Tiealuetta laajentavat liikkeiden ympäristön pysäköintialueet. Laajat asfalttialueet sekä kauppakadun ja sisääntuloteiden risteysalue ympäristöineen hallitsevat taajamakuva. Tilaa jäsentäviä ja asfalttista taajamakuva pehmentäviä istutuksia on vähän uusista istutuksista huolimatta. Kauppa-aukion komea mänty parantaa hieman taajamakuva. Kauppakatu ei muodosta pienipiirteisten kylänraitien kanssa tasapainoista kokonaisuutta.

HAILUOTO ***

Hailuodon keskustaajama on rakentunut nauhamaisesti saaren läpi kulkevan tien varteen. Hailuodon kylämaisema on säilynyt eheänä ja tasapainoisena. Maiseman uhkana on kuitenkin avoimien alueiden, erityisesti niittyjen ja laidunalueiden umpeenkasvaminen sekä vanhan rakennuskannan rappeutuminen ja asteittainen häviäminen. Taajamassa on asukkaita n. 600. Kesäisin koko kunnan asukasmäärä saattaa kolminkertaistua lomatuksen myötä.

Taajamakuva

Kylänraitti mt 816:

Kylänraitti on säilyttänyt melko yhtenäisen, maaseutumaisen ilmeensä. Muutamat uudemmat ympäristöstä häiritsevästi poikkeavat rakennukset huonontavat hieman taajamakuva. Raitilta avautuu komeita näkymiä ympäristön peltoaukioille. Kylänraitin itäosan näkymiä hallitsevat tien varren mäntymetsät.

Kirkonkylänraitti mt 816:

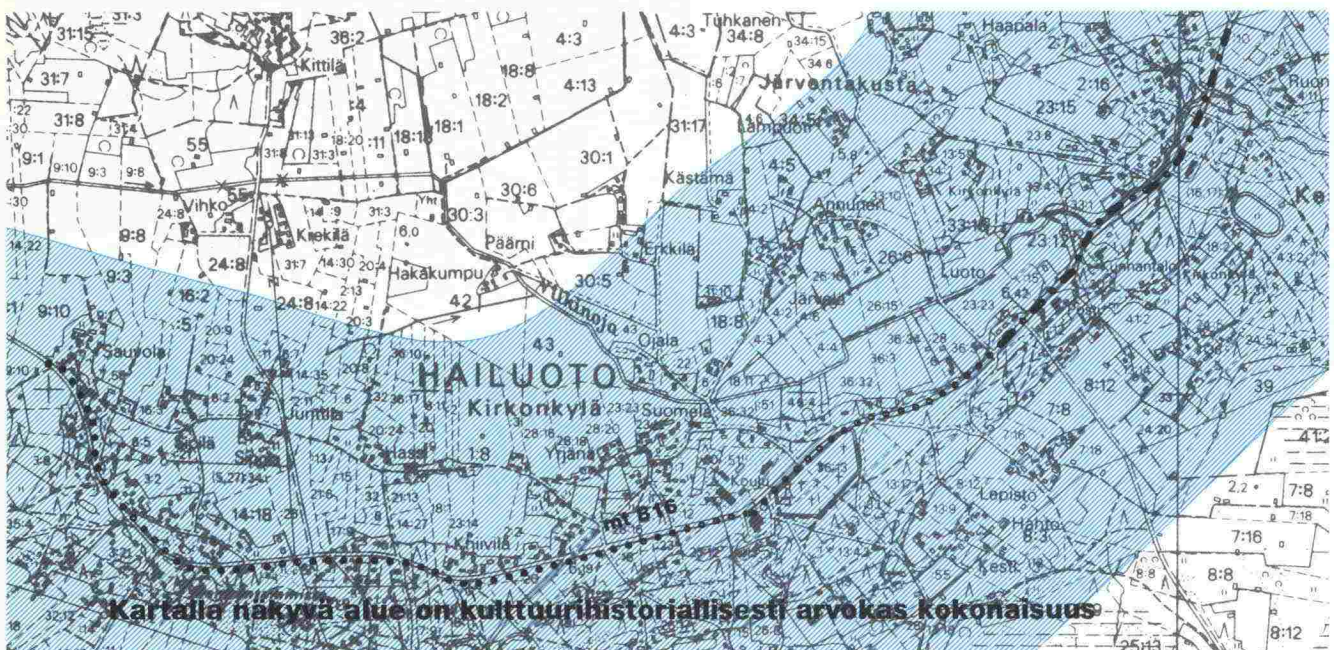
Kirkonkylänraitin varrella sijaitsevat taajaman kaupalliset palvelut sekä suurin osa julkisista palveluista. Keskusta-alue tuntuu hieman hajanaiselta. Kirkonkylänraitin lyhyitä näkymiä hallitsevat mäntymetsät.

Ympäristö

Hailuoto kuuluu arvokkaisiin maisema-alueisiin. Taajama-alue on kiinteä osa arvokasta maisema-aluetta. Erityisesti kylänraitin länsiosan taajamakuva täydentää hyvin ympäristön maisemakuvaa.

Kylänraitilta avautuu kauniita näkymiä tien varren vanhoihin pihapiireihin.

Kartalla näkyvä alue on kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus

HAUKIPUDAS *

Haukiputaan keskustaajama on saanut alkunsa Kiiminkijoen törmiltä. Komeaa jokea ei taajaman keskustaan näy. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 10800.

Taajamakuva

Läpikulkujakso mt 847:

Taajaman läpi kulkeva entinen valtatie jakaa taajaman kahteen osaan. Hallitseva läpikulkutie sijaitsee ympäristöä korkeammalla. Taajaman keskusta on sijoittunut laajan risteysalueen ympärillä. Risteysalue korostaa läpikulkutien hallitsevuutta ja taajaman liikenteelle alistunutta asemaa. Sillalta avautuu komeita näkymiä Kiiminkijoelle ja sen rannoille. Ehdotetut melusteet korostaisivat nykyisen taajamatien ja ympäristön maankäytön erillisyyttä erityisesti keskustan läheisyydessä.

Sisääntulojaksot pt:t 18738 ja 18739:

Asutuksen keskellä kulkevien sisääntuloteiden taajamakuva huonontaa paikoitellen ympäristön pensoittuminen.

Keskusta-alueet:

Läpikulkutie jakaa taajaman keskustan kahteen osaan, länsi- ja itäpuoleen.

Pt 18738: Keskustan länsipuoli on keskittynyt paikallistien ja kaavtien risteysalueen ympärille. Kauppa-aukiomainen alue on suurimmaksi osaksi jäsentymätöntä asfalttialuetta. Epäsiistit istutusalueet kevytliikenteen alikulkukäytävän ympäristössä huonontavat taajamakuva. Kahden risteysalueen hallitseva asema, laajat asfalttialueet, liikennemerkit ja -valot, opasteet, maantievalaisimet sekä sähkö- ja puhelinjohdot pylväineen tekevät taajamakuvasta liikennepainotteisen ja epäviihtyisän.

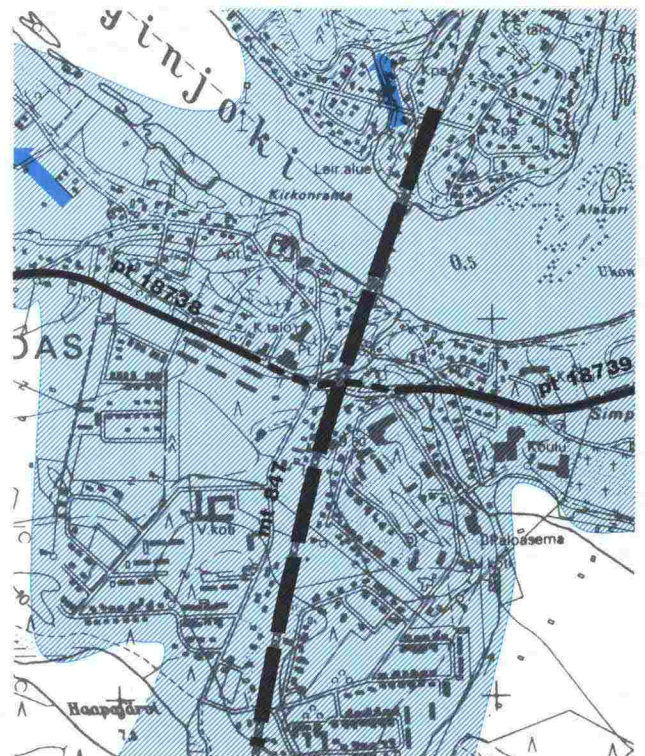
Pt 18739: Keskustan itäpuoli jakaantuu edelleen kahteen osaan. Tien molemmilla puolilla sijaitsevat useiden liikkeiden muodostamat pienet ostoskeskukset. Tielle näkyvät liikkeiden siistit takapihat korostavat liikekeskusten erillisyyttä. Kasvillisuutta alueella on länsipuolta enemmän. Alueen epäyhtenäisyyden vuoksi taajamakuva ei ole juuri länsipuolen taajamakuva parempi.

Toimenpidetarpeita

Syksyllä 1993 avattu taajaman ohittava valtatie muuttaa entisen valtatie luonnetta oleellisesti, mikä tarjoaa mahdollisuuksia parantaa taajaman keskustaa ja sen taajamakuva. Nykyisen keskustan taajamakuvan suurimmat ongelmat ovat liikenteen hallitseva asema sekä alueen epäyhtenäisyys, joiden seurauksena keskusta ja samalla koko taajama-alue ovat huomaamattomia.

Keskustan risteysalueen sekä entisen valtatie hallitsevuutta tulisi vähentää ja kevytliikenteen asemaa korostaa. Keskusta-alueiden tavoitteena on yhtenäinen ja taajamakuvassa selvästi näkyvä alue. Keskustan eri osat tulisi yhdistää mm. yhtenäisillä valaisimilla, istutuksilla, pinnoitteilla ja kalusteilla. Asfalttialueita tulisi vähentää ja selkeyttää.

Taajaman hienoa sijaintia voisi tuoda taajamakuvassa enemmän esiin korostamalla mm. keskustassa Kiiminkijoen läheisyyttä ja avaamalla nykyistä enemmän näkymiä joelle.

HAUKIPUDAS, KELLO **

Kello sijaitsee peltojen keskellä. Taajamakuva huonontaa viljelyksestä poisjääneiden peltojen pensoittuminen. Liikekeskuksesta ja sen ympäristöstä hieman kauempana sijaitsevaa Kellon Kiviniemen asuinalueetta ei tässä esityksessä käsitellä.

Taajamakuva

Ohitustie vt 4:

Taajaman ohittavalle valtatielle näkyvät liikkeen takapihat sekä kevytliikenteen reitin ja ajoradan välisen alueen pensaikot antavat epäedustavan kuvan taajamasta.

Sisääntulojaksot:

Mt 8484: Sisääntulotiellä ei ole selkeää alkamiskohtaa. Kevytliikenteen reitti kiertää kauniisti koivut, jotka erottavat maatalan tiealueesta. Tien päätteenä näkyy nuorisoseurantalo.

Pt 18727: Komea puukujanne tien toisella puolella sijaitsevan omakotitalon kanssa muodostaa porttimaisen sisääntulokohdan taajamalle. Useat rakennukset sijaitsevat aika kaukana tiestä. Aika avoin tieympäristö kaipaasi paikoitellen tilaa jäsentäviä istutuksia.

Keskusta-alue mt 8484:

Keskustan läpi kulkeva tie sekä keskusta-alueen laaja risteysalue hallitsevat taajamakuva. Tien molempien puolien sekä toisistaan että tiestä erillään olevat liikekeskukset eivät muodosta tasapainoista keskustaa. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välisen avo-ojan pensaikot tekevät taajamakuvasta epäsiistin.

HAUKIPUDAS, MARTINNIEMI **

Martinniemi on syntynyt sahan ympäristöön. Taajama-alue on hajanainen ja aika huomaamaton. Taajamassa on asukkaita n. 1900.

Taajamakuva

Sisääntulojakso pt 18741:

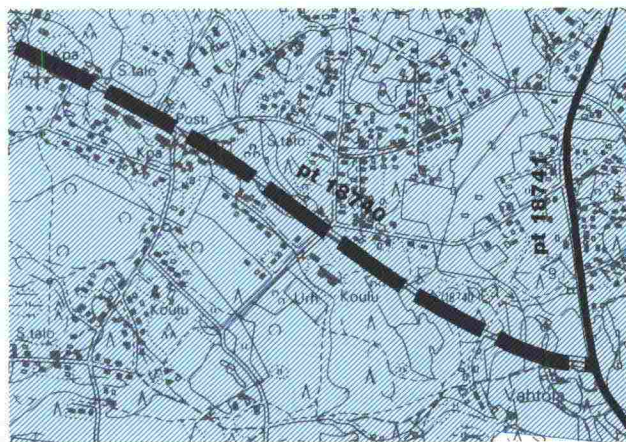
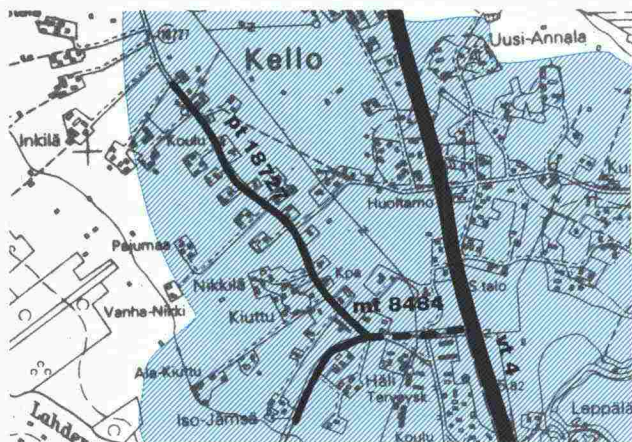
Etelästä taajamaan tullessa taajaman reuna ja sisääntulotien alkamiskohta ovat epäselviä. Sisääntulotieltä avautuu näkymiä avoimelle risteysalueelle, umpeutumassa oleville viljelysalueille sekä niiden takaa näkyville omakotitaloille. Avoimien viljelysalueiden umpeutuminen vaikeuttaa entisestään hajanaisen taajaman hahmottamista.

Läpikulkujakso pt 18740:

Taajamarakentaminen näkyy tielle vain muutamista paikoista. Näkymiä hallitsevat tien varren pensaikot. Ympäristöä ei välttämättä miellä taajama-alueeksi.

Avoimien alueiden pensoittuminen huonontaa taajamakuva.

HYRYNSALMI *

Hyrynsalmen keskustaajama on sijoittunut maisemalliseen solmukohtaan Emäjoen ja Salmijärven yhtymäkohtaan vaarojen alarinteille. Taajamassa on asukkaita on n. 2000.

Taajamakuva

Ohitustie vt 5:

Taajaman ohittava tie toimii samalla taajaman lähestymistienä. Pohjoisesta tultaessa metsäisen tieympäristön muuttuessa avoimemmaksi tieltä avautuu komeat näkymät taajamaan ja sen ympäristöön. Etelästä taajaman lähestyminen ei ole yhtä edustava kuin pohjoisesta. Tien harjuun tekemä hallitseva ja viimeistelemätön leikkaus rumentaa maisemaa ja antaa epäedullisen ensivaikutelman taajamasta. Kirkko näkyy tien päätteenä. Risteysalueella sijaitsee komea yksittäismänty.

Sisääntulojaksot:

Mt:t 891/1 ja 889: Metsäiset sisääntulotiet toimivat osaksi myös tonttikatuina. Sisääntulotien mt 891/1 kulmassa sijaitseva seurojentalo muodostaa epäedustavan päätteen tielle.

Mt 891/2: Sillalta avautuu komeita näkymiä Emäjoelle. Ruostuneet valaisinpylväät huonontavat taajamakuva. Hautausmaan rehevä kasvillisuus taas parantaa taajamakuva.

Kauppakatu mt 891:

Tiealue on hyvin leveä. Tiealuetta laajentavat edelleen liikkeiden edustojen pysäköintialueet sekä kauppakadun osana oleva tori. Rakennukset ovat sen verran etäällä toisistaan, ettei viihtyisää kauppakatumaista katutilaa muodostu. Asfalttista taajamakuva pehmentävää ja tilaa jäsentävää kasvillisuutta on vähän.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

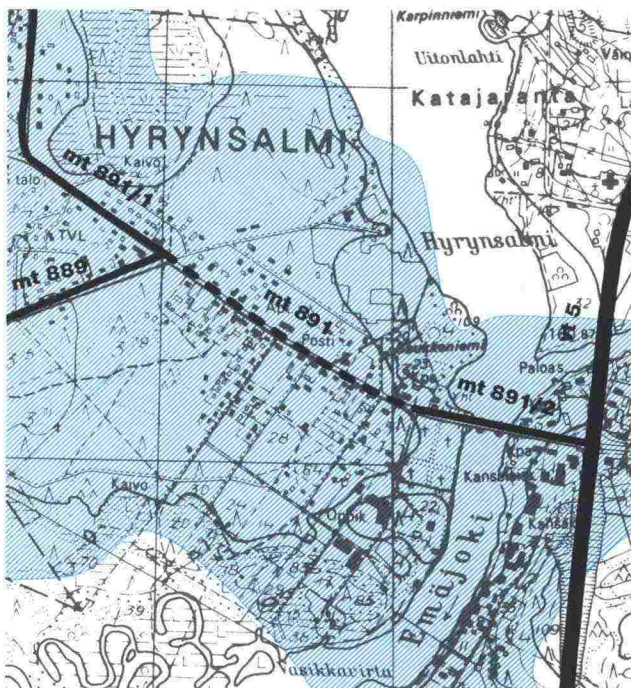
Hyrynsalmen keskustaajama on suunniteltu parannuksia, mutta niiden toteutuminen on lähiaikoina aika epätodennäköistä.

Toimenpidetarpeita

Laaja asfalttinen keskusta-alue kaipaisi ehdottomasti tilaa jäsentäviä ja asfalttipintaa vähentäviä parantamistoimenpiteitä. Keskustan kehittämistarpeen lisäksi ohitustien harjuun tekemä leikkaus kaipaisi taajamakuva parantavia toimenpiteitä.

Ohitustien ja sisääntulotien mt 891/2 risteysalueen komea mänty.

II **

lin keskustaajama on saanut alkunsa lijoen törmiltä. Teiden halkoma taajama-alue on hieman hajanainen. Taajamassa on asukkaita n. 4400.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 4 :

Läpikulkutie sijaitsee ympäristöään korkeammalla, mikä korostaa tien hallitsevuutta. Taajamaa ei välttämättä läpikulkutieltä huomaa. Tien varrelle ehdotetut meluesteet lisäisivät tien ja ympäristön erillisyyttä.

Sisääntulojaksot:

Pt 18755: Ranta-alueen pensaikot peittävät jokinäkymät. Ajouradan ja kevytliikenteen reitin välisen alueen siistit istutukset jäsentävät hyvin tiealuetta. Koulun pihan reunaan istutetut pienet taimet eivät tule jäsentämään avointa aluetta vielä pitkään aikaan.

Mt 851 ja pt 18756: Haja-asutuksen ja varsinaisen taajama-alueen rajaa on vaikea määrittää. Tonttikasvillisuus hallitsee näkymiä.

Kirkonkylänraitti pt 18755:

Idästä tullessa komeat männyt kehystävät tien päätteenä näkyvää kunnantaloa. Kirkonkylänraitin kaarteessa sijaitsevat kunnantalo, uusi kirjasto ja kauppa sekä näkymättömämmät kirkko, posti ja poliisi muodostavat taajaman toisen painopisteen varsinaisen keskusta-alueen lisäksi. Korkeat männyt korostavat paikan tärkeyttä. Kunnantalon ja kirjaston välistä näkyy lijoki. Taajamakuva hieman huonontaa kirkonkylänraitin pohjoispuolen maantiekaitteella rajattu pysäköintialue. Kirkonkylänraitin palveluiden ja keskusta-alueen yhteyttä tulisi korostaa.

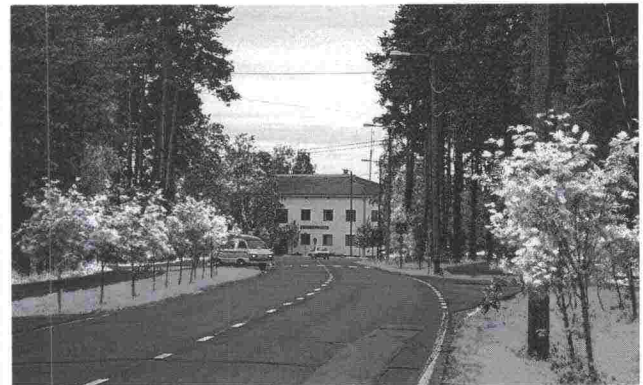
Keskusta-alue pt:t 18755 ja 18756:

Läpikulkutie jakaa keskustan kahteen osaan. Lähelle keskustaa ulottuvat ehdotetut meluesteet korostaisivat keskustan hajanaisuutta. Risteysalueen epäsiistit luiskat huonontavat taajamakuva. Torialue muodostaa keskipisteen keskustan länsiosalle. Kasvaessaan istutukset jäsentävät avointa aluetta sekä vähentä-

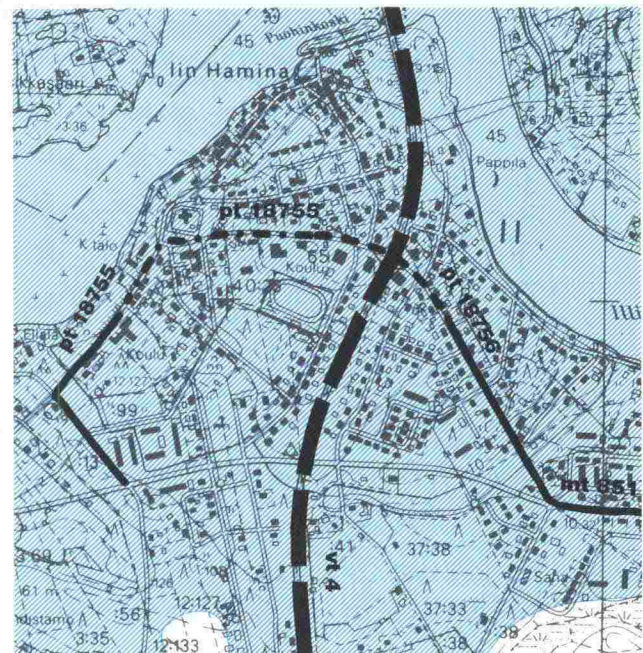
nevät taajamakuva leimaavien pinnoitteiden sekä liikenteen hallitsevuutta. Osa liikkeiden edustojen pysäköintialueista kaipaisi selkeämpää rajausta. Keskustan itäpuoli on hieman jäsentymätön.

Suunnittelutilanteesta

Valtatietä on suunniteltu siirrettäväksi todennäköisesti keskustan itäpuolelle noin vuoden 2010 tienoilla, jolloin läpikulkutien luonne muuttuu oleellisesti. Sitä ennen läpikulkutien liittymäongelmat tullaan ratkaisemaan eritasoliittymillä, jotka lisäävät taajaman keskusta-alueen hajanaisuutta ja huomaamattomuutta sekä korostavat liikenteen hallitsevuutta.

Kirkonkylänraitin päätteenä näkyy kunnantalo.

KALAJOKI *

Kalajoen keskustaajama on saanut alkunsa Kalajoen törmältä. Niukkojen maisemamuotojen vuoksi luonnollisia laajenemisalueita on ollut vähän. Taajama on levinnyt jokitörmältä ympäröiviin peltolaaksoihin erityisesti joen pohjoispuolella. Joen pohjoispuolella laajalle levinnyttä taajamaa on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Hajanaisella taajama-alueella ei ole enää selkeitä reunoja. Joen eteläpuolella taajama on edelleen tukeutunut aika hyvin maastonmuotoihin. Kt 87 ja sen varrelle syntyneet toiminnot rikkovat laajoja, taajaman hahmottamiselle tärkeitä peltoalueita. Jokirannat ja avoimet viljelysalueet ovat tärkeitä tekijöitä taajamakuvas-
sa. Niiden uhkana on kuitenkin hallitsematon rakentaminen ja alueiden pensoittuminen. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 6600.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 8:

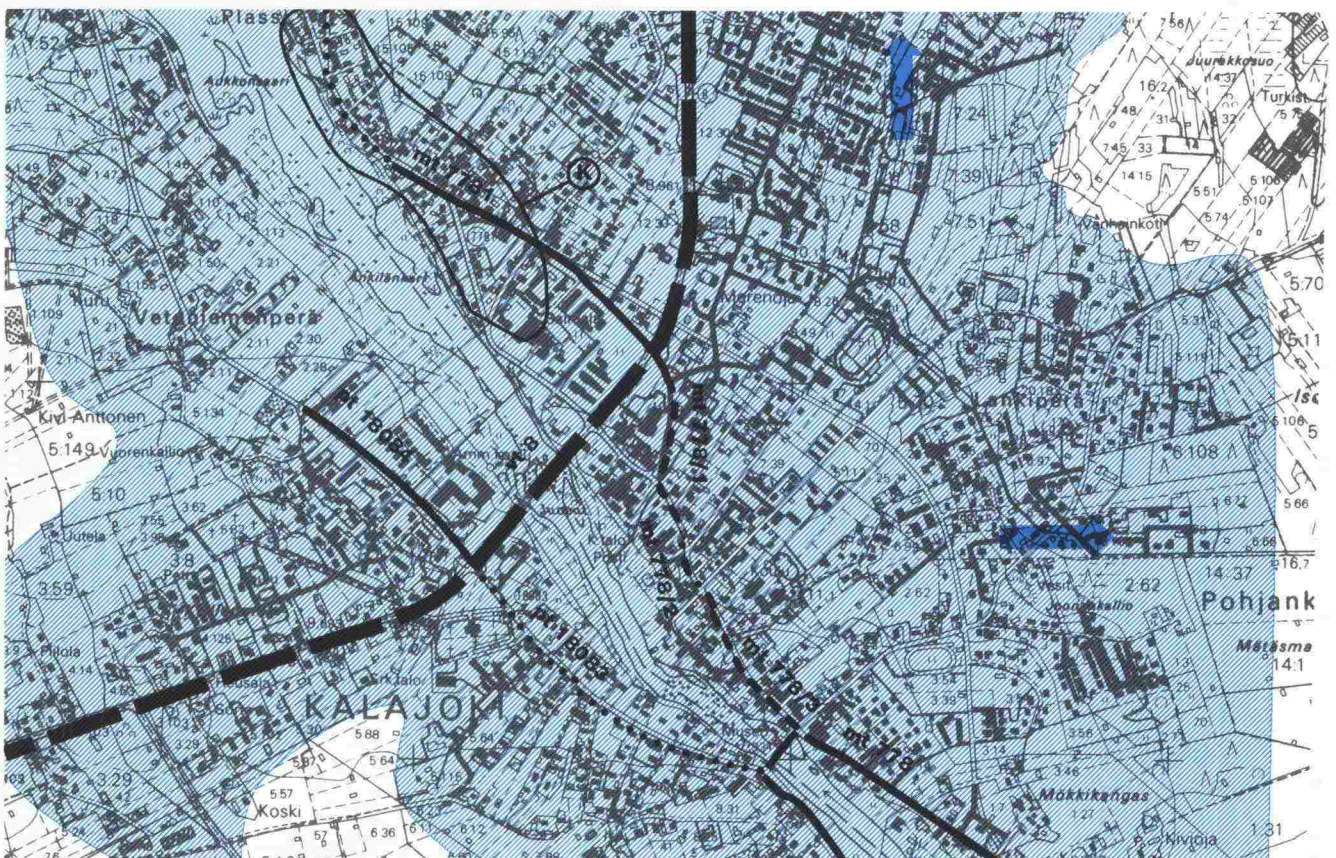
Pohjoisessa taajama-alueen raja on epäselvä. Läpikulkutien varrella sijaitsevat hajanaiset

liike- ja teollisuusrakennukset sekä avoimien alueiden pensoittuminen tekevät taajamaku-
vasta takapihamaisen. Etelästä taajaman reuna on selkeämpi. Läpikulkutien kaksi risteysaluetta ovat laajoja ja ympäristöä hallitsevia. Eteläisemmän risteysalueen ympäristön huoltoasemat ja koulurakennukset muodostavat epäedustavan ympäristön risteysalueen läheisyydessä sijaitsevalle kirkolle. Sillalta avautuu komeita näkymiä Kalajoelle. Tielle näkyy joen pohjoispuolella sijaitseva kaunis pappila.

Sisääntulojaksot / lähestymisjaksot:

Pt 18084 ja mt 7781: Kirkko näkyy sisääntulotielle pt 18084 hyvin. Rakennukset sijaitsevat melko kaukana teistä. Laajat risteysalueet korostavat teiden avointa ja hieman jäsentymättömyyttä ympäristöä.

Mt 778 ja pt 18083: Jaksot ovat enemmän taajaman lähestymis- kuin selkeiden sisääntuloteiden kaltaisia. Pitkät lähestymisjaksot kulkevat jokitörmän nauhamaisen asutuksen läpi. Näkymät ovat mielenkiintoisia ja vaihtelevia.

Rakennukset ja pihapuusto reunustavat välillä tietä tiiviisti, välillä taas tieltä avautuu laajoja näkymiä mm. joelle ja sen rannoille. Lähestymistie mt 778 kulkee Pitkäsenkylän läpi. Ainoastaan Pitkäsenkylällä on Etelä-Pohjanmaalle yleisimmän kylätyypin eli jokitörmän nauhakylän tiivis perusmuoto nähtävissä.

Kylänraitit :

Mt 7781: Plassin alueen läpi kulkevaa kylänraittia reunustavat tiiviisti vanhat rakennukset. Alue on intiimi ja omaleimainen kokonaisuus. Osa kylänraitin varren rakennuksista on valitettavan huonokuntoisia. Arvokkaalle kokonaisuudelle on tärkeää jokaisen vanhan rakennuksen säilyminen. Yleinen tie päättyy entiseen Tervatoriin, nykyiseen markkinapaikkaan, joka muodostaa mielenkiintoisen päätteen jaksolle.

Pt 18083: Kylänraittimaisen tien varrella sijaitsee pääasiassa asuinrakennuksia. Rakennukset ja rehevä tonttikasvillisuus sijaitsevat aika kaukana tiestä. Ympäristö on siistiä ja hyvin hoidettua. Tien päätteenä näkyy kaunis kellotapuli. Jakson eteläpäässä sillan ympäristö ja joki muodostavat kauniin kokonaisuuden.

Keskustajaksot:

Keskusta-alue on hajanainen. Keskusta-alueen läpi kulkeva tie jakaantuu kolmeen osaan: molemmissa päissä sijaitsee kauppakatuminen jakso, jonka keskellä sijaitsee kirkonkylänraittimainen jakso.

Mt 778/1: Taajamakuva hallitsevat matalat, useista liikkeistä koostuvat rakennukset sekä niiden laajat pysäköintialueet. Liikekeskukset ja pysäköintialueet sijaitsevat erillään leveästä tiealueesta. Jokainen pysäköintialue toimii samalla kauppa-aukiomaisena alueena. Hajanainen alue ei muodosta selkeää ja yhtenäistä keskustaa. Muutamat istutukset ja säilyneet vanhat puut eivät paranna liikekeskusten välisen laajan ja jäsentymättömän alueen taajamakuva.

Mt 778/2: Kauppakatuja välissä sijaitsee kauppakatuja tiiviimpi, kirkonkylänraittimainen jakso. Taajamakuva parantavat jakson varrella sijaitsevat vanhat rakennukset. Muutamat jäsentymättömät avoimet alueet taas huonontavat taajamakuva. Jakso tuo keskustaan viihteyttä ja parantaa hieman keskustan ankeaa ja hajanaista taajamakuva.

Mt 778/3: Leveää tiealuetta jatkavat liikkeiden edustojen pysäköintialueet. Jakso muodostaa mt 778/1:tä hieman paremmin kauppakatuminen katutilan. Jäsentymättömän asfalttialue leimaa taajamakuva.

Suunnittelutilanteesta

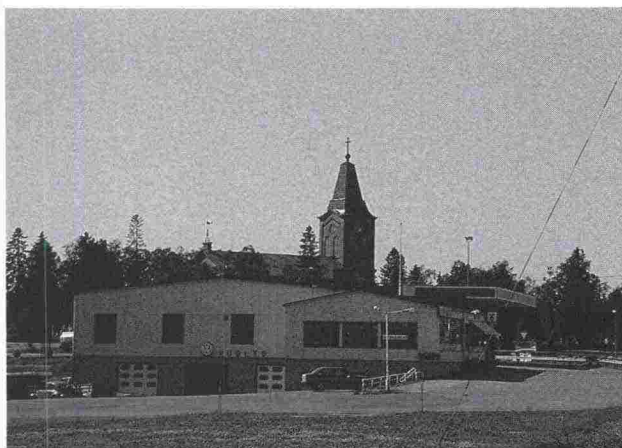
Läpikulkutien ja sisääntulotien mt 7781 risteykseen on suunniteltu eritasoliittymä, joka tulee muuttamaan voimakkaasti avointa ympäristöä. Läpikulkutien ja keskustajaksojen yleissuunnittelu käynnistyy vuonna 1994.

Toimenpidetarpeita

Taajama-alue on laaja ja yleisiä teitä alueella on paljon. Yleisten teiden taajamakuva vaihtelevat hyvin paljon; Plassin alueen viihtyisän kylänraitin ja ankean keskusta-alueen taajamakuviin ero on suuri.

Suurimmat taajamakuvalliset ongelmat ovat läpikulku- ja keskustajaksoilla. Läpikulkutien taajamakuviin ongelmia ovat taajama-alueen hajanaisuus pohjoisessa sekä laajat risteysalueet. Erityisesti eteläisemmän risteysalueen rauhatonta taajamakuva tulisi parantaa ainakin istutusten avulla.

Keskustan eri jaksojen tulisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus. Jokaisella jaksolla tulisi olla selkeä, toisiaan täydentävä luonne. Tavoitteena tulisi olla vaihteleva ja mielenkiintoinen, nykyistä tiiviimpi keskusta-alue.

Huoltoasema muodostaa ruman jalustan kirkolle.

KALAJOKI, RAUTIO **

Rautio sijaitsee Vääräjoen törmillä. Taajamassa on asukkaita n. 400.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

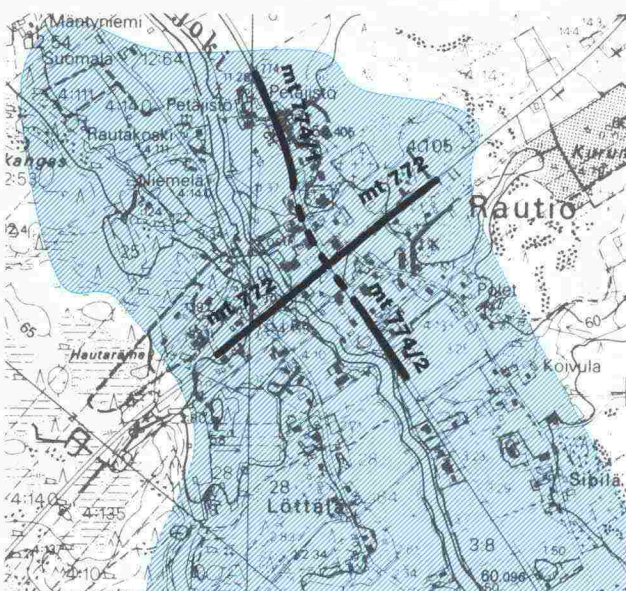
Mt 774/1: Peltojen keskellä kulkevalle sisääntulotielle näkyvä kirkko on selkeä merkki maaseututaajamasta. Sisääntulotien länsipuolella vanhojen rakennusten muodostama piha-piiri luo porttimaisen sisääntulokohdan taajama-alueelle. Rehevä kasvillisuus hallitsee sisääntulotien näkymiä.

Mt 772: Taajamalla ei ole selkeitä alkamiskoh-
tia. Avoimen risteysalueen läheisyydessä sijaitsevaa taajaman keskustaa ei välttämättä sisääntulotieltä huomaa.

Mt 774/2: Sisääntulotie alkaa, kun omakotitalot ja tonttikasvillisuus alkavat reunustaa peltojen keskellä kulkenutta tietä.

Keskusta-alue mt 774:

Taajaman keskusta sijaitsee avoimen risteysalueen läheisyydessä. Risteyksen ympäristön avoimet viljelysalueet helpottavat keskustan hahmottamista. Kirkko ja sen rehevä ympäristö näkyvät tielle kauniisti. Osa liikkeiden edustojen pysäköintialueista on sorapintaisia, mikä sopii hyvin pienen maaseututaajaman taajamakuvaan.

KEMPELE *

Kempeleen keskustaajama sijaitsee laajalla alueella useiden teiden varsilla. Oulun kaupunkiseudun läheisyys vaikuttaa taajamaa jakavien mt 814:n, rautatien ja vt 4:n lisäksi taajaman hajanaisuuteen. Taajamalla on kaksi keskustaa, joilla ei ole selkeää yhteyttä. Taajama-alueita on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Koko taajaman taajamakuva leimaa liikennepainotteisuus ja taajaman hajanaisuus. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 9100.

Taajamakuva

Taajaman länsipuolen sisääntulojaksot:

Mt 8152: Sisääntulotie alkaa, kun metsäinen tieympäristö muuttuu avoimemmaksi. Hieman jäsentymättömän avoimen alueen taajamakuva parantunee, kun istutukset kasvavat.

Mt 8154: Viihtyisä kylänraittimainen sisääntulotie alkaa, kun avoin viljelymaisema muuttuu suljetummaksi. Vanha kirkko ja sen ympäristö näkyvät tielle kauniisti.

Mt 814/1: Pohjoisessa taajaman alkamiskohtaa on vaikea määrittää. Tien varren teollisuusrakennukset ympäristöineen huonontavat taajamakuva. Pohjoisin jakson varteen ehdotettu meluste huonontanee kasvillisuuden selkeästi reunustaman sisääntulotien taajamakuva. Taajaman keskustaa ei tieltä huomaa. Hallitseva rautatien ylityssilta ympäristöineen sekä sen eteläpuolella sijaitsevat epäsiistit liikerakennusten ympäristöt huonontavat taajamakuva. Ylityssilta korostaa taajaman jakaantumista kahteen osaan. Ylityssillan pohjoispuolelle ehdotetut melusteet lisäisivät sillan hallitsevuutta. Rautatien ylityssilta ja sen eteläpuolen laaja risteysalue muodostavat epäedustavan ympäristön vanhalle pappilalle. Itäpuolen keskustan läheisyys ei näy taajamakuva.

Mt 8141: Taajama-alueella ei ole selkeää rajaa. Sisääntulotien varrelle ehdotettu meluste ei aiheuttane taajamakuvalaisia ongelmia.

Taajaman länsipuolen läpikulkujakso mt 8152:

Metsäiselle läpikulkutielle näkyy muutamien liikkeiden takapihoja ja teollisuusalueita. Keskustaa ei tieltä huomaa. Huomaamaton keskusta lisää taajaman hajanaisuutta.

Taajaman itäpuolen läpikulkujakso vt 4:

Hyvin näkyvää kauppakeskus Zeppelinin lukuun ottamatta taajamaa ei läpikulkutieltä juuri huomaa. Läpikulkutien ympäristö on aika siisti. Kuolleiden taimien tilalle tulisi istuttaa terveet taimet.

Taajaman itäpuolen sisääntulojaksot:

Mt 814/2: Metsäistä sisääntulotien ympäristöä ei miellä taajama-alueeksi.

Pt 18637: Sisääntulotien varteen ehdotettu meluste vaikeuttanee taajama-alueen alkamisen hahmottamista. Pensoittuneet alueet huonontavat taajamakuva.

Pt 18681: Pohjoisessa taajaman ja ympäröivän maaseudun raja on aika selkeä. Tyhjiällä olevat liiketilat sekä pensoittuneet alueet huonontavat taajamakuva. Muusta taajamarakentamisesta hieman irrallinen Zeppelin näkyy tielle muutamista kohdin.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Taajaman länsipuolen maantiemäistä läpikulkujaksoa on suunniteltu parannettavan siten, että tie liittyy kiinteämmin ympäristön keskustatoimintoihin. Suunnitelman tavoitteena on edistää keskustan havaittavuutta. Rautatien ylityksiltä puretaan ja sisääntulotie mt 814 linjataan uudelleen rautatien alitse korostaen taajaman itä- ja länsiosien sekä erityisesti taajaman kahden keskustan yhteyttä.

Toimenpidetarpeita

Taajama-aluetta ja erityisesti taajaman kahta keskustaa tulisi pyrkiä yhdistämään myös visuaalisesti sujuvien liikenneyhteyksien korostamisen lisäksi, siten että taajaman itä- ja länsipuolet yhdistävä metsäisen sisääntulotien mt 814/2 ympäristö olisi kiinteä ja näkyvä osa taajamaa. Hajanaista ja väljää taajama-aluetta tulisi mahdollisuuksien mukaan tiivistää. Taajaman epäselviä rajoja ja reunoja tulisi selkeyttää. Tavoitteena tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen ja selkeä taajama-alue.

KESTILÄ **

Kestilän keskustaajama on sijoittunut Siikajoen poikki suuntautuvalla harjanteella. Maaseutu-taajama on laajentunut jonkin verran myös harjanteen ulkopuolelle. Taajama muodostaa kuitenkin edelleen aika tasapainoisen kokonaisuuden. Taajamassa on asukkaita n. 800.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Pt 18540: Taajama on laajentunut metsäisen sisääntulotien suuntaisesti. Sisääntulotie muuttuu kylänraittimaiseksi lähempänä keskustaa. Rakennukset ja kasvillisuus reunustavat kylänraittimaista osuutta aika tiiviisti.

Mt 821/1: Taajama-alue näkyy avoimen alueen takaa pensoittuneen ojan ylityksen jälkeen. Entisellä peltoalueella sijaitsevat uudet rivitalot eivät tukeudu maisemamuotoihin, minkä takia ne näyttävät hieman irrallisilta ympäristöstä.

Mt:t 818 ja 821/2: Sisääntulotien mt 818 itäpuolella sijaitsevan yksittäisen liikerakennuksen epämääräinen ympäristö huonontaa taajamakuva. Risteysalue on hieman jäsentymätön. Koulun laaja piha-alue kaipaisi selkeämpää rajausta.

Kirkonkylänraitti mt 821:

Kirkonkylänraitin varrella sijaitsee kaksi avointa ja kaksi tiiviimpää osuutta. Sisääntulotien pt 18540 ja kirkonkylänraitin risteystä laajentaa liikkeen pysäköintialueet sekä torimaisena alueena toimiva rakentamaton tontti. Taajamakuva hallitsevan risteysalueen jälkeen kirkonkylänraittia rajaavat aika tiiviisti rakennukset ja kasvillisuus. Ajoradan ja kevytliikenteen välikaistan puustoa voisi täydentää muutamilla uusilla puuntaimilla. Taajamakuvalle tärkeiden vanhojen rakennusten kuntoon ja uusiin käyttömuotoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kirkonkylänraitti levenee taas ennen hautausmaata. Raitin eteläpuolella sijaitseva sorapintainen alue sekä liikkeen ympäristön asfalttiset pysäköintialueet tekevät raitista jäsentymättömän ja edellistä avointa aluetta laajemman avoimen alueen. Avoimet alueet kaipaisivat pienen maaseutukirkonkylän luonteeseen sopivia, tilaa jäsentäviä toimenpiteitä, jotka

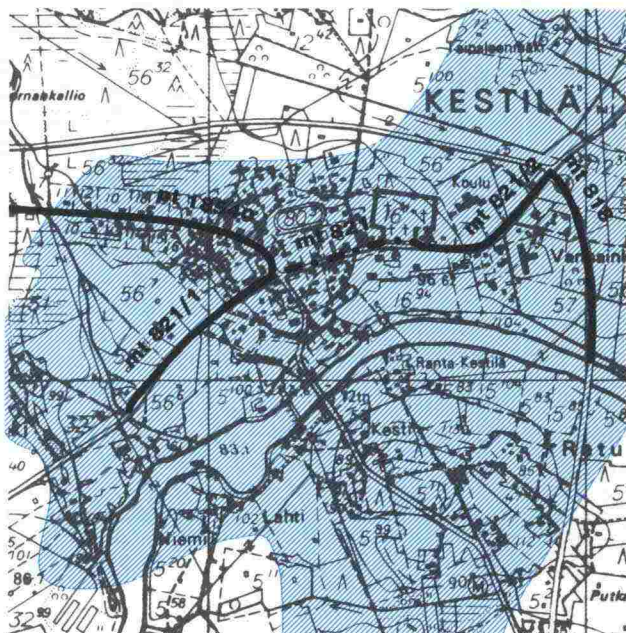
kuitenkin säilyttäisivät kirkonkylänraitin avoimesta suljettuun tilaan vaihtelevan luonteen.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Mt 821:n, pt 18540:n ja muutamien kaavateiden varsille on suunniteltu sekä erillisiä että korotettuja pyöriteitä. Vanhemman sillan uusi-
misen yhteydessä nykyinen kaavatie muuttuu paikallistieksi. Kirkonkylän läpi kulkevaa mt 821:ä tullaan parantamaan paikallistienä. Parantamistoimenpiteitä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota taajamakuvalle tärkeään kirkonkylänraitin varren puuston säilymiseen.

Kirkonkylänraitin pienempää avointa aluetta rajaava vanha puurakennus on taajamakuvalle tärkeä.

Puusto reunustaa kirkonkylänraittia kahden avoimen alueen välissä aika tiiviisti.

Laajemman avoimen alueen taajamakuva hallitsee asfaltti.

KIIMINKI *

Kiimingin keskustaajama on sijoittunut Kiiminkijoen varteen. Kiiminkijoki ei taajamakuvaan juuri näy. Hajanaista ja huomaamatonta taajama-aluetta on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 3400.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 20:

Taajama-aluetta ei metsäiseltä läpikulkutieltä huomaa. Keskustaan johtavan sisääntulotien ja läpikulkutien laaja risteysalue hallitsee maisemaa. Risteystä ei hahmota taajaman sisääntuloristeykseksi.

Sisääntulojaksot:

Mt 848: Vaikka sisääntulotie hallitsee taajamakuva, muodostaa jakso selkeimmän sisääntulotien taajamalle. Ympäristöä korkeammalla sijaitseva sisääntulotie estää tien varren koulun näkymistä. Ehdotettu melueste lisäisi entisestään koulun näkymättömyyttä. Kiimingin keskusta sijaitsee yleisten teiden ulkopuolella. Sisääntulotieltä avautuu näkymiä keskustaan.

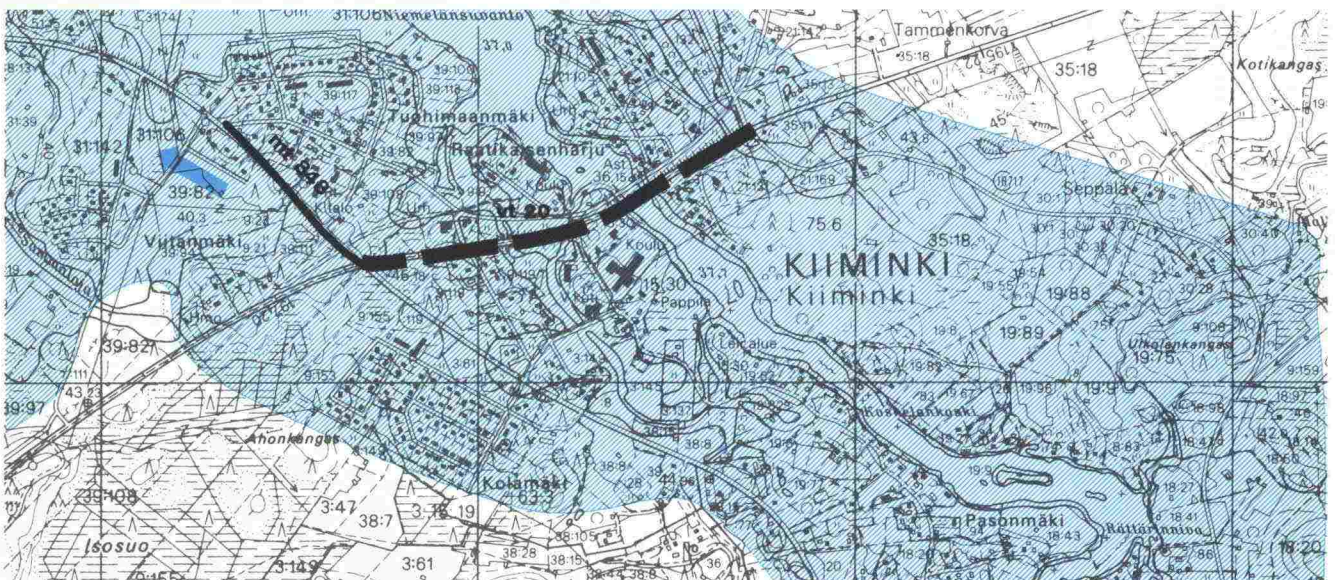
Muut tiet eivät muodosta selkeitä sisääntulojaksoja taajamalle. Pääosin ympäristön maankäytöstä erillään oleville metsäisille maanteille ja paikallisteille näkyy haja-asutusmaista rakentamista, jota on vaikea mieltää taajama-alueeksi.

Suunnittelutilanteesta

Taajama-alue kuuluu osana vt 20:n yleissuunnitelmaa. Suunnitelmaan kuuluvat Kiimingin kirkonkylän uudet liikennejärjestelyt, mikä tarkoittaa mm. nykyisen taajaman sisääntuloristeyksen muuttamista eritasoliittymäksi, sisääntulotien mt 848 tasauksen laskemista sekä tien varsien uusia melusuojuuksia ja istutuksia. Suunnitelma parantaa toteutuessaan sisääntulotien mt 848 taajamakuva. Tavoitteena on myös muiden teiden taajamamaisen luonteen korostaminen. Ympäristöä voimakkaasti muuttavien liikennesuunnitelmien vaarana on ympäristön liikennepainotteisuuden lisääntyminen alueen taajamaluonteen kustannuksella.

Toimenpidetarpeita

Taajamakuvaan suurimmat ongelmat ovat taajama-alueen hajanaisuus ja huomaamattomuus. Taajama-alue selkiytyy, jos taajama-alueelle sijaitsevien yleisten teiden taajamaluonnetta sekä taajama-alueen rajoja korostetaan. Taajama-alueen tulisi muodostaa yhtenäinen, selvästi havaittava kokonaisuus, jolloin taajamassa olisi nykyistä helpompi liikkua. Komeaa Kiiminkijokea voisi tuoda nykyistä enemmän esiin.

Näkymä metsäiselle läpikulkutielle taajaman keskustan sisääntuloristeyksestä. Kiiminki.

Kaksikerroksinen koulu näkyy huonosti sisääntulotien takaa. Kiiminki.

Ohitustieltä ei taajamaa huomaa. Jääli.

KIIMINKI, JÄÄLI **

Jääli sijaitsee yleisten teiden ulkopuolella pääasiassa vt:n 20 itäpuolella.

Taajamakuva

Ohitustie vt 20:

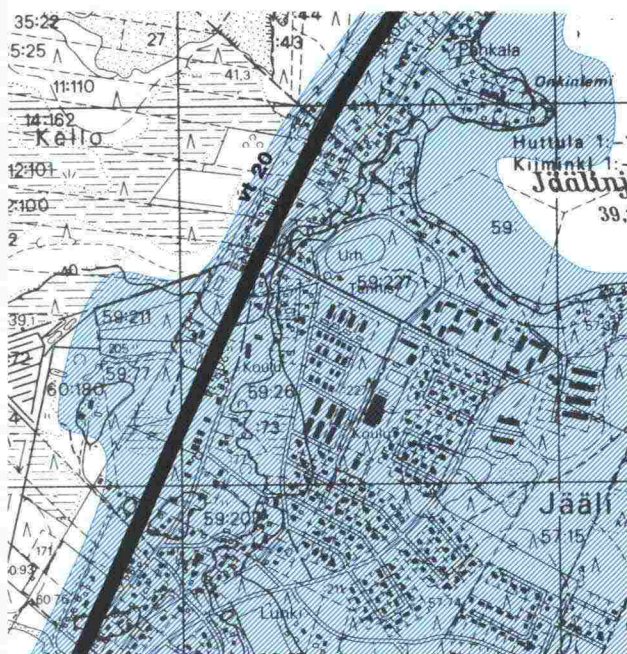
Taajamaa ei ohitustieltä huomaa. Näkymät ovat taajaman kohdalla metsäisiä. Aika lähellä tietä sijaitsevia asuinrakennuksia ei puiden runkojen takaa juuri näy. Ainoastaan vanha koulurakennus ja grillikioski kertovat taajaman läheisyydestä. Ehdotetut meluesteet sopivat nykyisen tien ympäristöön.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Vt 20:n yleissuunnitelman mukaan uusi ohitustie linjataan taajaman länsipuolelta, jolloin nykyisin ohitustienä toimiva tie muuttuu taajaman sisäiseksi tieksi. Uuden ja nykyisen ohitustien väliin jäävä alue on varattu osayleiskaavassa Jäälin uudeksi keskusta-alueeksi. Tien voimakkaasti muuttuvaa luonnetta ja taajamakuva on tärkeä miettiä ympäristön maankäyttöä suunniteltaessa.

KUHMO **

Kuhmon keskustaajama sijaitsee aika tasaisessa maastossa Pajakkajoen ja Lammasjärven rannoilla. Taajaman keskustaasta ei kauniita vesistöjä näy. Taajamassa on asukkaita n. 7500.

Taajamakuva

Ohikulkutie pt 19266:

Huonokuntoista Peuranpolkua käytetään aika vähän. Peuranpolun ohikulkuluonnetta, sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta tullaan parantamassa mm. tien molempien päiden uusilla liittymäjärjestelyillä.

Sisääntulojaksot:

Kt 76: Taajama-alueella ei ole selkeää alkamiskohtaa. Ympäristön maankäytöstä erillään olevan sisääntulotien näkymät ovat metsäisiä.

Mt 900: Sisääntulotie on pääosin erillään ympäröivästä maankäytöstä. Näkymät ovat suurimmaksi osaksi metsäisiä. Tielle aika hyvin näkyvän teollisuusalueen ja tien välissä kasvavat puuntaimet pehmentävät näkymiä kasvaessaan. Pajakkakoski ympäristöineen muodostaa komean maisemakokonaisuuden.

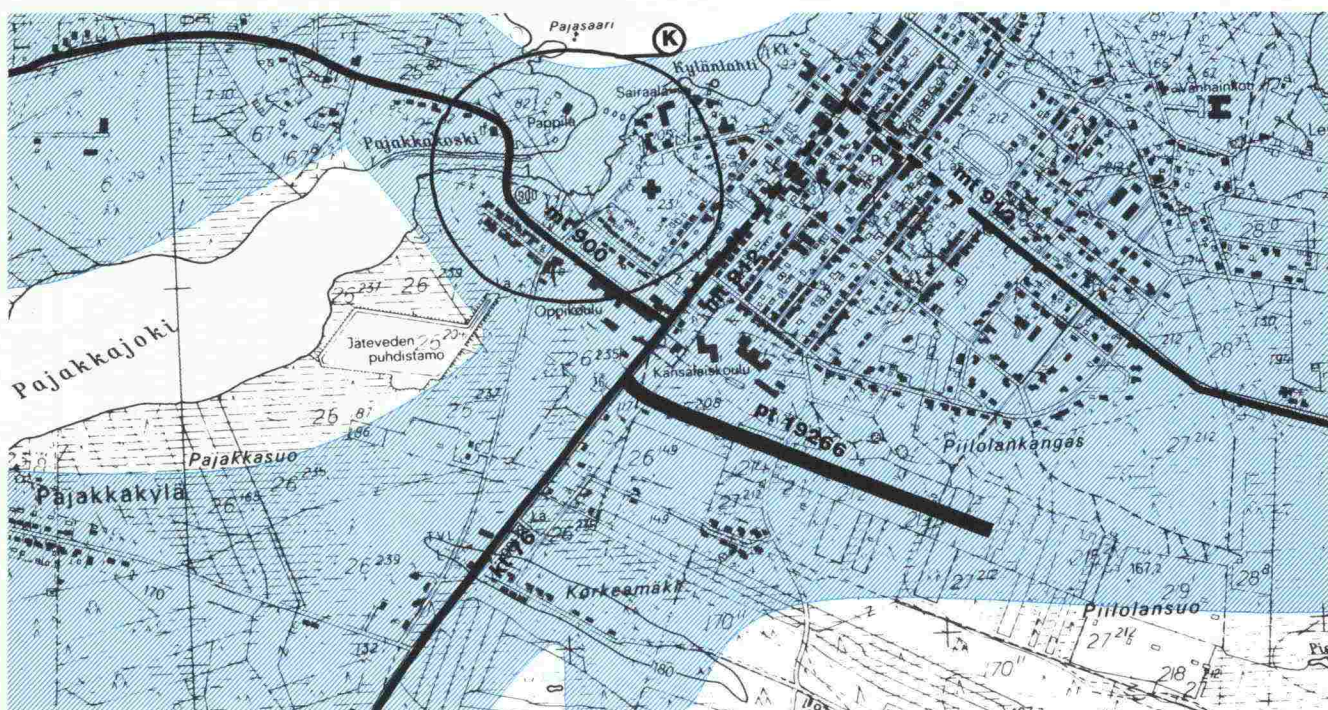
Mt 912: Idässä sisääntulotien alkamiskohtaa on vaikea määrittää. Peuranpolun risteyksen jälkeen alkava erillinen kevytliikenteen reitti ja ortodoksinen kirkko ovat selkeitä merkkejä taajama-alueesta. Näkymät ovat metsäisiä. Lähempänä keskustaa sisääntulotiet ovat leveitä tonttikatuja, joita reunustaa rehevä tonttikasvillisuus.

Kauppakatu mt 912:

Leveää ja asfalttista kauppakatua parannettiin kesällä 1993. Keskeneräisten rakennustöiden vuoksi taajamakuva oli vaikea arvioida inventointihetkellä. Kauppakadulle on suunniteltu pysäköintitaskuja, uusia pintamateriaaleja, valaisimia, istutuksia ja suojateitä. Ajorataa kaivennetaan ja jalankulku ja pyöräily erotetaan omille kaistoilleen.

Ympäristö

Sisääntulotien mt 900 varrella sijaitsee kaksi luonnonsuojelukohdetta, jotka ovat lehtikuusikuja ja pieni pihapuisto. Pihapuistoa ei sisääntulotieltä huomaa, sen sijaan lehtikuusikuja muodostaa komean reunuksen tielle. Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

KUIVANIEMI **

Kuivaniemen keskustaajama on sijoittunut rautatien ja Kuivajoen läheisyyteen. Taajamassa on asukkaita n. 1100.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 852/1: Sisääntulotien varren urheilukentän pysäköintialue kaipaisi selkeämpää rajausta. Radan ylityskohdan epämääräinen ympäristö huonontaa hieman taajamakuva. Ajouradan ja kevytliikenteen reitin välisellä kaistalla on säilynyt muutamia vanhoja puita, jotka jäsentävät tiealuetta. Lähellä keskustaa sijaitseva peltoalue muodostaa selkeän avoimen alueen muuten aika metsäisessä taajamakuvassa.

Pt 18812: Taajama-alue alkaa Kuivajoen ylityksen jälkeen. Sillalta avautuu komeita jokinäkymiä. Tien varren liiankin rehevä kasvillisuus hallitsee näkymiä. Sisääntulotien päätteenä näkyy uusi posti- ja pankkirakennus.

Mt 852/2: Sisääntulotien alku- eli itäosa on metsäinen. Kevytliikenteen reittien alkamisen jälkeen tieympäristö muuttuu avoimemmaksi. Kevytliikenteen reittien ja ajoradan väliset kaistat ovat vapaasti kasvavia, niittymäisiä alueita, jotka sopivat hyvin pienen taajaman sisääntulotien taajamakuvaan.

Kirkonkylänraitti mt 852:

Kirkonkylänraitilla on selkeä rakenne. Kirkonkylänraitin pitkää suoraa voisi jäsentää keskustan kohdalla muutamilla kevytliikenteen reittien ja ajoradan välisten kaistojen istutusryhmillä. Istutukset osoittaisivat tien luonteen muutosta

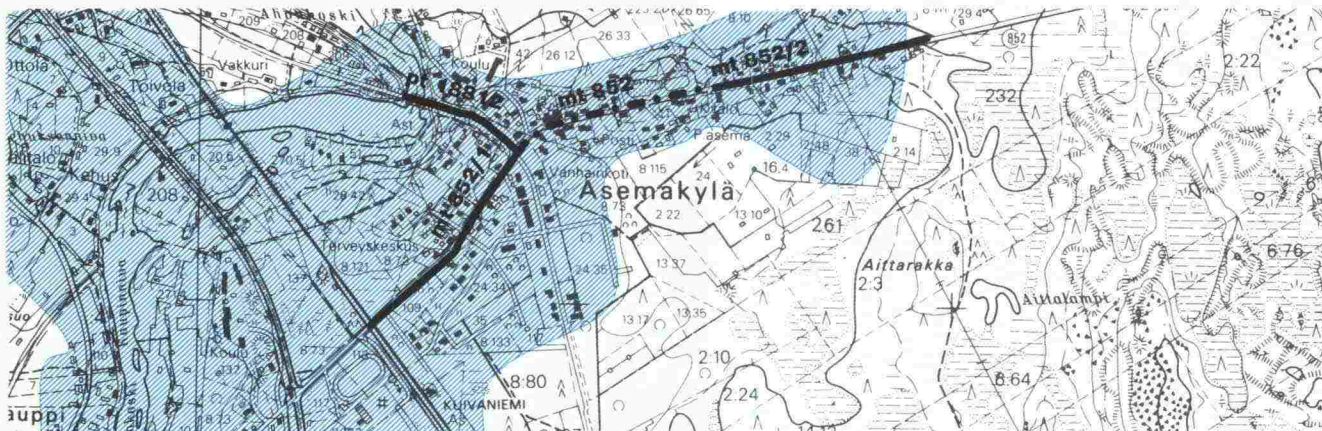
avoimista sisääntuloteiden ympäristöistä hoide-
tumpaan ja tiiviimpään keskusta-alueeseen.
Näkymät olisivat tällöin vaihtelevampia.
Kunnantaloa vastapäätä näkyvät sorakuopan
reuna ja jääkiekkokaukalo muodostavat ainakin
kesäisin epäedustavan ympäristön kunnanta-
lolle. Kirkonkylänraitin kaarteeseen suuntaiset
näkymät ovat mielenkiintoisia. Raitin varrella
sijaitsevat muutamat epämääräiset alueet sekä
kirkonkylänraitin ja sisääntuloteiden laaja
risteysalue huonontavat taajamakuva.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Näkymä kirkonkylänraitin ja sisääntulotien mt 852/2 pitkälle suoralle.

KUUSAMO *

Kuusamon keskustaajama on saanut alkunsa vesistöjen rajaamalta niemekkeeltä. Taajama on laajentunut suhteellisen tasaisessa maastossa vesistöjen läheisyyteen ja teiden varsille aika laajalle alueelle. Ympäristön vesistöjä ei taajamakuvaan näy. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 10200.

Taajamakuva

Ohitustie vt 5:

Taajaman ohittavalta valtatieltä avautuu kauniita näkymiä Nilonjärvelle sekä sen eteläpuolella sijaitseville peltoaukioille. Tien varteen ehdotetut meluesteet eivät aiheuttane taajamakuvaallisia ongelmia.

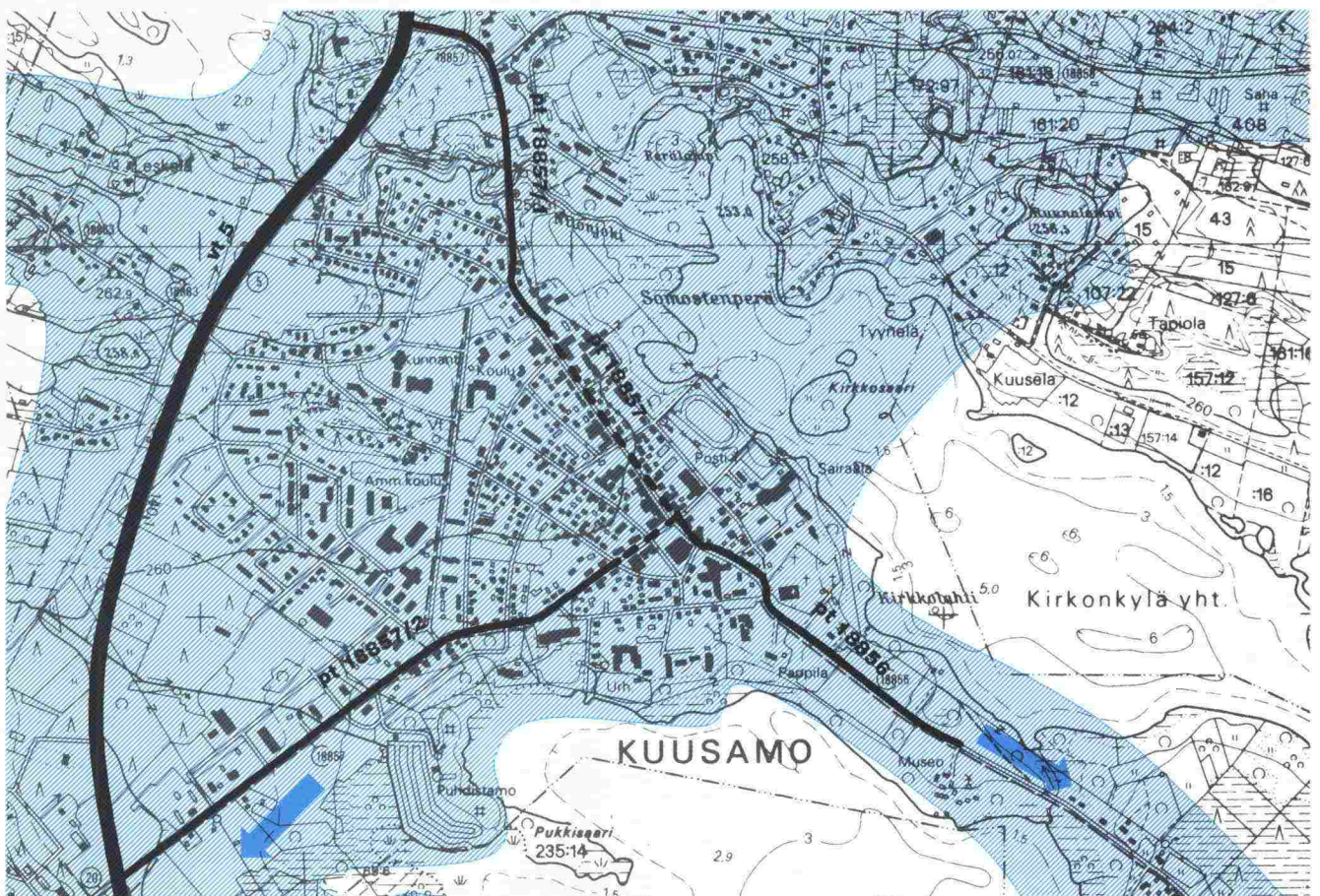
Sisääntulojakso:

Pt 18857/1: Ohitustien ja sisääntulotien risteysalue on siisti, sen sijaan sisääntuloteiden risteyksen ympäristön jäsentymättömät alueet

vastapäätä hautausmaata huonontavat taajamakuvaan sekä muodostavat epäedustavan ympäristön hautausmaalle. Sisääntulotien ja kauppakadun raja on epäselvä.

Pt 18856: Metsäisen tieympäristön jälkeen avoimen alueen takaa näkyy kaunis kirkontorni. Kirkon edustan peltoaukio on tärkeä pitää avoimena, jotta taajaman reuna säilyy selkeänä. Ennen kirkontornia tien päätteenä näkyy vesitorni, joka on myös maamerkinomainen, selkeä merkki taajamasta. Sisääntulotien varteen, lähelle kirkkoa ehdotettu melueste ei sovi näin keskeisen ja tärkeän alueen taajamakuvaan.

Pt 18857/2: Ohitustien ja sisääntulotien risteyksen jäsentymätön ympäristö huonontaa taajamakuvaan. Risteyksen ja sen ympäristön tulisi muodostaa edustava, porttimainen sisääntulo-kohta taajama-alueelle. Taajamalla ei ole selkeää reunaa. Kaupallisia palveluita on laajentunut taajaman perinteiseltä keskusta-

alueelta sisääntulotien varteen. Laajat liikerrakennukset, pysäköintialueet sekä erilaiset mainokset tekevät taajamakuva sekavan. Erityisesti sisääntulotien pohjoispuolen jäsenytymän ja osaksi epäsiisti ympäristö huonontaa taajamakuva. Kirkontorni näkyy sisääntulotielle kauniisti. Hotellin jälkeen sisääntulotietä reunustavat molemmin puolin komeat puurivit, jotka muodostavat selkeän ja miellyttävän sisääntulon varsinaiselle keskusta-alueelle.

Kauppakatu pt 18857:

Leveä ajorata, pysäköintipaikat ja -alueet sekä jalkakäytävät laajentavat tiiviin sisääntulotien pt 18857/2 loppuosan leveäksi ja asfalttiseksi kauppakaduksi. Taajamakuva on liikennepainotteinen. Kauppakadua reunustavat rakennukset pitävät katutilan kuitenkin aika hyvin koossa. Muutamissa paikoissa liikkeen edustojen laajat pysäköintialueet sekä kaukana toisistaan sijaitsevat matalat liikerakennukset laajentavat kauppakadua niin, ettei selkeää katutilaa enää muodostu. Kauppakadun kulmassa sijaitsee kesäisin vilkas tori. Asfalttia pehmentävää kasvillisuutta on aika vähän. Sekä kauppakadun että sisääntulotien pt 18857/2 varrella sijaitsevat mm. taajaman matkailuhistoriasta kertovat puutalot ovat tärkeä osa taajamakuvan omaleimaisuutta.

Ympäristö

Lähellä yleisiä teitä sijaitsee Torankijärven kansainvälisesti arvokas lintuvesi. Alue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan.

Suunnittelutilanteesta

Kuusamon taajaman pääteiden yleissuunnitelmassa kauppakadun taajamakuva ja kevytliikenteen asemaa tullaan parantamaan istutus- ja ajoratajärjestelyillä sekä nopeuksia alentamalla. Sisääntulotien pt 18857/2 laajoja piha-alueita on suunniteltu jaettavan istutusten ja mahdollisten lisärakennuksien avulla. Kauppakadun ja sisääntulotien pt 18857/2 liikennepainotteinen ja sekava taajamakuva parantunee oleellisesti. Parantamistoimenpiteiden tulisi korostaa taajaman omaleimaisuutta ja perinteisen keskustan asemaa. Ohitustien ja sisääntu-

lotien pt 18857/2 risteystä tullaan parantamaan todennäköisesti joko eritaso- tai kiertoliittymän avulla. Hallitseva eritasoliittymä sekoittaisi entisestään taajamakuva eikä muodostaisi edustavaa sisääntuloporttia taajamalle.

Puusto reunustaa tiiviisti sisääntulotien 18857/2 loppuosaa.

Näkymä liikennepainotteiselle kauppakadulle.

KÄRSÄMÄKI *

Kärsämäen keskustaajama sijaitsee selänteen reunalla. Taajama on laajentunut sekä selänteen reunan suuntaisesti että taajaman eteläpuolella sijaitseville viljelysalueille. Taajamassa on asukkaita n. 1600.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Pt 18423 ja mt 768: Taajaman aika selkeän rajan säilymisen edellytyksenä on taajama-aluetta ympäröivien avoimien alueiden pensoitumisen estäminen. Sisääntulotien mt 768 taajamakuva on hieman takapihamainen.

Vt 4/1: Aika huomaamattoman taajama-alueen raja on pohjoisessa epäselvä.

Pt 18431: Taajamalla on melko selkeä reuna. Hautausmaan kasvillisuus parantaa taajamakuva. Kirkkoa ei tieltä juuri huomaa.

Vt 4/2: Sisääntulotie alkaa kun, metsäinen tieympäristö muuttuu viljelysaukioksi, jonka takaa taajaman reuna näkyy hyvin. Tien itäpuolella taajama näkyy kauniisti. Sisääntulotien näkymiä huonontavat kuitenkin tien varren lukuisat mainoskyltit sekä pellolla sijaitseva iso mainostaulu. Mainokset tekevät taajamakuvas- ta sekavan ja rauhattoman.

Kauppakadut:

Pt 18431: Kauppakadun itäpäässä sijaitsee muutamia puutaloja, jotka rajaavat kauppakatu- a aika tiiviisti. Puutalojen jälkeen kauppakatu laajenee hahmottomaksi asfalttialueeksi. Liikerakennukset sijaitsevat niin kaukana toisistaan, ettei selkeää kauppakatumaista tilaa muodostu. Risteysalueen ympäristössä sijaitsevia komeita rauhoitettuja mäntyjä lukuun ottamatta kauppakadun muutamat matalat pensasistutukset eivät asfalttista taajamaku- vaa paljoa paranna. Kunnantalon vieressä sijaitsee jäsentymätön alue, joka ei muodosta selkeää päätettä kauppakadulle.

Vt 4: Taajaman toinen keskustajakso toimii samalla sekä taajaman läpikulkutienä että kauppakatuna. Leveä tie ja vilkas liikenne hallitsevat taajamakuva. Osa liikerakennuksista ja niiden pysäköintialueista liittyvät suoraan tiehen. Pysäköintialueet laajentavat tiealuetta,

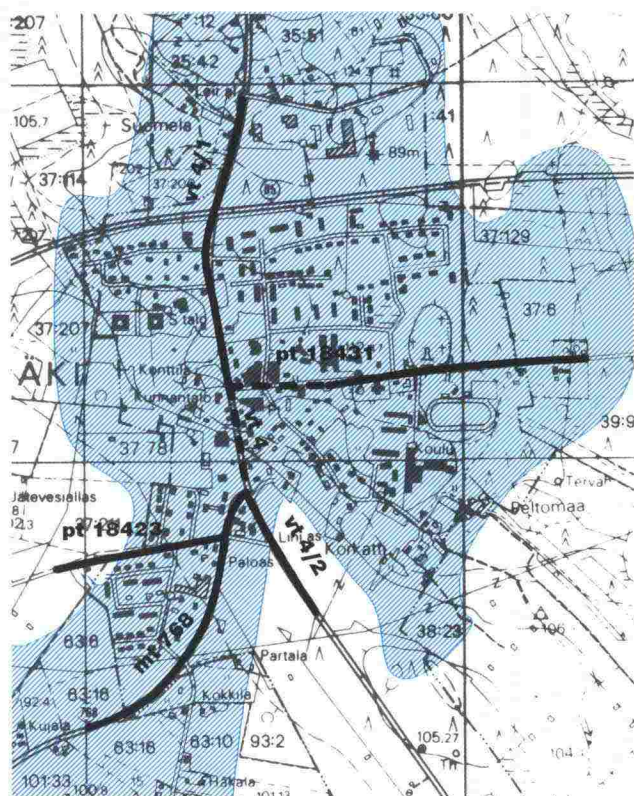
mikä korostaa entisestään taajamaku- van liikennepainotteisuutta. Liikkeiden epäsiistit ja epäyhtenäiset ympäristöt sekä tielle näkyvät takapihat huonontavat taajamaku- vaa. Siistit saarekkeet jäsentävät hieman laajaa risteys- aluetta.

Suunnittelutilanteesta

Taajaman itäpuolelle on suunniteltu ohitustie, joka toteutuessaan rauhoittaa taajaman keskustaa. Läpikulkuluonteista kauppakatu- a tullaan parantamaan korostamalla jakson kauppakatuluonnetta.

Toimenpidetarpeita

Taajamaku- van suurimmat ongelmat ovat keskustan jäsentymättömät asfalttialueet ja liikennepainotteisuus. Nykyisin kahdesta erilai- sesta kauppakadusta tulisi muodostaa viihtyi- sä, yhtenäinen ja selkeä keskusta-alue. Sisääntulotien vt 4/1 taajamatieluonnetta tulisi korostaa sekä sisääntulotien vt 4/2 sekavaa taajamaku- vaa selkeyttää.

LIMINKA *

Limingan keskustaajama on tyypillinen Pohjanmaan lakeuden taajama. Se on syntynyt jokitörmille Liminganjoen varteen, josta se on laajentunut pääosin joen itäpuolelle alavaan jokilaaksoon. Niukoista maisemamuodoista huolimatta taajama-alue on melko yhtenäinen. Kasvavassa taajamassa on asukkaita n. 2700.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 813: Lännestä taajamaan tullessa taajama näkyy ja rajautuu ympäristöön aika hyvin. Selkeää porttikohtaa taajamalle ei kuitenkaan muodostu. Pellon ja taajaman raja on helposti haavoittuva; taajama-alueen reunan ulkopuolella pellolle rakennetut rakennukset huonontavat sisääntulojakson taajamakuva. Limingan jokea ei taajamakuvaan näy. Idästä taajamaan tullessa avoimen laidunalueen ja sen taustalla näkyvän metsän raja muodostaa selkeän alkamiskohdan taajamalle. Rautatien ylityskohta toimii eräänlaisena näköalapaikkana muuten tasaisessa ympäristössä. Sillalta näkyvä ympäristö antaa tärkeän ensivaikutelman taajamasta.

Mt 8131 ja pt 18628: Sisääntuloteiden alkamiskohdat ovat epäselviä. Avoimien alueiden pensoittuminen huonontaa taajamakuva erityisesti sisääntulotiellä pt 18628. Lähempänä keskustaa sisääntulotie pt 18628 muuttuu tiiviimmäksi kirkonkylänraittimaiseksi jaksoksi.

Kauppakatu mt 8131:

Kauppakadun alkamiskohta on jakson eteläpäässä epäselvä. Matalat liikerakennukset sijaitsevat niin kaukana toisistaan, ettei selkeää kauppakatumaista katutilaa muodostu. Liikkeiden edustojen laajoja pysäköintialueita ja maantiemäistä ajorataa erottavat kuluneet nurmikaistaleet ja muutamat yksittäiset istutukset. Lopputuloksena on epäviihtyisä ja hahmoton asfalttivoittainen kenttä.

Ympäristö

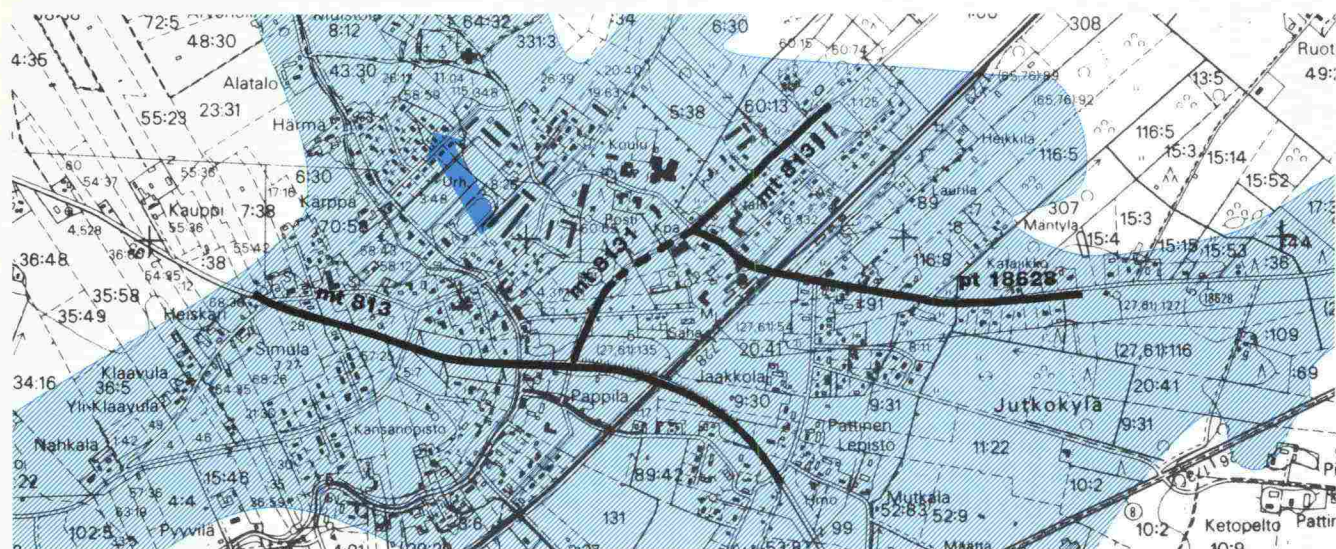
Taajama kuuluu Limingan lakeuden arvokkaaseen maisema-alueeseen. Taajaman ankean keskustan vuoksi taajamakuva ja ympäristön komeiden peltolakeuksien muodostaman maisemakuva välinen ero on suuri.

Suunnittelutilanteesta

Kauppakadulle on tehty useita parantamisedotuksia. Parantamistoimenpiteiden laatua, määrää ja aikataulua ei olla vielä päätetty.

Toimenpidetarpeita

Kauppakadun parantamistoimenpiteiden tavoitteena tulisi olla taajama-alueen ja ympäristön tasapainoinen kokonaisuus. Leveä kauppakatu antaa mm. mahdollisuuden tuoda ympäristön lakeus myös taajaman sisälle.

LUMIJOKI **

Lumijoen varsilta ja joen poikki suuntautuvalla harjanteelta keskustaajama on laajentunut jonkin verran peltolakeuksille. Maaseututaajaman ja ympäristön raja on kuitenkin melko selkeä. Taajamassa on asukkaita n. 900.

Taajamakuva

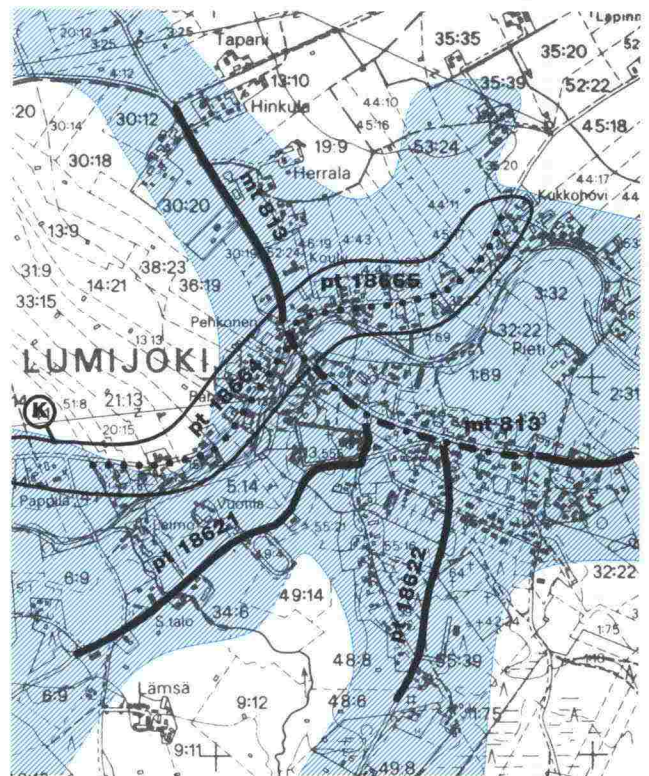
Sisääntulojaksot mt 813, pt:t 18621 ja 18622:
Lumijoen komea kirkko näkyy jo kaukaa ennen varsinaisten sisääntulojaksojen alkamista. Kirkko on selkeä merkki taajamasta. Se auttaa taajaman hahmottamista ja siellä suunnistamista. Muutamat maisemasta irralliset rakennukset huonontavat sisääntulojaksojen taajamakuva. Lumijokea ei taajamakuvaan juuri huomaa.

Kylänraitit pt:t 18664 ja 18665:
Kylänraitit sijaitsevat keskeisten taajamatiejaksojen ulkopuolella. Näkymiä leimaavat pienipiirteisen raittiympäristön lisäksi laajat peltoaukeat.

Kirkonkylänraitti mt 813:
Taajamakuva huonontaa kunnantalon hieman jäsentymätön ympäristö. Kunnantalon ympäristössä sijaitsee useita avoimia alueita, jotka toimivat pääasiassa pysäköintialueina. Selkeää keskusaukiota ei muodostu. Tilaa jäsentävää kasvillisuutta on vähän. Komea kirkko ja sen rehevä ympäristö parantavat taajamakuva.

Ympäristö

Lumijoki kuuluu Limingan lakeuden arvokkaaseen maisema-alueeseen. Ainoastaan hieman jäsentymätön keskusta ja muutamat taajaman reuna-alueen irralliset rakennukset rikkovat maaseututaajaman ja ympäristön lakeuden sopusoinnun.

Taajaman keskusta on hieman jäsentymätön. Kirkko ympäristöineen parantavaa taajamakuva.

MERIJÄRVI **

Merijärven keskustaajama sijaitsee pääosin pienellä kumpareella. Maaseututaajaman hahmottamisen ja tärkeiden näkymien säilymisen edellytyksenä on avoimien alueiden pensoittumisen estäminen. Taajamassa on asukkaita n. 500.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 787: Etelästä taajamaan tultaessa sisääntulotien ympäristön avoimet alueet ovat pensoittumassa, mikä vaikeuttaa taajama-alueen hahmottumista. Sisääntulotielle näkyvä pysäköintialue näyttää ympäristöstä hieman irralliselta. Pohjoisesta taajamaan tultaessa avoimen peltoalueen takaa näkyy kirkontorni, joka on selkeä merkki taajamasta. Pensoittunut ojanvarsi huonontaa taajamakuva.

Pt 18191: Metsän reuna ja siellä sijaitsevat rakennukset muodostavat sisääntulotielle porttimaisen alkamiskohdan.

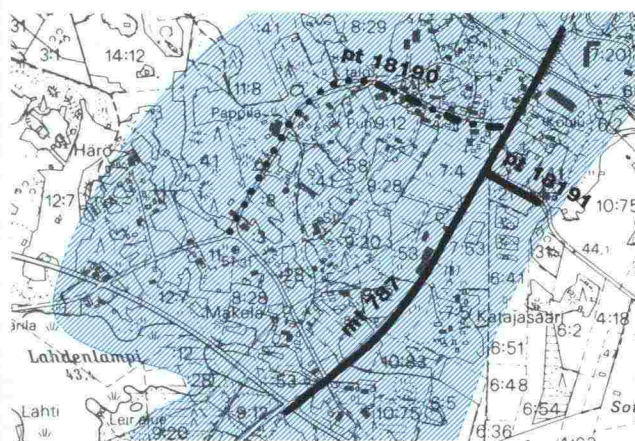
Kylänraitti pt 18190:

Kylänraitin varrella sijaitsee sekä vanhoja että uusia rakennuksia. Kylänraitin ja kirkonkylänraitin taajamakuvan ongelma on muiden taajamien tavoin vanhojen rakennuksien rappeutuminen. Raitin eteläosassa rehevä kasvillisuus rajaa raittia tiiviisti. Lähempänä keskustaa

kylänraitti muuttuu avoimemmaksi. Raitilta avautuu muutamia komeita näkymiä ympäristön avoimille viljelysalueille. Viljelysalueille avautuvat näkymät yhdistävät kylänraitin ympäröivään maisemaan.

Kirkonkylänraitti pt 18190:

Rakennukset rajaavat kirkonkylänraitia suurimaksi osaksi aika tiiviisti. Raitin länsiosan taajamakuva on viihtyisä. Kirkonkylänraitin itäosassa sijaitsee kauppa-aukiomainen alue, jonka varrella taajaman tärkeimmät palvelut sijaitsevat. Liikerakennusten välinen tila on seinästä seinään yhtenäistä asfalttialuetta, mikä tekee keskustan taajamakuvasta ankean. Asfalttialuetta jäsentävää kasvillisuutta ei ole muutamaa ruohotupsua lukuun ottamatta.

Näkymä kirkonkylänraitin asfalttiselle itäosalle.

MUHOS *

Muhoksen keskustaajama on saanut alkunsa Oulujoen törmiltä. Jokitörmiltä taajama on laajentunut ympäristön peltoaukioille, mikä tekee taajaman reunasta muutamissa kohdissa epäselvän. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 5200.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Vt 22/1: Taajama alkaa näkyä vähitellen haja-asutuksena peltomaisemassa. Varsinainen sisääntulotie alkaa kuitenkin vasta taajama-alueen reunalta. Jakson taajamakuva huonontavat muutamat tiealueeseen rajautuvat jäsentymättömät alueet.

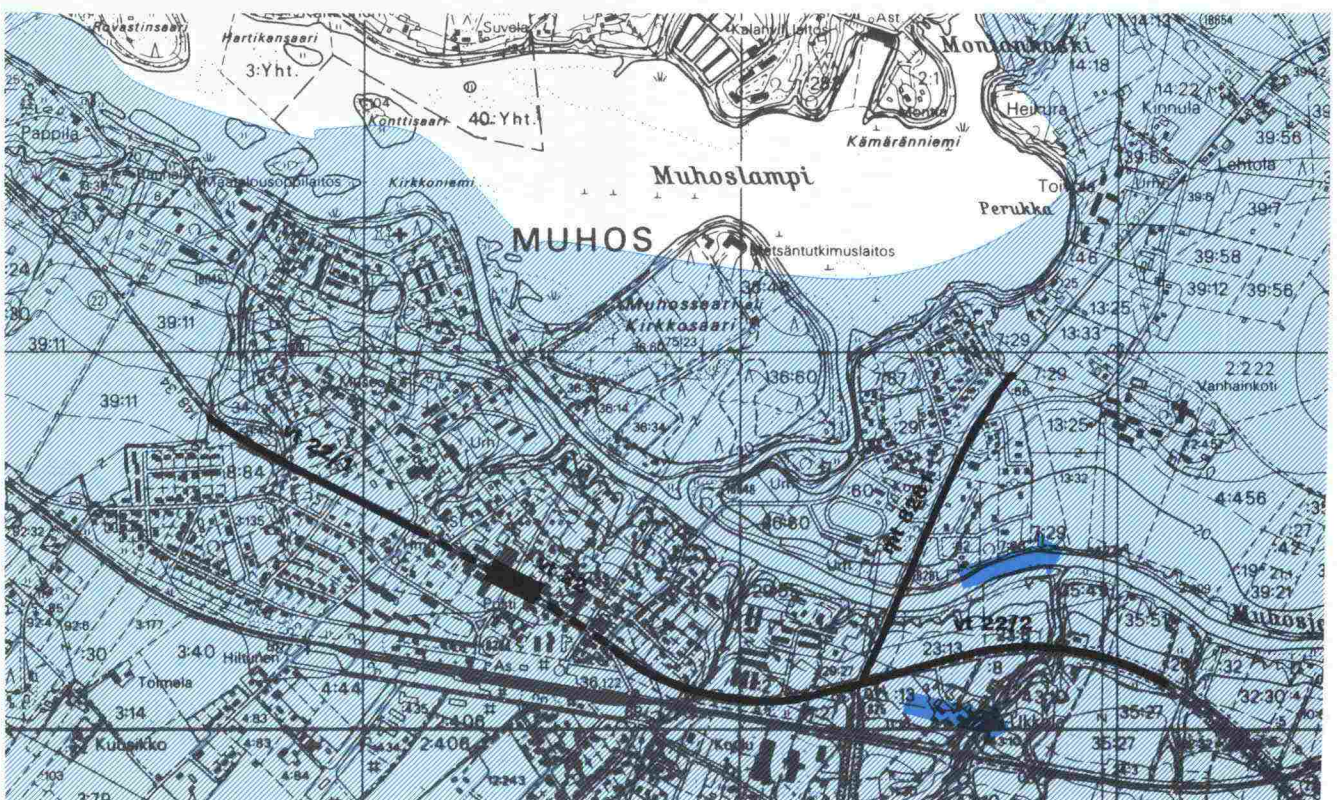
Mt 8281: Sisääntulotien alkamiskohta on epäselvä. Sisääntulotie on erillään ympäröivästä maankäytöstä myös visuaalisesti, mikä tekee tiestä läpikulkumaisen.

Vt 22/2: Hallitsevalta tieltä ei taajama-aluetta helposti huomaa. Laajan risteysalueen läheisyydessä sijaitsevien rivitalojen eteen ehdotettu meluste sopii hyvin. Myöskään toinen tien

varteen ehdotettu meluste ei aiheuttane taajamakuvaallisia ongelmia.

Kauppakatu vt 22:

Taajaman keskustajakso toimii samalla sekä kauppa- että läpikulkukatuna. Maantiemäinen ajorata ja valaisimet, tien yläpuolella sijaitsevat opasteet sekä kevytliikenteen ja pysäköinnin erottava kaide vaikuttavat jakson läpikulkuluonteeseen ja taajamakuvaan liikennepainotteisuuteen. Tärkeät poikittaisyhteydet ovat huonot. Kauppakadun eteläpuolen kasvillisuus ja torialue parantavat taajamakuva, kun taas pohjoispuolen liikkeiden edustojen yhtenäinen pysäköintialue jatkaa tiealueen asfalttipintaa ja tekee maantiemäisen kaiteen kanssa taajamakuvaan ankean. Kauppakadun varteen ehdotettu meluste huonontaisi taajamakuva, koska se peittäisi rehevän tonttikasvillisuuden ja lisäisi liikenteen hallitsevuutta. Kauppakadulla on selkeä rakenne. Jakso ei kuitenkaan muodosta tasapainoista ja viihtyisää kokonaisuutta.

Kauppa-aukio vt 22:

Kauppakadun eteläpuolen torialue ja toisella puolella tietä sijaitseva laaja asfalttinen pysäköintialue muodostavat yhdessä taajaman tärkeän keskipisteen, kauppa-aukion. Viihtyisältä torialueelta löytyy kerrankin miellyttäviä oleskelupaikkoja. Torilla on selkeät rajat. Torialueen taustalla sijaitsee komea kunnantalo. Pysäköintialue on laaja, maantiekateella muusta tiealueesta erotettu jäsentymätön asfalttikenttä. Torin ja pysäköintialueen taajamakuvan ero on suuri. Kauppa-aukion epäyhtenäisyyttä lisää torin ja pysäköintialueen erotava maantiemäisen ajoradan vilkas liikenne.

Ympäristö

Taajama kuuluu Oulujoen laakson arvokkaan maisema-alueeseen. Taajama-aluetta ei miellä osaksi arvokasta maisema-aluetta. Taajama-alueelle eivät joki ja jokivarren maaseutumaisemat näy.

Suunnittelutilanteesta

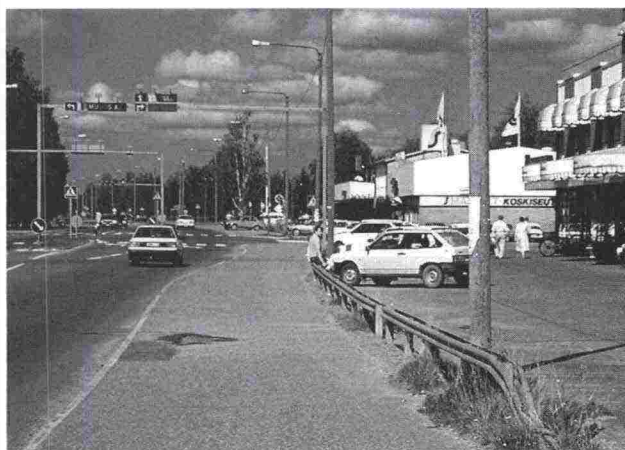
Taajamassa ollaan aloittamassa taajamateiden yleissuunnittelua. Suunnittelu perustuu siihen, että taajaman eteläpuolelle suunniteltu ohitustie toteutuu vasta vuoden 2010 tienoilla. Taajaman läpi kulkeva valtatie on otettu myös yhdeksi esimerkkikohteeksi laadittaessa suunnitteluohjetta kauppakatu- ja kauppa-aukion kehittämiseksi. Sisääntuloteiden taajamakuva muuttaa laajan sisääntuloristeyksen eli Leppiniemen liittymään rakennettava alikulkukäytävä sekä risteysalueelle tehtävät istutukset.

Toimenpidetarpeita

Taajamakuvan suurimmat ongelmat esiintyvät kauppakadulla ja kauppa-aukiolla. Kauppakadun ja kauppa-aukion itäpuolen liikkeiden edustan yhtenäinen asfalttialue kaipaa voimakkaita parantamistoimenpiteitä, jotta keskustasta voitaisiin kehittää tasapainoinen ja viihtyisä kokonaisuus. Kauppakadun molemmilla puolilla sijaitsevan kauppa-aukion yhtenäisyyttä tulisi korostaa. Jakson kauppakatu- ja liikennepainotteisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja niiden asemaa.

Torialueen läheisyydessä sijaitseva patsas on kaunis yksityiskohta taajamakuvassa.

Kauppakadun pohjoispuolen kevytliikennettä ja pysäköintiä erottaa ruma kaide.

MUHOS, LEPPINIEMI ***

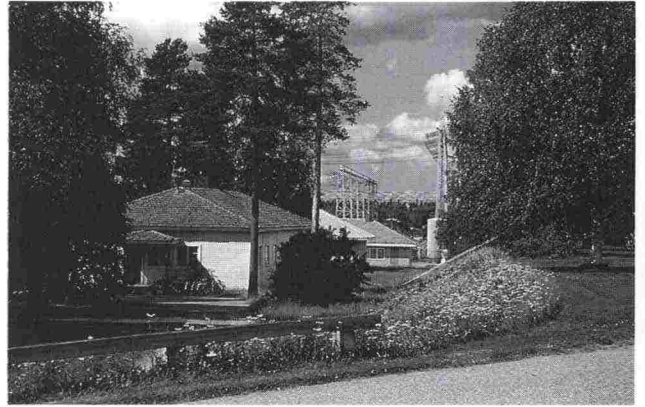
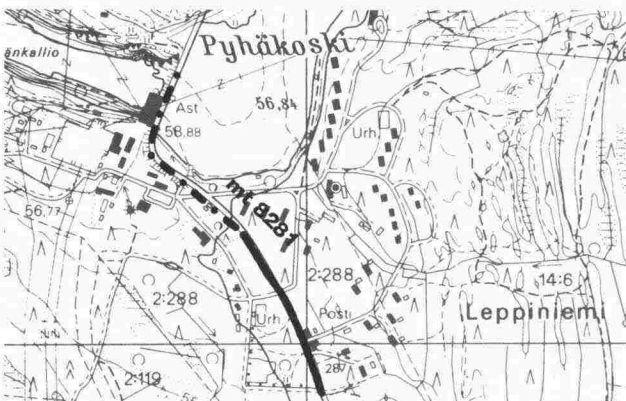
Leppiniemi on esimerkki pienistä, usein syrjässä sijaitsevista voimalaitostaajamista. Se on syntynyt Oulujoki Oy:n (nykyisin sulautettu Imatran voima Oy:öön) voimalaitosrakentamisen yhteydessä. Oulujoen suurinta, Pyhäkosken voimalaitosta rakennettiin Leppiniemeen vuosina 1949-51. Parhaimmillaan työmaalla työskenteli yli 2000 rakentajaa. Voimalaitoksen viereen rakennettiin työntekijöiden asuntoja sekä pienen asuinyhteisön vaatimat palvelut, joista suurin osa on lopettanut toimintansa. Nykyään hiljaisen paikan maisemaa hallitsevat kaksi voimakasta elementtiä: komea voimalaitos ja mahtava Oulujoki. Taajamassa on asukkaita n. 150.

Sisääntulojakso mt 8281:

Etelästä tultaessa pienen taajaman olemassaolosta kertovat alueelle tunnusomaiset valaisimet. Näkymiä hallitsee tienvarren kasvillisuus.

"Voimalaitosraitti" mt 8281:

Paikan erikoisluonne tulee esiin vasta kun, saavutaan lähelle jokea, jonka poikki jyrkäv voimalaitos kohoo. Yhtenäinen, ympäristöön hyvin sopeutuva rakennuskanta, valaisimet, säilytetyt vanhat puut ja ympäristön hoidettu yleisilme sekä vaikuttava joki voimalaitoksineen tekee alueesta tutustumisen arvoisen. Voimalaitoksen vieressä kulkevalta tieltä avautuu upeita näkymiä Oulujokea pitkin. Alue on osoituksena siitä, että voimakkaasti ympäristöä muuttava taajama pystyy huolellisen suunnittelun avulla muodostamaan ympäristönsä kanssa tasapainoisen kokonaisuuden.

Rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.

Voimalaitos ja Oulujoki hallitsevat maisemaa.

NIVALA **

Nivalan keskustaajama on rakentunut Malisjoen mutkaan matalille kumpareille sekä niiden ympäristöön. Taajama rajautuu aika selkeästi ympäröivään maaseutuun. Taajamassa on asukkaita n. 4700.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 87:

Lännessä taajama alkaa vähitellen. Taajaman ohittavan mt 85:n tavoin läpikulkutieltä avautuu komeita näkymiä ympäröivään maaseutuun. Taajama-alueella aika huomaamaton kirkko näkyy tielle hyvin. Idästä tultaessa metsäisen tieympäristön jälkeen hieman epäsiisti ja sekava teollisuusalue antaa epäedullisen ensivaikutelman taajamasta. Läpikulku- ja sisääntulotien risteysalueen koulu ja avoimet peltoalueet muodostavat porttimaisen kohdan varsinaiselle taajama-alueelle. Läpikulkutien taajamakuva on maaseutumainen.

Sisääntulojaksot:

Pt 18342/1: Malisjoen ylityskohta muodostaa selkeän alkamiskohdan taajama-alueelle. Puurakennukset ja niiden tonttikasvillisuus reunustavat tiiviisti sisääntulotietä. Kirkko näkyy kauniisti avoimen peltoaukion takaa.

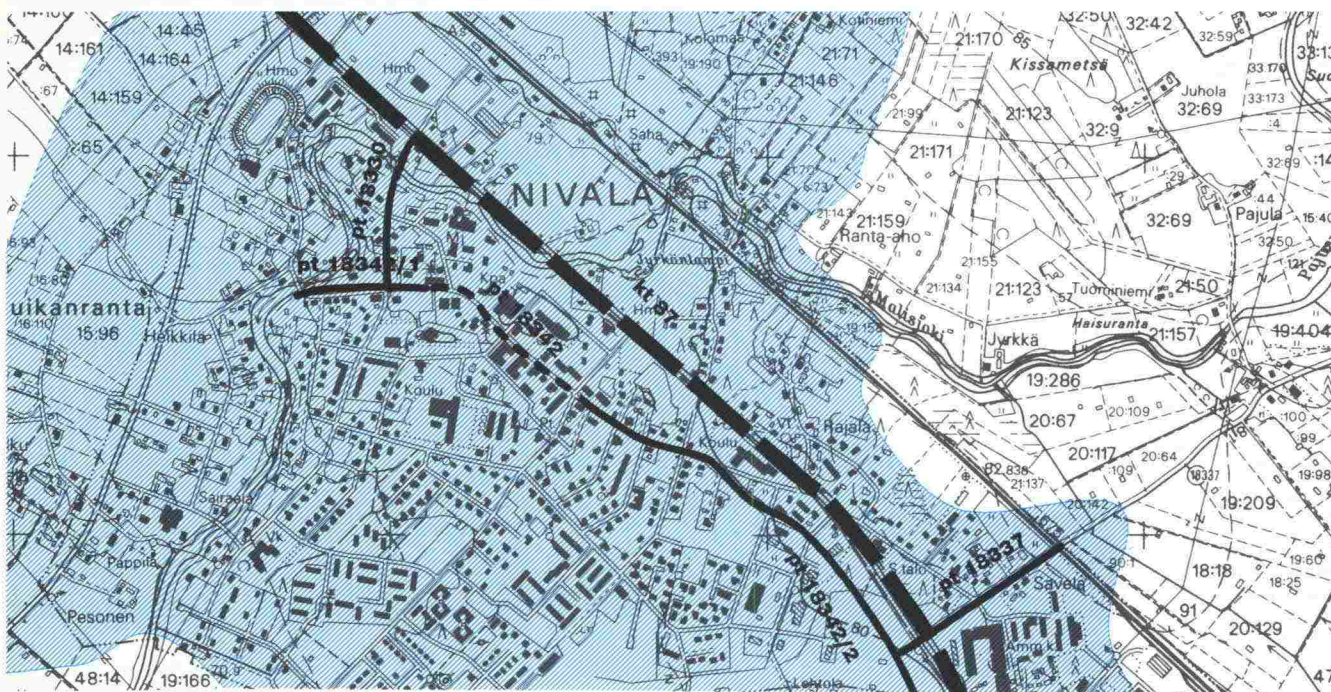
Pt 18342/2: Peltoalueille rakennetut uudet asuinrakennukset eivät vielä muodosta selkeää reunaa taajamalle. Sekä sisääntulotien varren teollisuusalueiden että lähempänä keskustaa sijaitsevien muutamien liikerakennusten jäsentymättömät ympäristöt huonontavat taajamakuva.

Kauppakatu pt 18342:

Leveää tiealuetta laajentavat liikkeiden edustojen pysäköintialueet. Rakennukset pitävät katu-tilan kuitenkin melko hyvin koossa. Kauppakadun varrella säilyneet vanhat puut ja muutamien uusien rakennusten hyvin hoidetut ympäristöt parantavat asvaltista taajamakuva. Torialueen edessä sijaitsevat pysäköintialueet estävät torin kiinteän yhteyden kauppakatuun ja vähentävät siten sen merkitystä.

Suunnittelutilanteesta

Kauppakadun parantamistoimenpiteiden suunnittelua ollaan aloittamassa. Keskustan luonteeseen sopivat kaupunkimaiset toimenpiteet. Toimenpiteiden avulla hajanaisesta ja liikennepainotteisesta kauppakadusta tulisi muodostaa erilaiset rakennukset ja niiden ympäristöt yhdistävä tasapainoinen ja viihtyisä kokonaisuus.

OULAINEN **

Oulaisten keskustaajama sijaitsee Pyhäjoen molemmilla puolilla. Taajama on levinnyt laajalle alueelle jokilaaksoon. Sijaintipaikan niukkoja maisemamuotoja on vaikea enää maisemasta löytää. Yleiset tiet jäävät pääosin varsinaisen taajama-alueen ulkopuolelle. Taajamakuvalle tärkein yleinen tie on taajaman halkaiseva kt 86. Taajamassa on asukkaita on n. 5700.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 86:

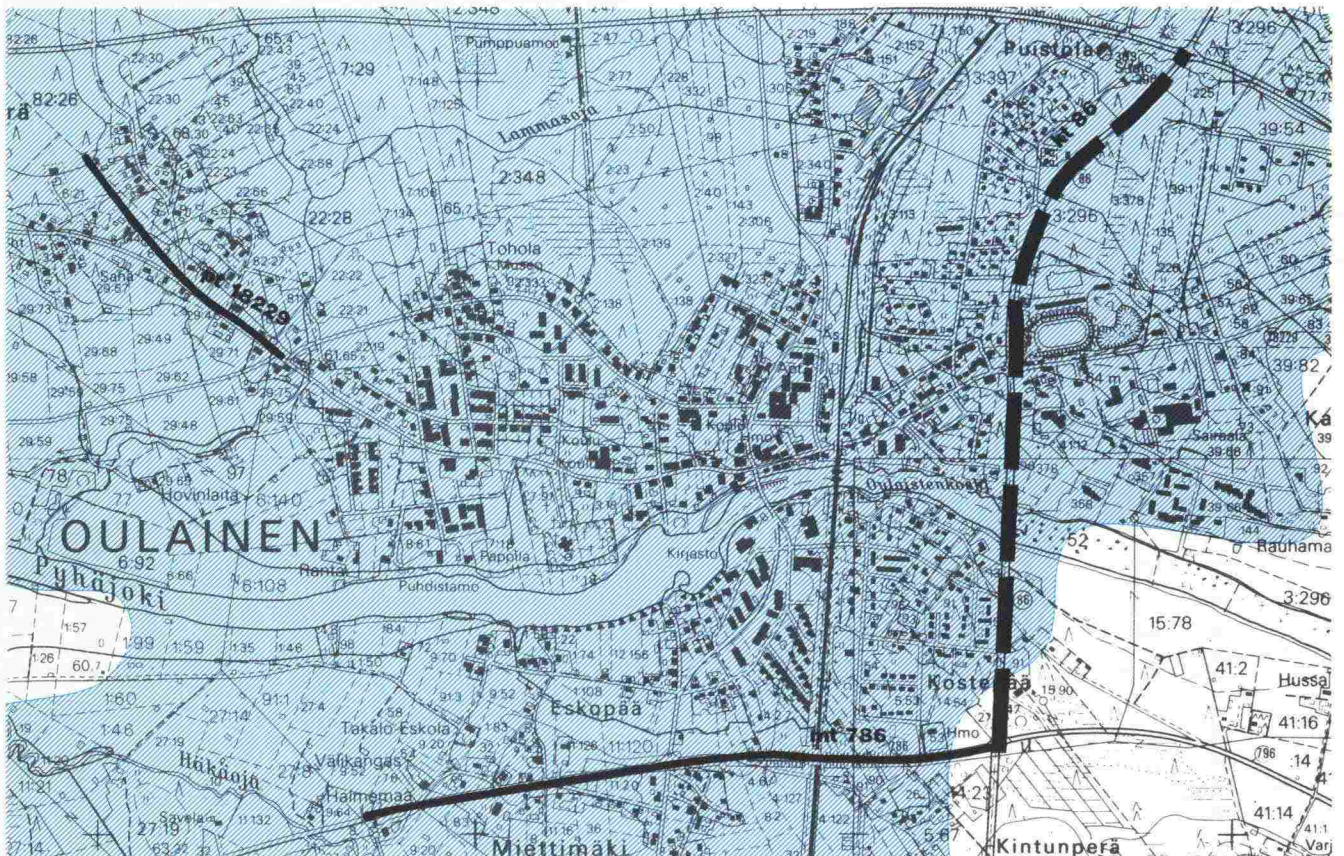
Pohjoisesta tultaessa taajamaa ei läpikulkutieltä huomaa. Läpikulkutien pohjoispää on metsäinen. Hallitseva tie sijaitsee ympäristöä korkeammalla. Huomaamattoman, taajaman keskustaan johtavan risteysalueen jälkeen tien varren hopeapajuja ei välttämättä ehdi huomata. Joen eteläranta on taajaman epämääräistä reuna-aluetta, joka ei aikaisempia näkymiä paremmin kerro taajaman olemassaolosta.

Etelästä taajama näkyy paremmin. Taajama avautuu sillalle hyvin. Puistomainen ja rehevä ranta-alue muodostaa kauniin reunan taajamalle. Sillan pohjoispuolen taideteos ja tien varren hopeapajut ovat selkeitä merkkejä taajamasta. Keskustan sisääntuloristeyksen vanhat rakennukset ovat aika huomaamattomia. Keskusta näyttää risteysalueelta vaatimattomalta.

Sisääntulojaksot:

Pt 18229: Tie on taajaman reuna-alueen vaatimaton sisääntulojakso. Rehevä kasvillisuus hallitsee näkymiä.

Mt 786: Taajama alkaa vähitellen. Reuna-alueella sijaitsee yksittäisiä teollisuus- ja liikera-kennuksia, maatiloja sekä omakotitaloja. Sisääntulojakson alkamiskohtaa on vaikea määrittää. Joen toisella puolella sijaitseva taajama näkyy paikoitellen kauniisti avoimien peltoalueiden takaa. Radan ylityssillan ympäristö, erityisesti sen itäpuoli, tekee taajamaku- vasta hieman hajanaisen ja sekavan.

Suunnittelutilanteesta

Liikenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi Oulaistenkadun ja Ouluntien risteysalueelle eli keskustan sisääntuloristeykseen on suunniteltu erilaisia liittymävaihtoehtoja, joista ollaan tekemässä yva-selvitystä. Voimakkaasti ympäristöä

muuttavat, liikenteen hallitsevuutta entisestään korostavat ratkaisut taajama-alueella lisäävät taajaman ja läpikulkujakson erillisyyttä ja huonontavat siten Oulaisten taajaman yleisten teiden taajamakuva. Risteysalueen tulisi korostaa taajaman sisääntuloa ja vähentää tieympäristön läpikulkuluonnetta.

Näkymä läpikulkutiellä etelästä taajamaan tullessa.

Taajama näkyy kauniisti sisääntulotielle mt 786 joen toiselta puolelta peltoaukioiden takaa.

OULUNSALO **

Oulunsalon keskustaajama on saanut alkunsa ympäristöä hieman korkeammalla sijaitsevalta kumpareelta. Kumpareelta taajama on laajentunut ympäristön peltoaukioille. Taajamalla ei ole selkeitä reunoja. Hajanaista taajama-aluetta on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Taajaman hahmottamista vaikeuttaa entisestään viljelyksestä poisjääneiden alueiden pensoittuminen. Taajaman keskusta jää yleisten teiden ulkopuolelle. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 6200.

Taajamakuva

Läpikulkujakso mt 815:

Lentokentäntie kulkee taajaman läpi. Hallitseva tie jakaa taajaman kahteen, toisistaan erillään olevaan osaan. Taajaman palvelut ovat sijoittuneet pääosin tien eteläpuolelle. Tien pohjoispuolella sijaitsee laajoja asuinalueita ja taajaman uusia kasvualueita, mikä merkitsee läpikulkutien estevaikutuksen korostumista. Taajamarakentaminen näkyy läpikulkutielle paikoitellen. Taajamaa ei välttämättä tieltä kuitenkaan huomaa. Tien varren kasvillisuus hallitsee näkymiä. Läpikulkutien varteen ehdotetut melusteet korostaisivat tien estevaikutusta.

Sisääntulojaksot:

Pt 18676: Tie on erillään ympäristön maankäytöstä suurimmaksi osaksi myös visuaalisesti. Jakson luonnetta on vaikea määrittää. Hallitseva ja leveä tiealue, kevytliikenteen reitin ja ajoradan välikaistan avo-ojat sekä jäsentymättömät, osaksi pensoittumassa olevat avoimet alueet korostavat jakson taajamarakentamisesta erillään olevaa läpikulkuluonnetta.

Pt 18679: Jaksolla on edellistä selkeämpi sisääntulotien luonne. Asuinrakennukset sijaitsevat aika kaukana tiestä. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välikaistan istutukset ovat pieniä. Välikaistalle säilynyt komea vanha mänty parantaa hieman jäsentymättömän tieympäristön taajamakuva. Pensoittumassa olevat alueet huonontavat taajamakuva. Keskustan ja kirkon välinen visuaalinen yhteys on tärkeä.

Kylänraitit:

Pt 18676: Taajamakuva ongelmana on viljelyksestä poisjääneiden alueiden pensoittuminen. Sisääntulojakson jälkeen tie muuttuu kylänraittimaiseksi. Taajamakuva hallitsevat tien varren rakennukset ja rehevä kasvillisuus.

Pt 18679: Ennen sisääntulotietä pt 18679, varsinaisen taajama-alueen ulkopuolella kulkee viljelysmaiseman keskellä Kyläpuolen vanha raitti. Osittain puuston rajaaman raitin varrella sijaitsee useita perinteisiä maaseuturakennuksia. Raitilta avautuu komeita näkymiä ympäristön pelto- ja niittyalueille.

Ympäristö

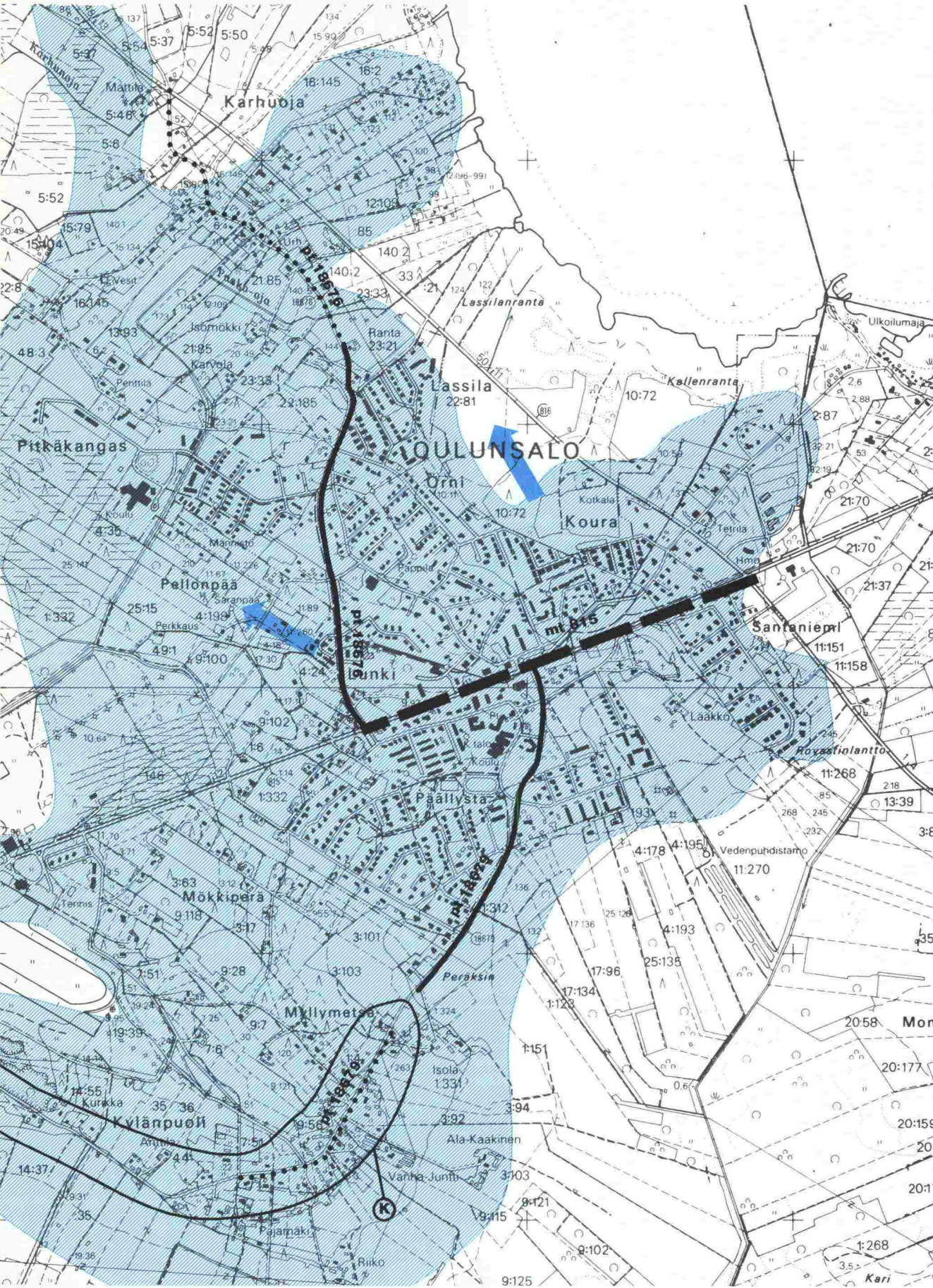
Kylänraitin pt 18679 varrella sijaitsee 6 rauhoitettua mäntyä ja yksi rauhoitettu kuusi juuristoineen. Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Lentokentäntien eli läpikulkutien asemaa on pohdittu useissa suunnitelmissa. Lentokentäntietä tullaan kehittämään joko nykyisellä paikallaan tai se siirretään taajaman eteläpuolelta ohittavaksi tieksi. Lentokentäntiellä on merkittävä mainosarvo, koska se antaa tärkeän ensivaikutelman lentokentältä tuleville matkustajille koko Oulun kaupunkiseudusta. Suunnittelun tavoitteena tulisi olla taajaman kehittäminen tasapainoiseksi ja yhtenäiseksi alueeksi, jonka taajamakuva antaa edustavan ensivaikutelman koko kaupunkiseudusta.

Toimenpidetarpeita

Lentokentäntien lisäksi tulisi kiinnittää huomiota sisääntulojaksojen taajamakuva parantamiseen. Sisääntuloteiden sekavat taajamakuvat lisäävät taajama-alueen hajanaisuutta. Taajama-aluetta tulisi mahdollisuuksien mukaan tiivistää. Taajama-aluetta ja sen reunoja selkiyttäisi myös pensoittuneiden alueiden kunnostamien joko selkeästi suljetuiksi tai avoimiksi alueiksi.

PALTAMO *

Paltamon keskustaajama on sijoittunut maise-malliseen solmukohtaan Kiehimänvaaran juurelle Kiehimänjoen ja Oulujärven yhtymä-kohtaan. Taajaman ohittavat rautatie ja vt 22 pilaavat kuitenkin taajaman sijaintipaikan upeat maisemat. Korkea ratapenikka peittää taaja-masta Oulujärvelle avautuvat näkymät. Rata-penikka ja valtatie estävät myös rantojen virkistys- sekä muun käytön tehokkaasti. Taaja-massa on asukkaita n. 2400.

Taajamakuva

Ohitustie vt 22:

Ohitustien ja taajaman keskustaajan johtavan sisääntulotien laaja risteysalue ympäristöineen muodostaa sekavan sisääntulon taajamalle. Ratapenkan ohella ohitustien varren teollisuus-alueet täydentävät ohikulkijan taajamasta saatua takapihamaista taajamakuva.

Sisääntulojaksot:

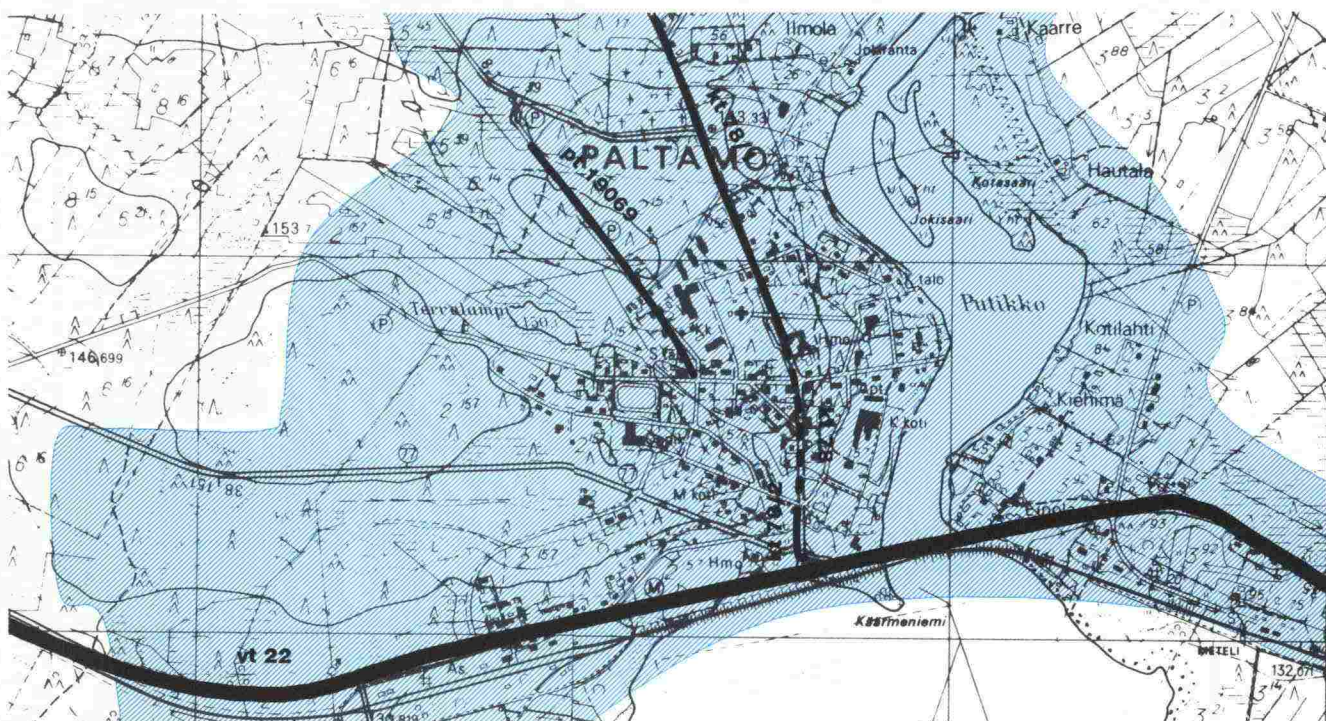
Pt 19069: Sisääntulopakso toimii samalla tontti-katuna. Sisääntulopakson ja kauppakadun aava risteysalue huonontaa hieman muuten viihtyisää taajamakuva.

Kt 78/1: Pohjoisesta tultaessa taajamasta saa parhaimman ensivaikutelman; muuten huomaamaton kirkontorni näkyy komeasti metsän reunan ja kaukaa siintävien vaarojen ylitse. Taajamaa ei maantiemäiseltä sisääntulo-tieltä huomaa. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välinen puuton alue korostaa tien hallitsevuutta ja irrallisuutta ympäristöstä. Sisääntulotien muuttuminen kauppakaduksi on epäselvää.

Kt 78/2: Maantiemäinen sisääntulopakso ja ympäristöstä irralliset rakennukset muodosta-vat epäyhtenäisen taajamakuva. Sisääntulo-tien muuttuminen kauppakaduksi on epäsel-vää.

Kauppakatu kt 78:

Maantiemäinen ajorata, etäisyystaulut, maan-tievalaisimet sekä metsäisen vaikutelman anta-va puusto saavat tien näyttämään enemmän keskustan läpikulkujaksolta kuin kauppakadul-ta. Liikerakennukset eivät muodosta yhtenäis-tä, kauppakatu selvästi rajaavaa kokonaisuut-ta. Matalien liikerakennusten edustat ovat asfalttia. Kasvillisuus on kulunut istutusalueilta lähes kokonaan pois. Sekavaa taajamakuva huonontaa entisestään kauppakadulle näkyvä liikerakennuksen takapiha.

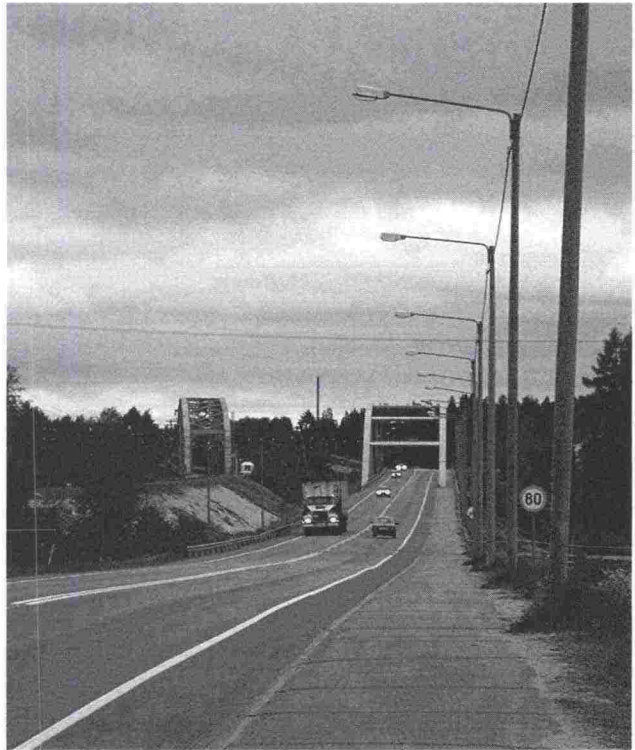
Toimenpidetarpeita

Paltamon taajamakuva vaatii selkeitä, kokonaisvaltaisia parantamistoimenpiteitä. Pienet, yksittäiset istutukset eivät taajamakuvaan paljoa paranna. Suurimmat taajamakuvan ongelmat ovat ratapenkka, läpikulkutiemäinen kauppakatu sekä laaja sisääntuloristeys.

Koska ratapenkan poistaminen lienee mahdollista, se on pyrittävä sopeuttamaan ympäristöön tai tekemään siitä kokonaan oma myönteinen maisemaa täydentävä elementti.

Taajaman viihtyisyyden kannalta kauppakadun läpikulkuluonteen muuttaminen on olennaista. Nykyinen liikennepainotteinen sekä yksittäisten liikerakennuksien ja metsäsaarekkeiden muodostama kauppakatu tulisi kehittää yhte-näiseksi ja selkeästi kauppakatuluonteiseksi taajaman keskusta-alueeksi. Tavoitteena voidaan pitää myös pyrkimystä sitoa taajama paremmin ympäröivään maisemaan mm. korostamalla kauppakadun päätteenä hieman näkyvää Oulujärveä ja sen taustan vaaranäky-miä.

Taajaman sisääntuloristeystä ja sen ympäristöä koskevana tavoitteena on miellyttävän ja houkuttelevan portin muodostaminen taajamalle.

Näkymä ohitustiellä. Ratapenkka ja tien varren kasvillisuus peittävät Oulujärven.

Näkymä läpikulkumaisella kauppakadulla.

PALTAMO, KONTIOMÄKI **

Kontiomäki on syntynyt rautatien varteen vaaran alarinteelle. Taajamassa on asukkaita n. 600.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

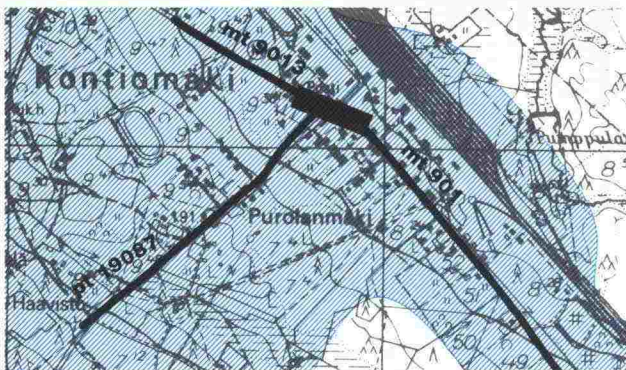
Pt 19087: Sisääntulotie on melko viihtyisä, rehevän kasvillisuuden reunustama tonttikatu. Avoin alue ennen keskustaa voisi nykyistä selkeämmin kertoa keskustan läheisyydestä.

Mt 9013: Sisääntulotie alkaa, kun suljettu tieympäristö muuttuu avoimemmaksi. Kevytliikenteen ja ajoradan epäsiisti välikaista huonontaa taajamakuva. Rehevä kasvillisuus hallitsee näkymiä. Taajama-alue on aika huomaamaton.

Mt 901: Sisääntulotien alkamiskohta on epäselvä. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välinen puuton alue korostaa tien hallitsevuutta ja irrallisuutta ympäristöstä. Taajama-alue on huomaamaton. Vanhat aseman ympäristön puurakennukset kertovat taajaman historiasta ja ovat tärkeä osa taajaman omaleimaisuutta. Sisääntulotien eteläpuolella sijaitseva vanha puurakennus muodostaa porttimaisen kohdan taajaman keskusta-alueelle.

Kauppa-aukio mt:t 9013 ja 901:

Taajaman keskusta sijaitsee laajan risteysalueen ympärillä. Liikkeiden pysäköintialueet laajentavat risteysaluetta. Tyhjiällä oleva liikeraennus huonontaa kauppa-aukiomaisen alueen yleisilmettä. Sorapintainen pysäköintialue sopii hyvin pienen taajaman taajamakuvaan. Muutamat yksittäispuut sekä ympäristön kasvillisuus parantavat hieman jäsentymättömän asfalttialueen hallitsemaa taajamakuva.

Näkymä asfalttiselle keskusta-alueella. Kontiomäki.

Vanha puurakennus ja tien toisella puolella sijaitseva valaisinpylväs muodostavat porttimaisen kohdan taajaman keskustalle. Kontiomäki.

Kasvaessaan istutukset jäsentävät nykyistä paremmin sisääntuloteitä. Pattijoki.

Pattijoen keskustaajama sijaitsee Pattijoen läheisillä kumpareilla. Taajama on laajentunut kumpareiden ulkopuolelle jonkin verran pääasiassa taajaman pohjoisosissa. Taajaman hahmottamiselle tärkeiden avoimien alueiden uhkana on niiden harkitsematon rakentaminen ja pensoittuminen. Taajaman keskusta-alueet sijaitsevat yleisten teiden ulkopuolella. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 4600.

Ohitustielle näkyvä vesitorni on selkeä merkki muuten aika huomaamattomasta taajama-alueesta. Taajamakuvaava huonontaa avoimien alueiden pensoittuminen.

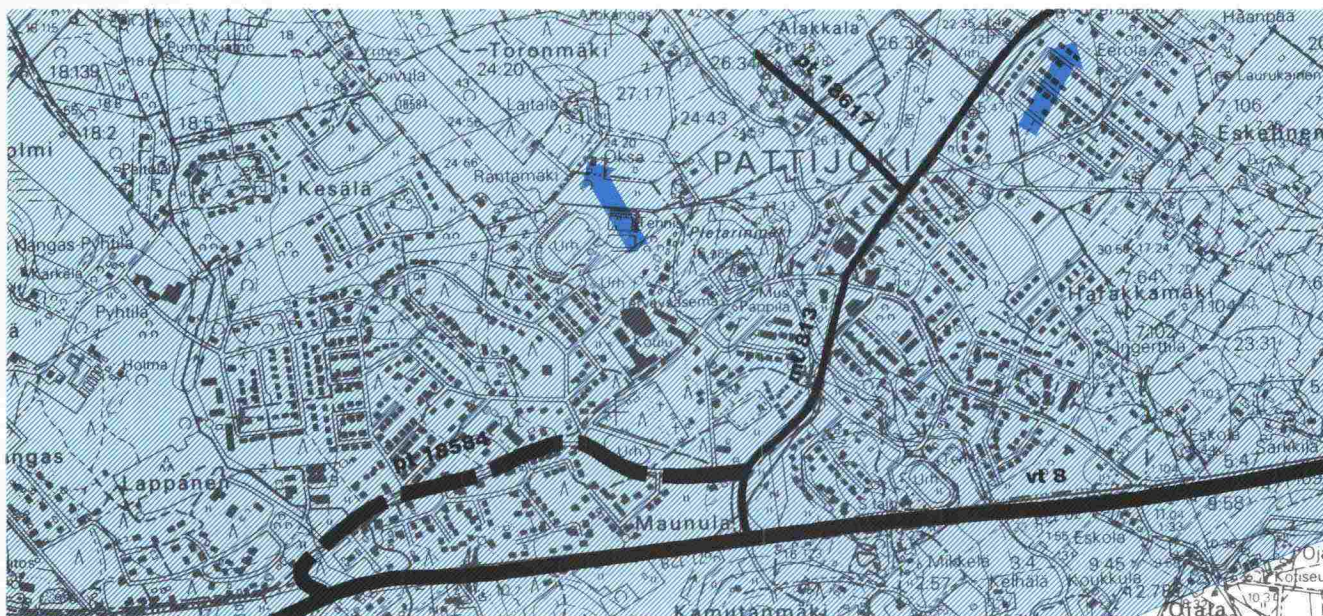
Läpikulkuluonteisen tien ja ohitustien risteysalue on laaja. Jäsentymätöntä avointa aluetta jatkaa läpikulkutien pohjoispuolella liikekeskusten puuton ympäristö. Läpikulkutie sijaitsee ympäristöä korkeammalla. Läpikulkutien ja kevytliikenteen reitin välikaistalla on säilynyt vain muutamia puita, mikä korostaa tiealueen hallitsevuutta. Kevytliikenteen reittien takana kasvavat männyt hallitsevat tiealueen kanssa näkyviä. Jakson varteen ehdotettu melueste korostaisi tien hallitsevuutta.

Pt 18617: Pienellä kumpareella sijaitseva rakennusryhmä muodostaa kumpareen kasvillisuuden kanssa porttimaisen sisääntulokohdan taajamalle. Taajamakuva huonontavat hieman kumpareen takana pellolle rakennetut rakennukset.

Mt 813: Pohjoisesta tultaessa pellolle rakennetut rakennukset tekevät taajaman reunasta epäselvän. Sisääntulotien pohjoispäähän ehdotetut melusteet vaikeuttaisivat entisestään taajaman hahmottamista. Keskusta on aika huomaamaton. Taajaman läpi kulkevaa jokea ei sisääntulotielle näy. Sisääntulotien ja kevytliikenteen välikaistan istutukset jäsentävät kasvaessaan nyt aika avointa tiealuetta. Siistit viheralueet parantavat taajamakuva.

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Vt 8 tullaan linjaamaan etelämmäksi taajama-alueen kohdalta valtatie ja sisääntulotien mt 813 risteyksestä alkaen, jolloin nykyinen ohitustie muuttuu sisääntulotien mt 813 jatkeeksi. Läpikulkutietä tullaan parantamaan korostamalla jakson taajamatieluonnetta.

PIIPPOLA **

Piippolan keskustaajama on saanut alkunsa Lamujoen törmiltä. Maaseututaajama on laajentunut jokitörmiltä ympäristön viljelysaukioille lähinnä Lamujoen pohjoispuolelle vt 19:n molemmille puolille. Taajaman hahmottumisen ja tärkeiden näkymien säilymisen edellytyksenä on taajaman läheisyyden avoimien viljelys- ja niittyalueiden umpeutumisen estäminen. Taajamassa on asukkaita n. 900.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Vt 19: Valtatien päätteenä näkyvät kirkontorni ja kellotapuli ovat selkeitä merkkejä taajamasta pohjoisesta tultaessa. Varsinainen sisääntulotie alkaa lähempänä taajamaa. Sisääntulotien molemmilla puolilla sijaitsevat taloryhmät muodostavat porttimaisen kohdan taajama-alueelle. Taajaman rajautuminen ympäröivään maaseutuun on hieman epäselvää. Sisääntulotien varteen ehdotettu meluste korostaisi tien hallitsevuutta sekä taajaman jakaantumista kahteen osaan, tien pohjois- ja eteläpuoleen. Idästä tultaessa sisääntulotien alkaminen ei ole yhtä selkeä kuin muiden jaksojen. Viljelyksestä poisjääneiden alueiden umpeutuminen vaikeuttaa taajaman hahmottamista.

Mt 805: Sisääntulotie alkaa, kun metsäinen tieympäristö muuttuu avoimemmaksi. Tien jyrkät ja paljaat luiskat huonontavat taajamakuva. Risteysalueen läheisyydessä sijaitseva kirkko muodostaa näyttävän portin taajaman keskusta-alueelle. Kirkon viereiset, keskustan sisääntuloristeyksen ympäristön kaksi muuta neljänneistä eivät ole yhtä edustavia alueita.

Mt:t 801 ja 800: Taajaman ja maaseudun rajat ovat aika selkeät. Tieympäristö on siisti.

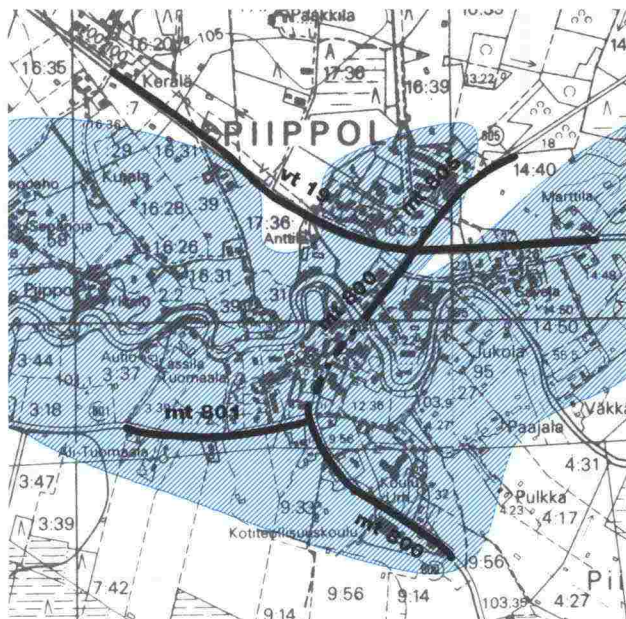
Kirkonkylänraitti mt 800:

Etelästä keskustaan tultaessa kirkko muodostaa komean päätteen raitille. Liikkeiden edustojen pysäköintialueiden ja tiealueen välisellä kaistalla on säilynyt muutamia taajamakuvalle arvokkaita vanhoja puita. Pysäköintialueiden eteen sekä kevytliikenteen reitin ja ajoradan väliin on istutettu puiden ja pensaiden taimia. Taimet ovat vielä pieniä, mutta kasvaessaan

ne jäsentävät paremmin nyt aika avointa raittia sekä lisäävät raitin viihtyisyyttä. Muutamien liikkeiden suoraan ajorataan liittyvät pysäköintialueet laajentavat tiealuetta. Erityisesti kunnantalon ympäristöön syntyy aika laaja ja jäsentymätön asfalttialue, joka muodostaa epäedustavan ympäristön kunnantalolle. Taajamakuva huonontavaa asfalttialuetta voisi jäsentää mm. istutusten, pinnoitteiden, kalusteiden ja valaisimien avulla. Kunnantalon ympäristöstä voisi kehittää torimaisen alueen, joka muodostaisi selkeän ja edustavan keskipisteen kirkonkylänraitille. Kirkonkylänraitin itäpuolella pysäköintialue ja kevytliikenteen reitti on erotettu keskusta-alueelle sopimattomalla maantiekaitteella.

Ruma maantiekaiide erottaa kevytliikenteen reitin ja pysäköintialueen toisistaan.

PUDASJÄRVI **

Pudasjärven keskustaajama sijaitsee lijoen varrella. Komeaa jokea ei taajamakuvaan näy. Asukkaita kasvavassa taajamassa on n. 4900.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 20:

Läpikulkutien taajamakuvaan inventointia vaikeuttivat keskeneräiset tietyöt heinäkuussa 1993. Läpikulkuliikenteelle suunnattuja tien varren palveluita lukuun ottamatta taajama-alue ei tielle juuri näy. Lijoen ylitys on aika huomaamaton. Läpikulkutien varrelle ehdotetut melusteet eivät aiheuttane taajamakuvalle ongelmia.

Sisääntulojaksot:

Pt 18777/1: Sisääntulotien ja kaavateiden laajat risteysalueet hallitsevat taajamakuva. Viherkaistojen siistit istutukset tulevat kasvaessaan parantamaan liikennepainotteista ja hiekan jäsentymätöntä taajamakuva.

Pt 18777/2: Taajama-alue alkaa, kun kasvillisuuden ja rakennusten tiiviisti rajaama tie levenee. Rakennukset sijaitsevat aika kaukana sisääntulotiestä. Kevytliikenteen ja ajoradan välisen kaistan istutukset ovat vielä pieniä ja osaksi huononkuntoisia. Lähempänä keskustaa ympäristön kasvillisuus ja erityisesti sisääntulotien eteläpuolella kasvavat korkeat männyt parantavat muuten aika yksitoikkoista taajamakuva. Männikön jälkeen sisääntulotie muuttuu kauppakaduksi.

Kylänraitti pt 18776:

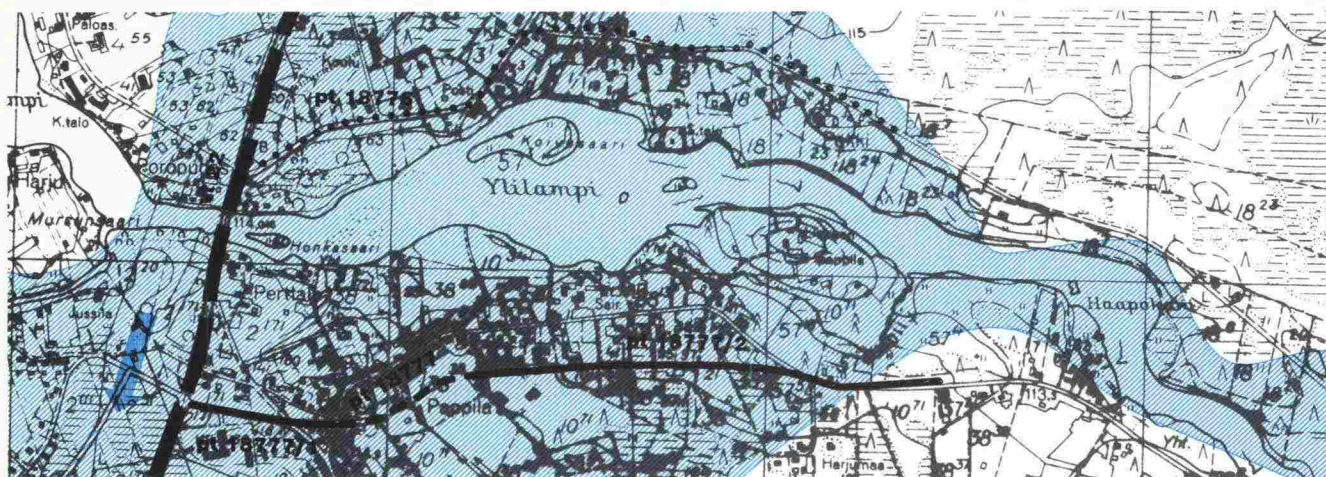
Taajaman keskusta on sijoittunut Ylilammen eteläpuolella. Ylilammen pohjoispuolella kylänraittimaisen tien varrella sijaitsee sekä uutta että vanhaa rakennuskantaa. Kasvillisuus hallitsee taajamakuva.

Kauppakatu pt 18777:

Kaukana toisistaan sijaitsevat rakennukset eivät muodosta selkeää, kauppakatumaista katu-tilaa. Leveää tiealuetta jatkavat liikkeiden ympäristön laajat pysäköintialueet. Tien varren istutukset ja osaksi kuluneet nurmikaistaleet eivät juuri jäsennä aavaa ja asfalttista keskustaa- aluetta. Kauppakadun puolella välissä sijaitsee selkeästi rajattu, melko viihtyisä torialue. Liikennepainotteista taajamakuva hallitsevat laajat asfalttikentät.

Näkymä asfalttisella kauppakadulla.

PULKKILA ***

Pulkkilan keskustaajama on sijoittunut Lamujoen itäpuolella sijaitsevalle kumpareelle. Taajama on laajentunut jonkin verran kumpareen ulkopuolelle. Taajamaa ympäröivät pellot on tärkeä pitää viljelyksessä taajaman aika selkeän reunan säilymisen vuoksi. Taajamassa on asukkaita n. 1200.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 88:

Hallitsevan läpikulkutien varren niittymäiset alueet on pidettävä avoimina.

Sisääntulojaksot :

Mt 799 ja pt 18528: Sisääntulojakson alkamiskohta on epäselvä. Viljelyksestä poisjääneet pellot ja umpeutunut joenvarsi huonontavat taajamakuva. Risteysalue on jätetty luonnontilaiseksi, mikä sopii hyvin pienen kirkonkylän taajamakuvaan. Niittymäistä aluetta on kuitenkin muutaman kerran kesässä niitettävä, jotta se pysyy avoimena.

Kt 88/1, pt:t 18531 ja 18530: Rajat maaseudun ja taajaman välillä eli sisääntulojaksojen alkamiskohdat ovat selkeät. Sekä taajamaan että ympäröivään maaseutuun avautuu kauniita näkymiä.

Kt 88/2: Ohitus- ja sisääntulotien risteysalueen jyrkät ja paljaat luiskat sekä teille näkyvä uuden liikerakennuksen takapiha tekevät taajaman sisääntuloristeyksestä ja -jaksosta epäedustavan.

Kirkonkylänraitti pt 18530:

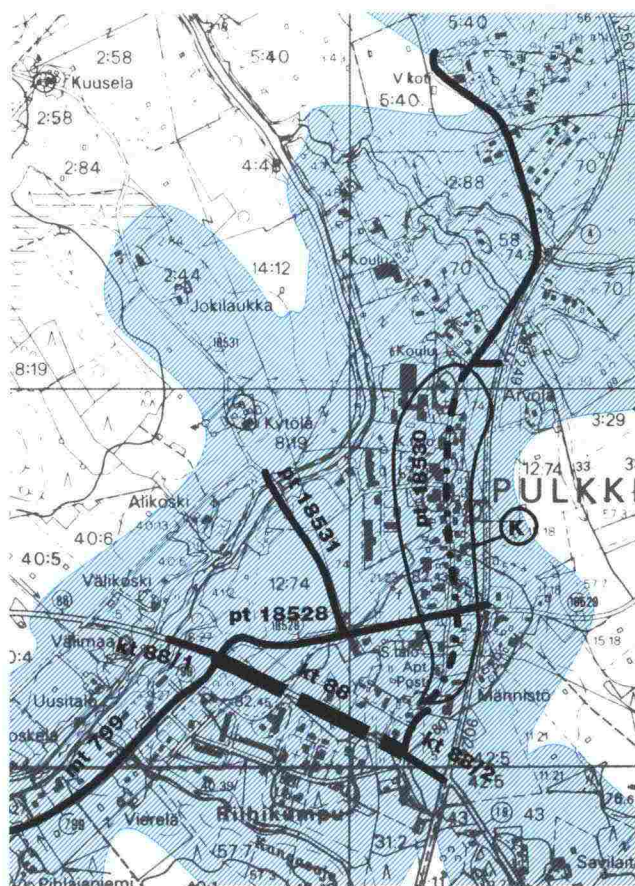
Pulkkilan kirkonkylänraitti on inventointialueen tasapainoisimpia ja viihtyisimpiä keskustajaksoja. Vanhoja rakennuksia on säilynyt melko runsaasti. Useat rakennukset ovat kuitenkin aika huonossa kunnossa. Raitin varren jokainen vanha rakennus on erittäin tärkeä omaleimaiselle taajamakuvalle, minkä takia niiden kunnossapitoon ja uusiin käyttömahdollisuuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Uudet rakennukset sopeutuvat hyvin raittikokonaisuuteen muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Kasvillisuutta on raitilla runsaasti. Näkymät ovat vaihtelevia ja mielenkiintoisia.

Sisääntulojakson ja kirkonkylänraitin rajakohdassa sijaitsevan kunnantalon edustan jäsentymätön asfalttialue huonontaa taajamakuva.

Ohitustien varrelle suunnitellut meluesteet eivät aiheuta taajamakuvallisia ongelmia.

Taajaman julkisivu näkyy aika kauniisti sisääntulotielle pt 18531.

Puolangan keskustaajama sijaitsee Honkavaaran ja Mustikkavaaran rinteillä Puolankajärven äärellä. Taajama on laajentunut vaarojen rinteiden suuntaisesti tukeutuen sijaintipaikan maisemamuotoihin. Taajamassa on asukkaita n. 2300.

Kirkonkylänraittia reunustavat harvinaisen komeat puurivit. Puukujanne muodostaa viihtyisän ja tiiviin, lähes holvimaisen katutilan. Arvo-
kas puukujanne on merkittävä osa taajamaku-
van omaleimaisuutta. Sen säilymiseen on kiin-
nitettävä erityistä huomiota. Taajamaku-
van huonontavat hiukan muutamien liikerakennuk-
sien epämääräiset ympäristöt.

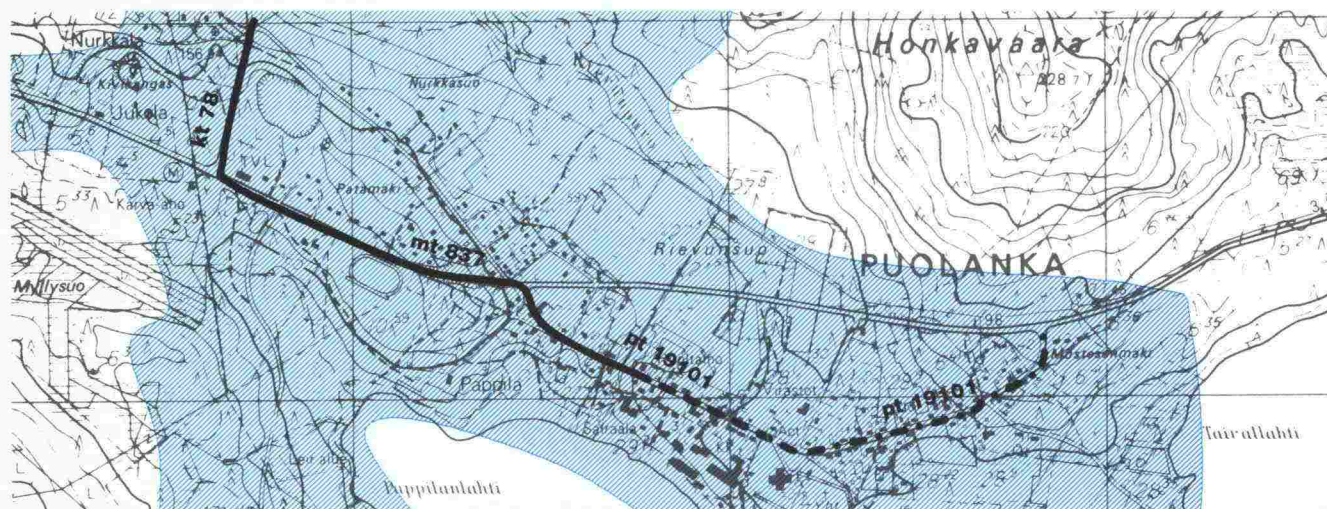
Kauppakadun leveää tiealuetta laajentavat liik-
keiden edustojen pysäköintialueet sekä kaup-
pakadun osana oleva torialue. Asfalttista taaja-
makuvaa pehmentävää ja avointa tieympäris-
töä jäsentävää kasvillisuutta on vähän. Kirkon
kaunis ympäristö parantaa taajamakuva.

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Kauppakatua on suunniteltu parannettavaksi muutamien saarekkein ja istutuksin, joiden avulla pyritään jäsentämään avointa tieympäristöä. Kauppakatua tulisi kehittää siten, että se muodostaisi kiinteän osan muuten tiivistä ja viihtyisää paikallistietä.

Kirkonkylänraitin komea puukujanne.

PYHÄJOKI **

Pyhäjoen keskustaajama sijaitsee selänteen reunalla. Pyhäjoki virtaa taajaman läpi. Maaseututaajaman reunat ovat aika selkeät. Taajaman selkeiden reunojen ja tärkeiden näkymien säilymisen vuoksi on tärkeä estää avoimien viljelysalueiden ja jokirantojen umpeutuminen. Keskustajaksojen taajamaku-
van arviointia vaikeuttivat keskeneräiset tietyöt inventointihetkellä heinäkuussa 1993. Asukkai-
ta kasvavassa taajamassa on n. 1900.

Taajamakuva

Läpikulkutie vt 8:

Taajama-alue näkyy läpikulkutielle aika hyvin. Taajamalla ei ole selkeitä rajoja. Läpikulkutieltä avautuu komeita näkymiä Pyhäjoelle. Läpikulkutielle näkyvät jäsentymätön keskusta-alue, takapihat, teollisuusrakennukset ja avoimien alueiden pensoittuminen huonontavat läpikul-
kutien taajamakuva.

Sisääntulojaksot:

Pt:t 18138 ja 18137/1: Sisääntulotien ja läpikul-
kutien risteysympäristö huonontaa taaja-
makuvaa. Pyhäjoen etelähaaran ylittävältä
kauniilta museosillalta avautuu komeita jokinä-
kymiä. Sisääntulotien itäpuolella sijaitseva,
viljelyksestä poisjäänyt peltoalue on pensoitu-
massa, mikä tekee taajamakuvasta epäsiistin
ja estää näkymät taajama-alueelle.

Pt 18137/2: Taajaman toinen sisääntuloristeys
on hieman edellistä edustavampi. Jäsentymä-
töntä sisääntulotietä ja sen ympäristöä voisi
selkeyttää ja siistiä esimerkiksi istutuksin.

Kylänraitit:

Paikallisteiden raittimainen luonne on osa
taajamaku-
van omaleimaisuutta. Keskeneräiset
tietyöt hallitsivat näkymiä inventointihetkellä.

Pt 18137: Kirkko näkyy paikoitellen tielle. Raitin
pohjoispäässä, pienelle kumpareella sijoittunut
ta perinteistä taloryhmää vastapäätä sijaitsee
epäsiisti alue, joka huonontaa alueen taajama-
kuvaa.

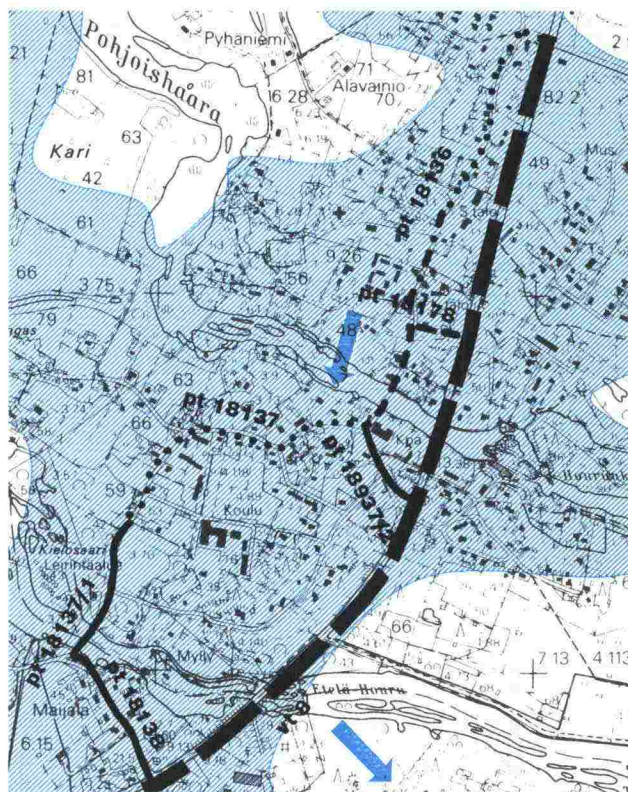
Pt 18136: Rehevä tonttikasvillisuus reunustaa
raitia.

Kirkonkylänraitti pt 18136:

Kirkko näkyy raitille hyvin. Kirkon edusta on
hieman jäsentymätöntä aluetta.

Keskusta-alue pt:t 18136 ja 18178:

Keskustatoiminnat sijaitsevat pääasiassa
kahden risteysalueen ympärillä. Kauppa-
aukiomaisille alueilla ei ole selkeää yhteyttä.
Aukiot voisi yhdistää korostamalla pohjoisesta
tullessa tien päätteenä näkyvää epämääräis-
tä aluetta. Keskustan osayleiskaavassa alueel-
le ehdotettu tori jäsentäisi sekavaa risteysa-
luetta ja yhdistäisi visuaalisesti kauppa-aukiot
muodostamalla selkeän päätteen aukiot yhdis-
tävälle tielle. Pohjoisempi kauppa-aukio on
avoin ja jäsentymätön alue, mihin vaikuttaa
aukiolle päättävä valtatie liittymä. Liittymä ja
sen avoin ympäristö estävät kauppa-aukion
selkeän itäreunan muodostumisen. Aukion
jäsentymättömyyteen vaikuttaa myös liikekes-
kuksien välinen laaja ja yhtenäinen avoin alue,
jota nurmikaistaleet ja laatoitetut alueet eivät
kovin paljoa jäsennä. Kasvillisuutta on alueella
aika vähän.

PYHÄNTÄ **

Pyhännän keskustaajama sijaitsee Pyhännänjärven rannalla. Taajamassa on asukkaita n. 1100.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 19:

Läpikulkutieltä avautuu komeita näkymiä Pyhännänjärvelle. Järveen työntyvän niemekkeen kärjessä sijaitseva saha muodostaa epäedustavan sisääntuloportin maaseututaajamalle. Sahaa lukuun ottamatta taajama-alue on aika huomaamaton. Vaihtelevalla tieympäristöllä tärkeiden, viljelyksestä poisjääneiden avoimien alueiden uhkana on niiden pensoittuminen.

Sisääntulojaksot:

Pt 18510/1: Taajama-alueen ja haja-asutuksen raja on epäselvä. Kasvillisuus hallitsee sisääntulotien näkymiä. Ennen taajaman keskustaa sijaitsevan viljelys- ja laidunalueen takaa näkyy hyvin taajaman aika tasapainoinen julkisivu. Sisääntulotieltä aukeaa harvoja taajama-alueelta avautuvia näkymiä Pyhännänjärvelle. Näkymien uhkana on rantojen pensoittuminen.

Pt 18510/2: Läpikulkutien ja sisääntulotien risteysalueen ympäristö on pensoittumassa, mikä tekee taajamakuvasta epäsiistin. Risteysalueesta tulisi muodostaa edustava, porttimainen kohta taajama-alueelle. Muuten huomaamaton kirkko näkyy sisääntulotielle kaavatien päätteenä. Kevytliikenteen reitin ja sisääntulotien väliselle alueelle on istutettu puuntaimia, jotka tulevat jäsentämään kasvaessaan avointa tieympäristöä. Pensoittuneen ojan ylityksen jälkeen sisääntulotie muuttuu kirkonkylänraitiksi.

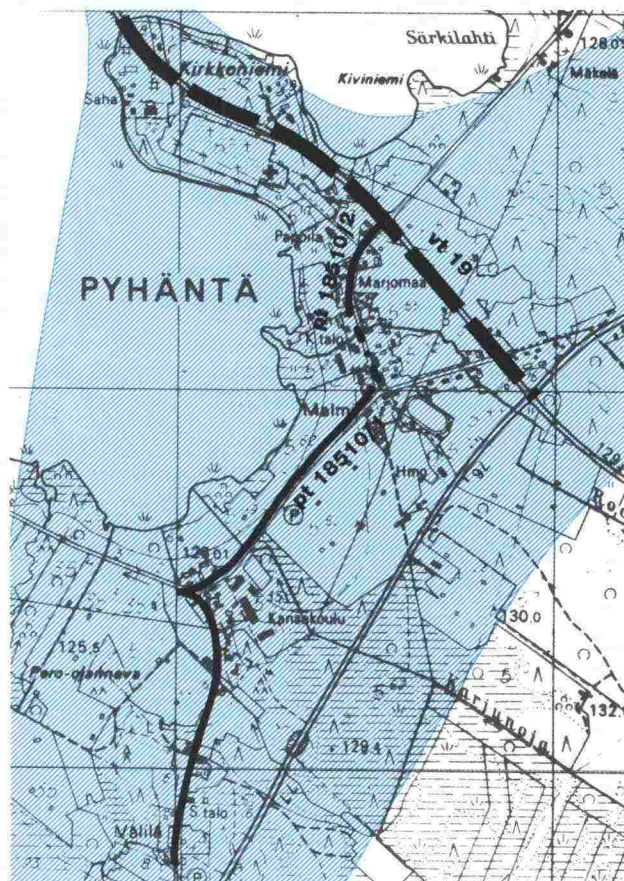
Kirkonkylänraitti pt 18510:

Aika leveää ajorataa reunustavat selkeästi istutusten ja kiveyksiin rajatut pysäköintipaikat ja -alueet sekä siistit ja aika monipuoliset istutukset. Istutusten kasvaessa leveästä ajoradasta tulee nykyistä kiinteämpi osa ympäristöä. Raitin länsipuolisia istutuksia tulisi täydentää. Raitin varrella sijaitsee pienille ja vähän suuremmillekin taajamille harvinainen paristojen, erivä-

risten lasien sekä tavallisten roskien siisti keräyspiste.

Paristojen, lasin ja roskien siisti keräyspiste.

PYHÄSALMI **

Pyhäsalmen keskustaajama sijaitsee Pyhäjärven rannalla. Hajanaista taajama-aluetta on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Taajamassa on asukkaita on n. 3400.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Pt 18459: Raittimaisen, kapean sisääntulotien näkymiä hallitsee rehevä kasvillisuus.

Mt 770: Sisääntulotien pohjoispään leveä tiealue ja sen ympäristö kaipaavat tilaa jäsentäviä istutuksia. Sisääntulotien eteläosan avoimet niittyalueet ovat tärkeitä henkireikiä aika suljetussa tieympäristössä. Keskustaan johtava risteysalue ympäristöineen on hieman jäsentymätön.

Pt 18471: Taajama alkaa Pyhäjärven ylittävän sillan jälkeen. Sillan eteläpuolelle avautuu kohteita näkymiä. Ratapenkki estää Pyhäjärven näkymisen sillan pohjoispuolella. Puistomainen ranta-alue muodostaa kauniin reunan taajamalle. Ympäristön kasvillisuus leimaa leveän sisääntulotien ohella näkymiä.

Mt 7702: Ennen taajamaa sijaitseva niittyalue muodostaa kauniin edustan taajama-alueelle. Niittyalueen takana kasvavien puiden välistä avautuu hienoja näkymiä Pyhäjärvelle. Leveä sisääntulotie toimii samalla tonttikatuna.

Kauppakatu mt:t 7702 ja 7706:

Kauppakadulla sijaitseva risteysalue, siihen liittyvät opasteet sekä leveä tiealue tekevät taajamakuvausta liikennepainotteisen. Liikkeiden edustojen pysäköintialueet laajentavat entistään leveää tiealuetta. Asfaltista yleisilmettä pehmentävää kasvillisuutta on vähän. Rautatien sivuraiteen epämääräinen ympäristö huonontaa taajamakuvausta. Keskustan taajamakuvausta parantaa hieman kauppakadun vilkkaamman osan eli mt 7706:n kaareva linjaus ja vaihtelevat maastonmuodot, jotka tekevät kauppakadusta mielenkiintoisen ja vaihtelevan.

Ympäristö

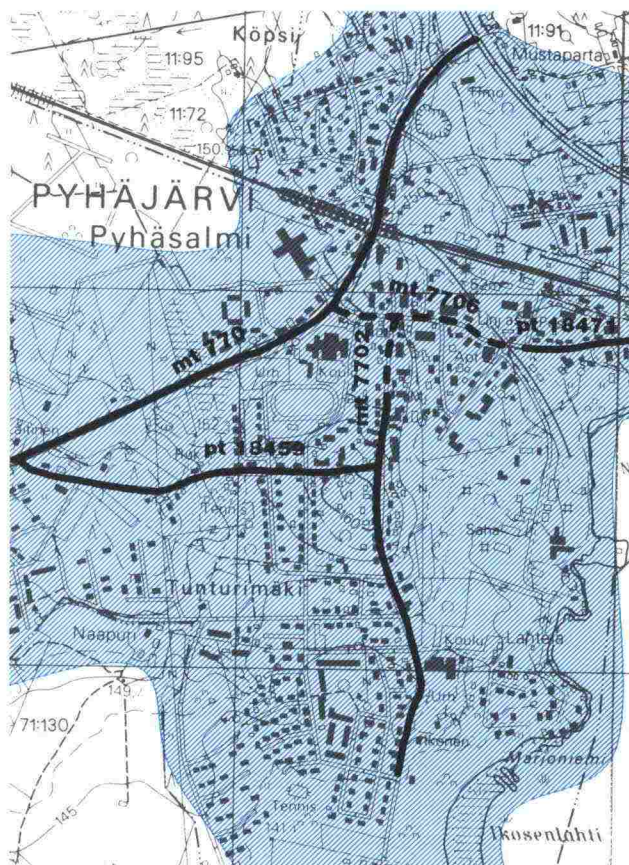
Sisääntulotien itäpuolella sijaitsee rauhoitettu mäntyryhmä.

Suunnittelutilanteesta

Sisääntuloteiden mt 7702 ja pt 18471 välille on suunniteltu keskustan ohittava uusi tieyhteys, jonka rakentamisen yhteydessä vuonna 1994 tullaan parantamassa myös mt 7706:ta. Keskustan sisääntuloristeykseen sekä kauppakadun kulmassa sijaitsevaan risteykseen on suunniteltu kiertoliittymät, jotka jäsentänevät avoimia risteysalueita.

Liikennepainotteinen kauppakatu.

RANTSILA **

Rantsilan keskustaajama on sijoittunut Siikajoen läheiselle kumpareelle. Kumpare on vähitellen käynyt liian ahtaaksi, jolloin maaseututaajama on levinnyt jonkin verran kumpareen ulkopuolelle, erityisesti kumpareen pohjoispuolelle. Tämä näkyy taajaman muuten aika selkeän reunan epämääräisyytenä, kun taajamaa lähestytään pohjoisesta. Taajamassa on asukkaita n.900.

Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 4:

Taajaman aikoinaan ohittanut tie kulkee nykyään taajaman läpi. Ympäröivästä maankäytöstä erillään oleva läpikulkutie jakaa taajaman kahteen osaan. Poikittaisyhteydet ovat huonot. Tien varteen ehdotettu meluste korostaisi taajaman jakaantumista kahteen erilliseen osaan.

Sisääntulojaksot:

Mt 807/1: Siikajoen ylitys toimii taajaman porttina.

Mt 807/2: Tien molemmilla puolilla sijaitsevat korkeat männyt reunustavat tietä tiiviisti ja muodostavat porttimaisen sisääntulokohdan taajaman keskustalla.

Kylänraitit:

Pt 18577: Kylänraitin eteläosa on hieman jäsentymätön. Kasvillisuus hallitsee näkymiä. Jo ki näkyy raitille vain muutamista paikoista.

Pt 18564: Rantsilan raittina tunnettu kylänraitti on omaleimainen ja arvokas raittikokonaisuus. Lähellä keskustaa rakennukset rajaavat raittia tiivistä. Keskustasta poispäin kuljettaessa raitti muuttuu väljemmäksi ja maaseutumaiseksi. Raitilta avautuu hienoja näkymiä ympäristöön. Raitin varrella sijaitsee lukuisia eri ikäisiä rakennuksia, jotka tekevät kasvillisuuden kanssa taajamakuvasta mielenkiintoisen ja vaihtelevan.

Kauppa-aukio mt 807:

Aavan kauppa-aukiomaisen alueen ja tiiviin kyläraitin pt 18564 välinen ero on suuri. Kaukana toisistaan sijaitsevien liikkeiden ympäristön pysäköintialueet ja leveä tiealue muodostavat

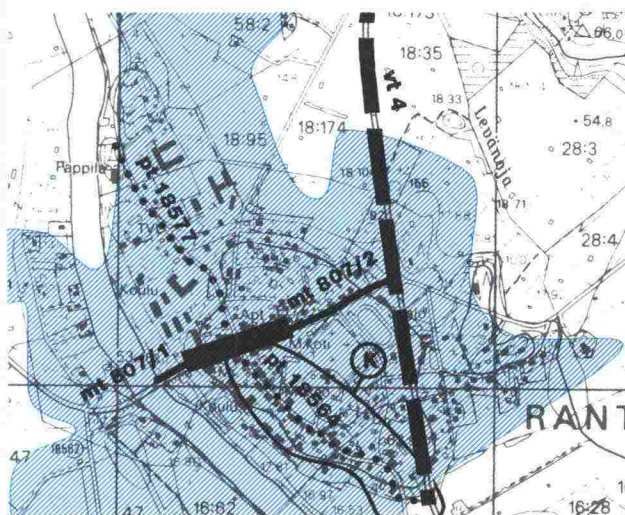
jäsentymättömän ja epäviihtyisän alueen. Asfalttisen alueen avoimuutta korostaa risteysalueen ympäristön yhden nurkan rakentamaton tontti. Keskustaa parannettiin kesän ja syksyn 1993 aikana mm. kevytliikenteen reittejä kehittämällä ja keskustan nykyisin vähäisiä istutuksia lisäämällä. Keskustan viihtyisyyttä lisäävien ja tilaa jäsentävien istutusten menestyminen on kapeiden istutusalueiden johdosta kuitenkin epävarmaa, mikä vaikuttaa ratkaisevasti taajamakuvan muotoutumiseen.

Suunnittelutilanteesta

Taajaman itäpuolelle on suunniteltu ohitustie, joka muuttaa toteutuessaan vuoden 2000 tienoilla läpikulkutien luonnetta ja taajamakuva.

Näkymä keskusta-alueelta Rantsilan raitille.

RISTIJÄRVI **

Ristijärven keskustaajama sijaitsee vaaran alarinteellä Ristijärveen työntyvällä niemekkeellä. Taajamaa ympäröivät komeat vaara- ja järvimaisemat. Taajamassa on asukkaita n. 800.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 8881/1: Ranta-alueen peltojen ylitse avautuu komeita näkymiä ympäristön maisemiin. Avoimen sisääntulotien muuttuminen suljetumaksi, korkeiden puiden reunustamaksi tieksi osoittaa jakson luonteen muutosta.

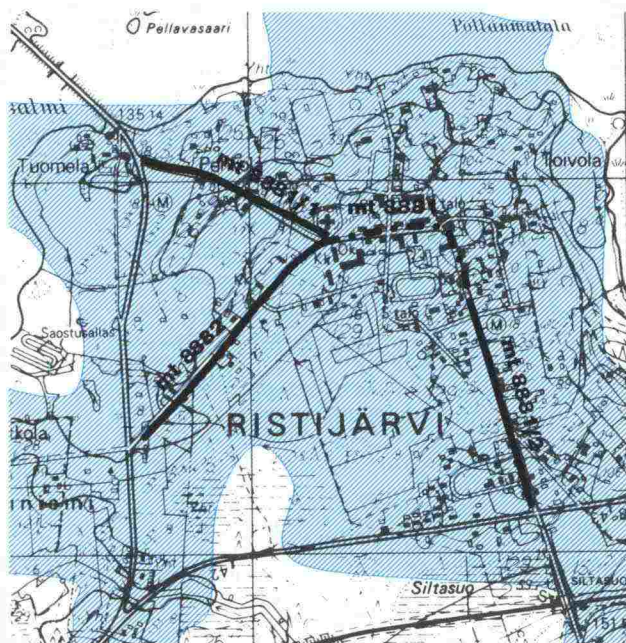
Mt 8882: Puusto reunustaa sisääntulotietä tiiviisti. Tien päätteenä sijaitsevaa kirkkoa voisi tuoda varovaisesti nykyistä enemmän esiin.

Mt 8881/2: Avoimet viljelysalueet tuovat vaihtelua metsäiseen tieympäristöön ja muodostavat selkeän edustan keskustalle. Sisääntulotien itäpuolella keskustan tuntumassa sijaitsee jäsentymätön alue, joka huonontaa taajamakuva.

Kirkonkyläraitti mt 8881:

Aika leveän kirkonkylänraitin varrella sijaitsee sekä asutusta, liikerakennuksia että julkisia

palveluja. Kasvillisuus hallitsee näkymiä erityisesti raitin itä-länsi -osuudella. Pohjoinen-etelä-osuudella kasvillisuutta on vähemmän, jolloin tiealuetta leventävät liikkeiden pysäköintialueet korostuvat taajamakuva. Ympäristön komeat maisemat näkyvät raitille muutamista kohdista. Raitti muodostaa melko viihtyisän ja selkeän kokonaisuuden.

Näkymä kasvillisuuden reunustamalle kirkonkylänraitille.

RUUKKI *

Ruukin keskustaajama on rakentunut Siikajoen länsipuolella sijaitseville kumpareille. Rautatie ja mt 812 jakavat taajaman kolmeen osaan. Näiden alueiden lisäksi taajamaan liittyvää rakentamista sijaitsee jonkin verran myös Siikajoen itäpuolella. Hajanaista taajama-aluetta on vaikea hahmottaa kokonaisuutena. Taajama-alueen sekavuus vaikuttaa myös taajamakuvaan sekavuuteen. Taajaman keskusta sijaitsee yleisten teiden ulkopuolella. Taajamassa on asukkaita n. 1400.

Taajamakuva

Läpikulkujakso mt 812:

Taajaman raja on epäselvä luoteesta eli Revonlahden suunnasta tultaessa. Läpikulkutie kulkee hallitsevana taajaman läpi erillään ympäröivästä maankäytöstä. Tien hallitsevuutta korostaa rautatien korkea ylityssilta, joka lisää samalla taajaman pohjois- ja eteläpuolten erillisyyttä. Rautatien ylityksillä läheisyydessä sijaitsevat kunnantalo ja terveysasema ovat huomaamattomia, mihin vaikuttaa niiden sijainnin lisäksi niiden hieman epämääräinen ympäristö. Avoimien alueiden pensoittuminen huonontaa entisestään sekavaa taajamakuva.

Sisääntulojaksot:

Mt 8121: Tie on enemmän taajaman lähestymis- kuin sisääntulotien kaltainen. Taajama-alue on huomaamaton. Risteyksen läheisyydessä sijaitseva vanha vesitorni on ainoa selkeä taajaman tunnusmerkki.

Mt 8111: Ympäristön maankäytöstä myös visuaalisesti erillään oleva leveä ja hallitseva tie-alue lisää taajaman hajanaisuutta. Metsäistä ympäristöä ei miellä taajama-alueeksi.

Pt 18593: Tiellä on edellistä jaksoa selkeämpi sisääntulotien luonne. Taajamarakentaminen näkyy tielle puiden runkojen takaa.

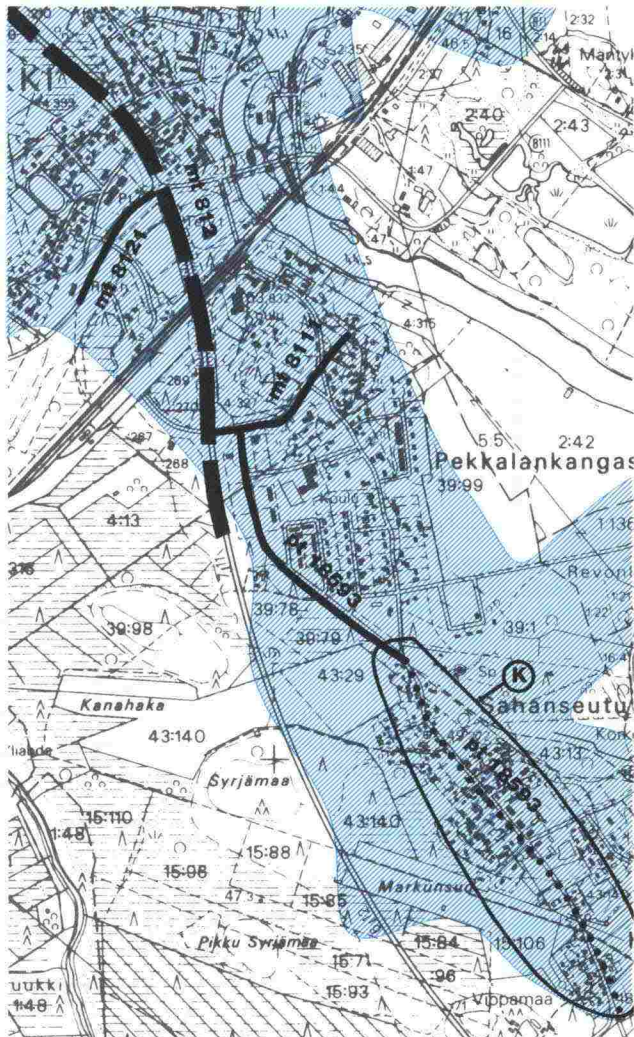
Kylänraitti pt 18593:

Sahanseudun ja Katinhännän läpi kulkeva kylänraitti muodostaa muista yleisten teiden hajanaisista ympäristöistä poikkeavan selkeän kokonaisuuden. Tiiviin raitin varrella sijaitsee runsaasti vanhoja rakennuksia, jotka paikoitellen

liiankin rehevän kasvillisuuden kanssa tekevät raitista viihtyisän ja omaleimaisen. Raitin varrella sijaitseva kyläkauppa tulisi säilyttää elinvoimaisen raitin turvaamiseksi.

Toimenpidetarpeita

Taajaman suurimmat ongelmat ovat taajama-alueen hajanaisuus ja huomaamattomuus. Teiden hallitsevuutta tulisi pyrkiä vähentämään korostamalla niiden taajamatieluonnetta sekä tuomalla taajamarakentamista nykyistä enemmän esiin. Rautatien ylityssillan varjoon jäävien kunnantalon ja terveyskeskuksen asemaa ja näkyvyyttä tulisi painottaa. Alueen tulisi olla selkeä merkki taajamasta ja kertoa keskustan läheisyydestä, mikä helpottaisi taajaman hahmottamista ja siellä suunnistamista.

RUUKKI, PAAVOLA **

Paavola on rakentunut lähellä Siikajokea sijaitsevalle kumpareelle. Maaseututaajama rajautuu ympäristön peltoaukioihin aika kauniisti. Taajamassa on asukkaita n. 600.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 86:

Pohjoisesta tultaessa koulu- ja kirjastorakennus muodostaa porttimaisen sisääntulon taajamalle. Etelässä taajaman sisääntulo ei ole yhtä selkeä. Läpikulkutie alkaa risteysalueelta, jonka ympäristö on epäsiisti. Risteysalueen ympäristöä tulisi selkeyttää ainakin istutusten avulla, jotka parantaisivat epäedustavaa taajamakuva. Tien varteen ehdotettu meluste sopinee taajamakuvaan, jos se ei estä koulun näkymistä pohjoisesta taajamaan tultaessa.

Kylänraitit:

Pt 18596/1: Viihtyisältä kylänraitilta avautuvat näkymät ovat pienipiirteisiä ja vaihtelevia.

Pt 18596/2: Koulu- ja kirjastorakennuksen piha-alue laajentaa kylänraittia. Rajaamatonta avointa aluetta tulisi jäsentää istutuksin. Tonttikasvillisuus hallitsee pienipiirteisiä näkymiä.

Kirkonkylänraitti pt 18596:

Liikkeiden ympäristön pysäköintialueet leventävät tiealuetta muutamassa kohdassa jäsentymättömäksi asfalttialueeksi. Kuluneet nurmikaistaleet eivät asfalttialueita paljoa jäsennä. Kirkonkylänraitin varren kotiseutumuseo, kirkko ja sen rehevä ympäristö parantavat raitin paikoitellen aika asfalttista taajamakuva. Jos asfalttialueita jäsennettäisiin maaseututaajamaan sopivilla parantamistoimenpiteillä, muodostaisi kirkonkylänraitti yhdessä kylänraitin kanssa viihtyisän ja tasapainoisen kokonaisuuden.

Suunnittelutilanteesta

Taajamaan ollaan aloittamassa pt 18596:n suunnittelua. Suunnittelun on lähdeittävä taajaman maaseutumaisesta luonteesta ja olemassa olevasta pienipiirteisestä ympäristöstä.

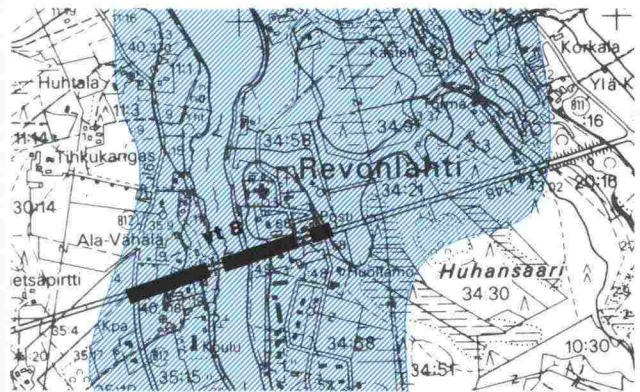
RUUKKI, REVONLAHTI **

Revonlahti on sijoittunut Siikajoen törmälle. Maaseututaajamassa on asukkaita n. 500.

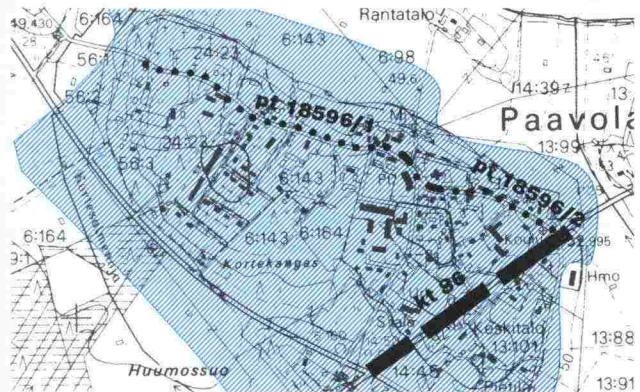
Taajamakuva

Läpikulkujakso vt 8:

Hallitseva valtatie kulkee huomaamattoman taajama-alueen läpi. Tieltä avautuu kauniita näkymiä Siikajoelle. Joen itäpuolella sijaitseva jäsentymätön avoin alue sekä joen länsitörmän koulurakennus ovat selkeimmät läpikulkutielle näkyvät merkit taajamasta. Avoimen alueen ympärillä sijaitsevista palveluista osa on lopettanut toimintansa. Hieman takapihamainen alue kaipaisi tilaa jäsentäviä tekijöitä esimerkiksi istutuksia. Läpikulkutien läheisyydessä sijaitsevaa kirkkoa ei tieltä huomaa. Tien varteen ehdotettu meluste peittäisi tärkeitä näkymiä ja lisäksi taajaman huomaamattomuutta. Toisaalta se saattaisi selkeyttää jäsentymätöntä avointa aluetta.

Revonlahti

Paavola

SIEVI **

Sievin keskustaajama sijaitsee kumpareella lähellä Vääräjokea. Maaseututaajama rajautuu kauniisti taajaman pohjoispuolen viljelysalueisiin. Taajamassa on asukkaita n. 1300.

Taajamakuva*Läpikulkujakso kt 85:*

Taajama on laajentunut jonkin verran läpikulkutien eteläpuolelle. Taajaman raja on idässä epäselvä. Keskustan sisääntuloristeys ympäristöineen on laaja ja hieman jäsentymätön. Risteysalueelta avautuvat näkymät ovat hieman takapihamaisia.

Sisääntulojaksot:

Mt 740: Sisääntulotien varren epäsiisti teollisuusalue huonontaa muuten siistiä taajamakuva.

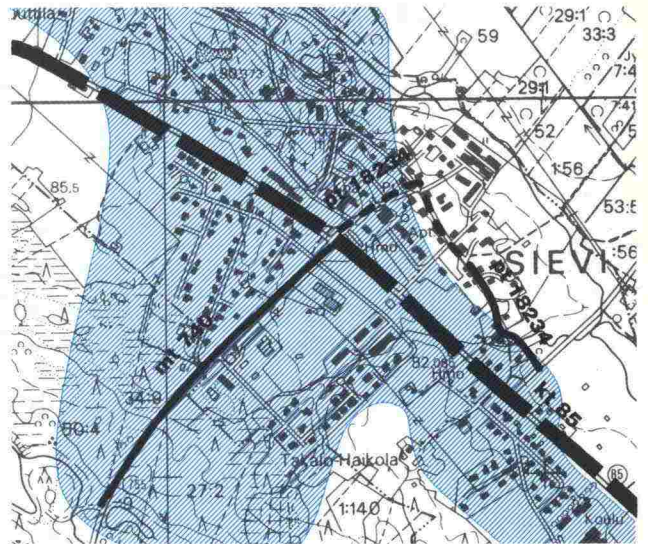
Pt 18234: Sisääntulotie toimii samalla tonttikatuna. Kasvillisuus hallitsee näkymiä. Siistit valaisimet kertovat keskustan lähestymisestä. Keskusta näkyy jakson päätteenä.

Kauppakatu pt 18234:

Liikkeiden pysäköinti- ja lastausalueet tekevät keskustan sisääntuloristeysalueen kanssa ympäristöstä jäsentymättömän avoimen alueen. Asfalttialueet hallitsevat näkymiä. Liikkeiden ympäristön asfalttialueita ja tiealuetta erottaa istutettu välikaista. Istutukset ovat kuitenkin vielä sen verran pieniä, etteivät ne jäsennä laajaa avointa aluetta. Kuolleet ja vaurioituneet taimet tulisi korvata mahdollisimman pian terveillä taimilla. Kauppakadun länsiosan päätteenä näkyy uuden rakennuksen edessä säilytetty komea mänty.

Kauppakadun itäpuoli on länsipuolta huomattavasti tiiviimpi. Lähes kaikki kauppakadun varrella sijaitsevat rakennukset ovat uusia. Tieympäristöä on vasta parannettu. Uudet rakennukset, siistit saarekkeet, istutukset ja valaisimet, pysäköintialueiden selkeä rajaus sekä laatoitettu aukio kirjaston edessä tekevät taajamakuvaan huolitellun ja kaupunkimaisen. Siistin kaupunkimaisen ympäristön ja kauppakadun toisen osan sekä erityisesti kauppakadun

itäpuolen jatkeena olevan kaavatien välinen ero on suuri. Komea keskusta tuntuu hieman irralliselta ympäristöstään.

Pysäköintialue on erotettu siististi kevytliikenteen reitistä.

Viimeisteltä kaupunkimainen ympäristö tuntuu hieman irralliselta maaseututaajamassa.

SIIKAJOKI **

Siikajoen keskustaajama sijaitsee Siikajoen varrella. Taajamassa on asukkaita n. 500.

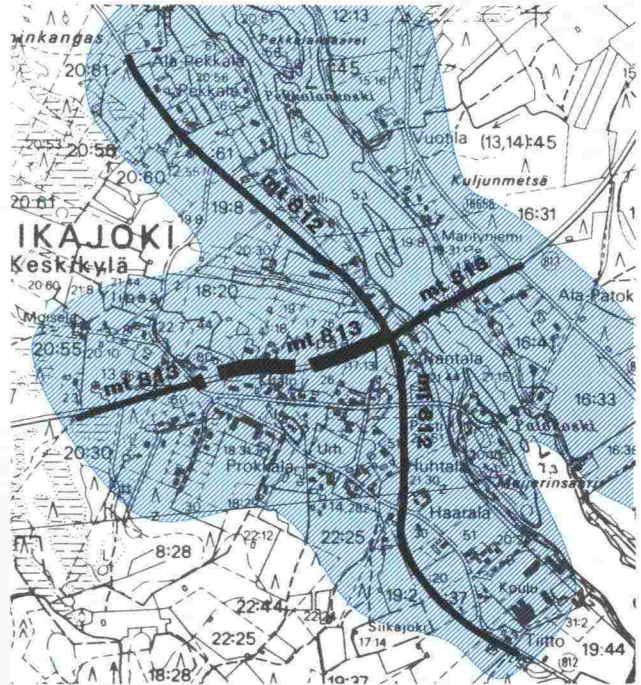
Taajamakuva

Läpikulkujakso mt 813:

Läpikulkujakso sekä melko laaja risteysalue jakavat taajaman kahteen osaan. Rakennukset sijaitsevat kaukana tiestä. Leveä tiealue hallitsee maisemaa eikä taajamaa juuri tieltä huomaa. Taajaman kaksi osaa yhdistävästä risteysalueesta muodostuu taajamakuvasa tarpeettoman hallitseva alue.

Sisääntulojaksot mt:t 812 ja 813:

Siikajoki on pieni, aika huomaamaton maaseututaajama. Taajaman ja ympäristön haja-asutuksen rajaa on vaikea erottaa. Sisääntulojaksojen näymät ovat maaseutumaisia. Koillisesta tultaessa Siikajoki näkyy komeasti. Yleisten teiden ulkopuolella sijaitseva keskusta-alue on huomaamaton. Ainoat merkit keskustasta ovat sisääntulotien lähellä sijaitsevat liikerakennukset. Keskustaan johtavien risteysalueiden jälkeen sisääntulotiet muuttuvat taajaman maankäytöstä erillään oleviksi läpikulkumaisiksi teiksi.

Hallitsevalta läpikulkutieltä ei taajamaa juuri huomaa.

SOTKAMO ***

Sotkamon keskustaajama sijaitsee vesistöjen ympäröimällä niemekkeellä. Rakentamista herkkille harjualueille tulisi välttää. Metsäiset harjualueet muodostavat maiseman selkärangan ja selustan taajamalle. Taajamassa on asukkaita n. 4700.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Kt 76/1: Vuokatti ja Sotkamo ovat kasvamassa vähitellen yhteen, minkä takia selkeää Sotkamon taajama-alueen rajaa on vaikea määrittää. Hirvensalmen ylityksestä alkaa keskustan sisääntulotie, joka antaa tärkeän ensivaikutelman taajamasta. Tieltä avautuu hienot järvinäkymät.

Mt 903: Kirkko näkyy hienosti tien päätteenä. Taajamakuvan inventointia vaikeutti keskenäinen tietyömaa kesäkuussa 1993. Kirkon laaja pysäköintialue huonontaa taajamakuva.

Kt 76/2: Peltoaukiot muodostavat selkeän edustan taajama-alueelle. Peltojen ylitse avautuu näkymiä Sotkamojärvelle. Sisääntulotien näkymiä huonontaa tien eteläpuolella näkyvä sorakuoppa. Komea luonto, siistit viheralueet ympäristöön sopeutuvien rakennusten kanssa tekevät sisääntulotiestä edustavan.

Kauppakatu kt 76:

Kauppakadulla on selkeä rakenne ja kaupunkimainen luonne. Keskustan parantaminen on saatu valmiiksi vuonna 1993. Uudet pysäköinti-

taskut, saarekkeet, valaisimet, eriväriset betonikivet, istutukset sekä vaaleansinisen värin käyttö ovat pääasiassa parantaneet taajamakuva. Taajamakuva hieman huonontavat asfalttialueen runsaus, istutusten vähyys ja usean erivärisen betonikiven käyttö. Vaaleansinistä yleissävyä sekoittaa punaisen betonikiven käyttö. Punainen betonikivi olisi sopinut taajamakuvaan paremmin, jos sen käyttö olisi keskitetty esimerkiksi pelkästään torialueelle, jolloin se olisi kertonut alueen erikoisluonteesta. Kauppakadulla on komeat päätteet: lännessä kadun päätteenä siintää Vuokatinvaara, idässä kadun päättää kirkko.

Kauppa-aukio kt 76:

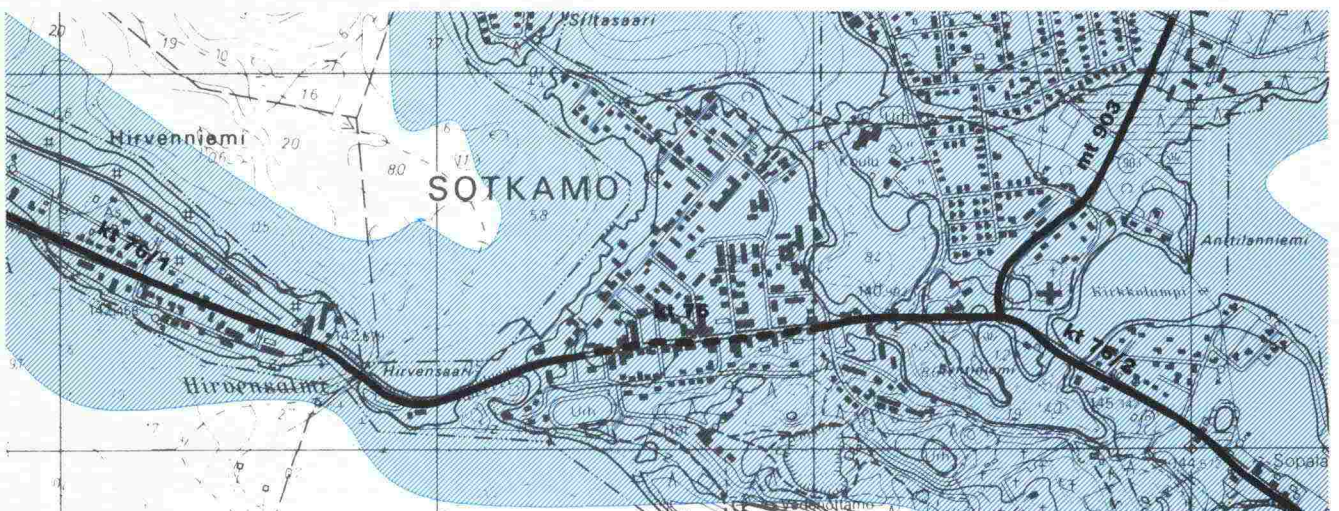
Kauppa-aukio on osa kauppakatua. Erityisesti torin ympäristössä korostuu asfaltin runsaus ja istutusten vähyys, mikä johtuu osittain siitä, että torialueen parantaminen on vielä kesken.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Sisääntulojaksoa kt 76 välillä Mustola-Hirvensalmi ollaan muuttamassa 4-kaistaiseksi vuoden 2000 tienoilla. Keskustan sisääntulo-osuus eli Hirvensalmi-keskusta on tärkeä säilyttää 2-kaistaisena, jottei tie vähennä komeiden maisemien arvoa tai näkyvyyttä.

SOTKAMO, VUOKATTI **

Komeiden vaara- ja vesistömaisemien keskellä sijaitsevan Vuokatin alueen asutus on hajanaista. Matkailun vuoksi Vuokatin seutu on Kainuun ainoita kasvavia alueita. Asemanseudulla on asukkaita n. 1400.

Taajamakuva

Ohikulkujakso mt 899:

Metsäinen tie on erillään ympäröivästä maankäytöstä. Taajama näkyy paikoitellen puiden runkojen takaa. Ratapiha näkyy hyvin rautatien ylityssillalta.

Sisääntulojaksot mt:t 899 ja 9012:

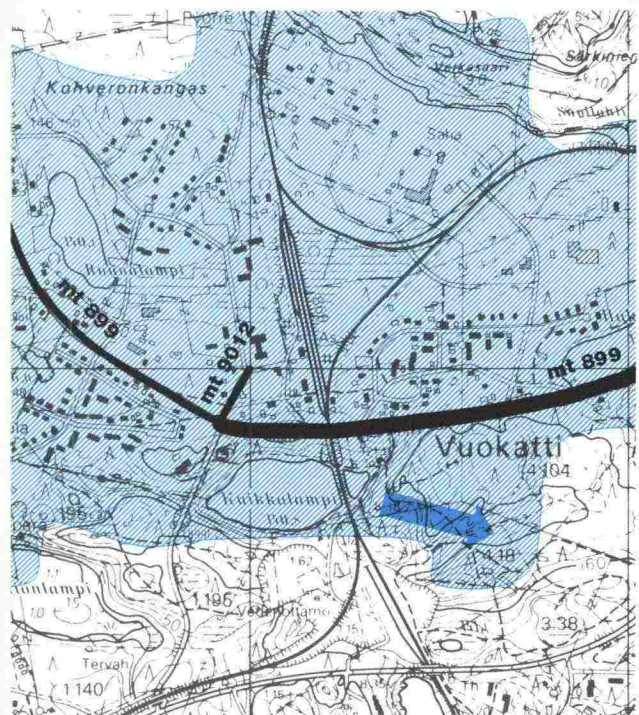
Taajama näkyy vähän enemmän sisääntuloteille kuin taajaman ohikulkutielle. Se on kuitenkin edelleen aika huomaamaton. Komeita vaaraisemia huonontavat tielle näkyvä soranotto-alue, tien varren liikkeiden takapihat sekä laaja ja hahmoton risteysalue. Risteysalue ei muodosta selkeää eikä houkuttelevaa porttia taajaman keskusta.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Kauppakadun päätteinä näkyvät kirkko ja Vuokatinvaara. Valaisimet korostavat keskusta-alueita ja parantavat jakson taajamakuva. Sotkamo.

SUOMUSSALMI, ÄMMÄNSAARI **

Ämmänsaari sijaitsee Kiantajärven rannalla. Taajamassa on asukkaita n. 5100. Yleiset tiet jäävät pääosin varsinaisen taajama-alueen ulkopuolelle.

Taajamakuva

Ohikulkutie vt 5:

Lähellä Kiantajärven rantaa kulkeva taajaman ohittava tie estää suurimmaksi osaksi rantojen muun käytön. Ohikulkutieltä avautuu komeita näkymiä järvelle. Tien ja järven näköyhteys on tärkeä säilyttää. Erilaiset järvi- ja rantanäkymät sekä taajama-alueelle avautuvat näkymät tekevät tieympäristöstä mielenkiintoisen. Taajaman läheisyyttä korostavat risteysalueiden saarekkeiden siistit istutukset.

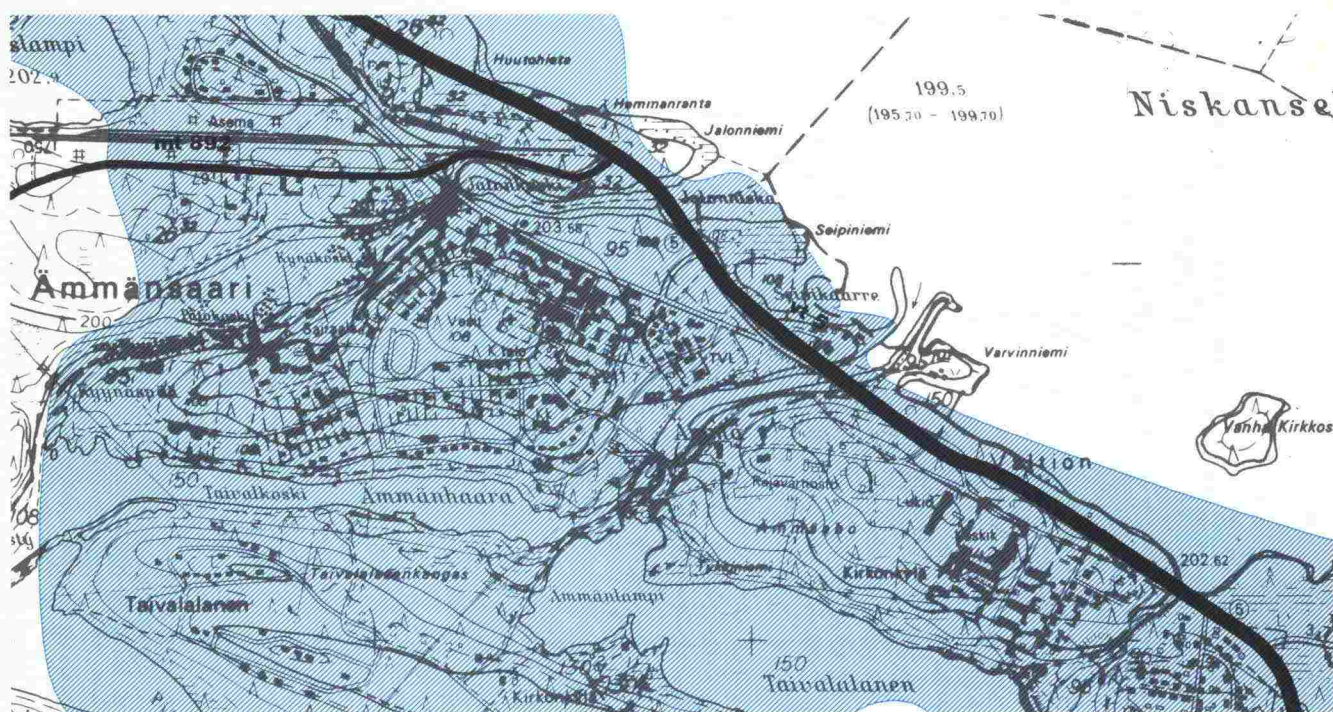
Sisääntulojakso mt 892:

Rajaamaton rata-alue antaa epäedullisen kuvan taajamasta. Rata-alue tuo kuitenkin mielenkiintoista vaihtelua metsäiseen tieympäristöön ja on merkinä taajama-alueesta, minkä takia sitä ei tulisi kokonaan erottaa tieympäristöstä. Taajamakuva paranisi, jos rata-alue rajattaisiin esimerkiksi puustutustusten avulla omaksi selkeästi rajatuksi alueeksi. Taajamakuva

huonontaa tieympäristön takapihamainen luonne, johon vaikuttavat hajanaiset liike- ja teollisuusrakennukset, ympäristön pensoittuminen ja inventointihetkellä heinäkuussa 1993 keskeneräinen risteysalueen tietyömaa.

Puiden runkojen takaa näkyvät komeat järvi- ja vaaramaisemat.

SUOMUSSALMI **

Suomussalmen taajama on rakentunut kumpareella, joka sijaitsee Kiantajärveen työntyvällä niemekkeellä. Taajamaa ympäröivät komeat maisemat, jotka näkyvät taajama-alueella vain muutamista paikoista. Taajamassa on asukkaita n. 1200.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 915/1 ja pt 19339: Sisääntulotiet toimivat samalla tonttikatuina. Kasvillisuus hallitsee näkymiä.

Pt 19338: Kylänraittimaiselta sisääntulotieltä avautuu komeita näkymiä ympäristöön.

Mt 915/2: Kirkontorni näkyy kauas ja muodostaa komean päätteen suoralle tielle. Varsinainen sisääntulotie alkaa taajama-alueen rajalta. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välissä säilytetyt vanhat puut muodostavat porttimaisen alkamiskohdan viihtyisälle sisääntulotielle.

Kirkonkylänraitti mt 915:

Leveää tiealuetta laajentavat liikerakennusten edustojen pysäköintialueet. Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välinen, keskusta-alueelle sopimaton avo-oja huonontaa taajamakuva. Tyhjiillään olevat liiketilat huonontavat taajaman yleisilmettä. Taajamakuvalle tärkeitä vanhoja rakennuksia ei tulisi kuitenkaan purkaa, vaan niille pitäisi löytää uusia käyttömuotoja. Raitin puolella välissä lähellä ajorataa on säilynyt vanhoja puita, jotka parantavat keskustan taajamakuva oleellisesti. Kirkonkylänraitin pohjoisosan tiealuetta laajentavat eteläosan tavoin liikkeen pysäköintialueet. Taajamakuva parantaa kuitenkin raitin länsipuolen kasvillisuus. Ilman raitin keskellä kasvavia raittia jäsentäviä puita keskustan kaksi pientä ja melko aavaa aluetta muodostaisivat yhden ison aavan ja ankean alueen. Sisääntulotien pt 19338 ja kirkonkylänraitin rajaama, vapaasti kasvava niittymäinen alue sopii hyvin pienen kirkonkylän taajamakuvaan. Aluetta on hoidettava kuitenkin sen verran, ettei se pääse umpeutumaan epäsiistiksi pensaikoksi.

Suunnittelutilanteesta

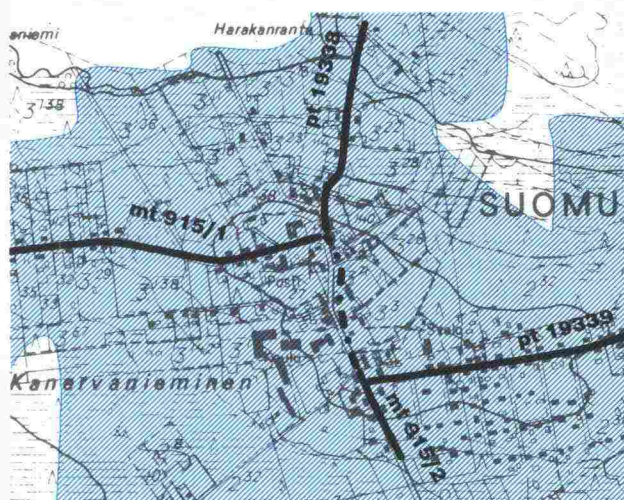
Kirkonkylän keskustajaksolle on suunniteltu parantamistoimenpiteitä, jotka toteutetaan keuhällä 1994. Leveää tiealuetta tullaan jäsentämään istutusten avulla.

Raitin puolella välissä säilyneet vanhat puut jäsentävät kirkonkylänraittia.

Kirkonkylänraitin jäsentymätöntä eteläosaa.

TAIVALKOSKI *

Taivalkosken keskustaajama sijaitsee maisemallisessa solmukohdassa, jossa liijoki tunkeutuu Pudasjärvi-Taivalkoski -reunamuodostuma-harjun läpi. Taajaman komea maisemallinen sijainti ei taajamakuussa juuri näy. Taajamassa on asukkaita n. 2600.

Taajamakuva

Ohitustie vt 20:

Pohjoisesta tultaessa taajama näkyy hieman Siikalammen takaa taajaman ohittavalle valtatielle. Muualta taajamaa ei ohitustieltä huomaa. Tien varteen ehdotetut meluesteet eivät aiheuta taajamakuullisia ongelmia.

Sisääntulojaksot:

Pt 18829: Sisääntulotien eteläosan näkymät ovat metsäisiä. Lijoen ylityskohdalla avautuu näkymiä joelle sekä joen ylittävälle, maisemaa hallitsevalle ratasillalle. Ratasilta tekee sillan takana näkyvästä kirkosta huomaamattoman. Kaarteen jälkeen sisääntulotietä leventävät korotetun kevytliikenteen reitin lisäksi tiealueeseen rajautuvat nurmialueet. Sisääntulotieltä avautuu näkymiä leveän tien hallitsemaan hahmottomaan keskusta-alueeseen.

Mt 863: Sisääntulotien näkymät ovat metsäisiä. Puiden runkojen takaa vilahtelee Siikalampi. Taajama-alue on aika huomaamaton.

Kauppakatu pt 18829:

Tiealueen ja liikerakennusten väliset syvät ja epäsiistit avo-ojat huonontavat taajamakuva. Leveää tiealuetta leventävät edelleen suoraan tiehen liittyvät pysäköintialueet sekä kauppakadun ja kaavateiden laajat risteykset. Kaukana toisistaan sijaitsevat rakennukset eivät muodosta selkeää kauppakatumaista katutilaa. Hahmottomat asfalttialueet, leveä ja hallitseva tie, epäsiistit liikkeiden ympäristöt, avo-ojat ja luiskat sekä satunnaiset istutukset tekevät taajamakuusta takapihamaisen ja sekavan.

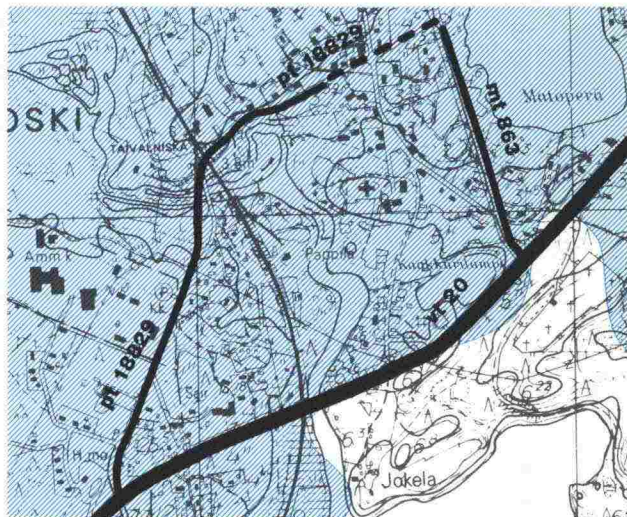
Ympäristö

Ohitustien itäpuolella sijaitsee Kaakkurinvaaran kaunis ja jyrkkämuotoinen seudullisesti arvokas

harjualue. Taajaman länsiosa sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Toimenpidetarpeita

Taajamakuun suurin ongelma on sekava ja takapihamainen kauppakatu. Kauppakadulla tulisi olla nykyistä selkeämmät alkamiskohdat. Erityisesti sisääntulotien pt 18829 ja kauppakadun rajakohdan hahmotonta avointa ympäristöä tulisi selkeyttää. Kauppakatu tarvitsee voimakkaita parantamistoimenpiteitä, joiden tavoitteena tulisi olla viihtyisän ja yhtenäisen keskusta-alueen luominen. Metsäisillä sisääntuloteilla voisi taajama-aluetta tuoda hieman enemmän esiin mm. avaamalla varovasti näkymiä tärkeisiin rakennuskohteisiin.

Hallitseva tiealue, avo-ojat ja epäsiistit liikkeiden ympäristöt huonontavat kauppakadun taajamakuva.

[illegible]

Taajaman läpi kulkevan valtatie varrella sijaitsee aika huomaamaton keskusta.

TYRNÄVÄ ***

Tyrnävän keskustaajama sijaitsee Tyrnäväjoen törmillä. Se on säilynyt aika tiiviinä. Ainoastaan uusimmat joen länsipuolen peltoalueille rakennetut asuinrakennukset sekoittavat taajaman ja sitä ympäröivän maaseudun selkeää rajaa. Edelleen suurimmaksi osaksi viljellyt peltola-keudet ympäröivät taajamaa. Taajamassa on asukkaita n.1900.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Taajaman ja maaseudun selkeä raja näkyy sisääntulojaksojen porttimaisina alkamiskohtina. Sisääntulojaksot ovat hyvin erilaisia, mikä tekee taajamakuvasta vaihtelevan ja mielenkiintoisen.

Mt 827/1: Taajamaa lähestytään laajojen peltoaukeiden keskeltä. Risteyksen ympäristön maatalousrakennukset muodostavat selkeän portin taajamalle. Jokea ei taajamakuvassa näy.

Pt 18633: Pohjoisessa sisääntulojakson ja taajaman reunan epämääräisyys johtuu osaksi siitä, että rakentaminen on uudella asuinalueella kesken.

Mt 824: Taajamaa lähestytään joen vartta pitkin. Taajama alkaa, kun joen varren vanha nauhamainen asutus muuttuu tiiviimmäksi rakentamiseksi.

Mt 827/2: Metsäisen sisääntulojakson porttikohdaksi muodostuu tien varren asuinrakennus. Toisella puolella korkea männikkö reunustaa tietä. Tien varteen ehdotettu melueste korostaisi tien ja ympäristön maankäytön erillisyyttä.

Kylänraitti mt 824:

Taajaman ja ympäristön raja on selkeä. Taajama alkaa, kun peltoaukea muuttuu tiiviiksi kylänraittiksi. Kylänraitille syntyy avoimia kohtia muutamien liikerakennusten edustoista ja pienistä rakentamattomista alueista. Näkymiä hallitsee kasvillisuus. Raitilta avautuu muutamia näkymiä myös ympäröivään maaseutuun. Pyörätie on linjattu siten, että välikaistalle on jätetty komeita vanhoja puita, jolloin pyörätie on kiinteä osa ympäristöä. Koulun eteen ehdo-

tettu melueste huonontaisi viihtyisän kylänraitin taajamakuva, jonka arvo perustuu pitkältä ympäristön ja kylänraitin tiiviiseen yhteyteen.

Kirkonkylänraitti mt 827:

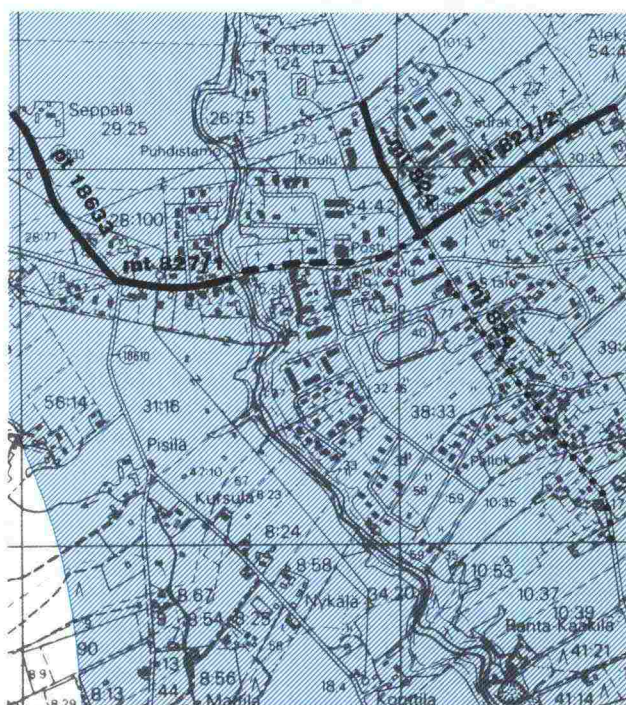
Kirkko muodostaa raitille komean päätteen. Hautausmaa ja muutamat vanhat rakennukset lisäävät taajamakuvan omaleimaisuutta.

Kauppakatu mt 827:

Kirkonkylänraitin keskellä on lyhyt kauppakatu-mainen jakso. Kasvillisuutta kauppakadulla on kirkonkylänraitin tavoin melko runsaasti. Muutamille välikaistoille kaipaisi lisää tilaa jäsentäviä istutuksia. Taajamakuva huonontavat yksitoikkoinen torialue sekä sen länsipuolella sijaitseva hieman epämääräinen alue.

Ympäristö

Taajama on osa Limingan lakeuden arvokasta maisema-alueita. Viihtyisä maaseutukirkonkylä täydentää hyvin ympäristön merkittäviä peltola-keuksia.

UTAJÄRVI **

Utajärven keskustaajama on saanut alkunsa Oulujoen törmiltä. Pitkänomaista taajamaa rajaa lännessä rautatie ja ohitustienä toimiva vt 22. Idästä taajamaa rajaa Oulujoki. Taajama on laajentunut jonkin verran myös näiden rajojen ulkopuolelle. Uudet laajentumisalueet eivät kuitenkaan vielä muodosta selkeää taajama-aluetta. Taajamassa on asukkaita n. 1600.

Taajamakuva

Ohitustie vt 22:

Taajamaa ei ohitustieltä juuri huomaa. Taajamakuva huonontavat avoimien alueiden pensoittuminen ja tielle näkyvät takapihamaiset alueet. Ohitustien varteen ehdotetut meluesheet eivät aiheuttane taajamakuvallisia ongelmia.

Sisääntulojakso mt 837:

Koillisesta taajamaan tultaessa taajama-alueen rajaa on vaikea määrittää. Oulujoen itäpuolen uusi rakentaminen peittyi maisemaa hallitseviin pensaikkoihin. Oulujoen patojärjestelyt huonontavat taajamakuva. Lounaasta taajamaan tultaessa hallitseva tiealue ja ympäristön maankäyttö ovat toisistaan erillään. Tie on enemmän läpikulku- kuin sisääntulojakson luonteinen. Jakso muodostaa kuitenkin tärkeimmän sisääntulotien taajamaan, minkä tulisi näkyä nykyistä paremmin tien luonteessa.

Kylänraitit:

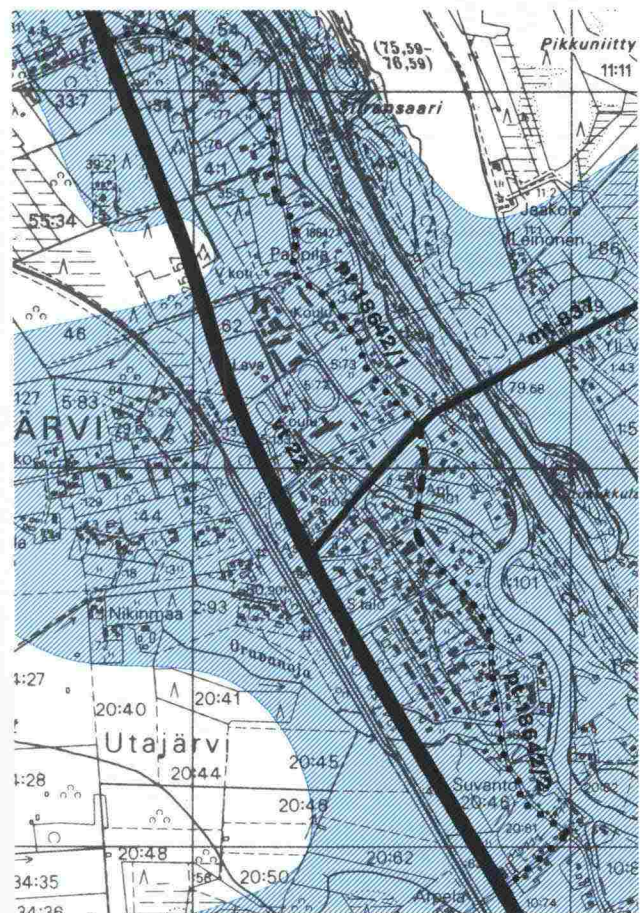
Pt 18642/1: Vanhat rakennukset ja luonto tekevät kylänraitista viihtyisän ja omaleimaisen kokonaisuuden. Näkymät vaihtelevat selkeästi rajatuista, lähes holvimaisista raittinäkymistä laajempiin peltoaukioille ja joelle avautuviin näkymiin. Utajärven kaunis puukirkko ja sen kellotapuli muodostavat komean päätteen näkymille raitin molemmista suunnista. Uudet rakennukset sopeutuvat melko hyvin ympäristöön. Taajamakuvalle tärkeiden vanhojen rakennusten ja niiden ympäristön säilymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Pt 18642/2: Uudemmat rakennukset sijaitsevat melko kaukana tiestä. Siistit istutukset antavat raitista hyvin hoidetun kuvan ja jäsentävät aika

avointa kylänraittia kasvaessaan. Välikaistoilla on säilynyt jonkin verran vanhaa puustoa. Joelle avautuvien näkymien uhkana on rantojen pensoittuminen. Jakson eteläpään uusien omakotitalojen ja kylänraitin väliin jäävä pensoittunut alue huonontaa taajamakuva.

Kauppakatu pt 18642:

Kauppakadun varren rakennukset sijaitsevat sen verran kaukana toisistaan, ettei selkeästi rajattua kauppakatumaista katutilaa muodostu. Rakennusten välinen aika avoin alue on hieman jäsentymätön ja sekava. Leveä ajorata, tiealuetta laajentavat pysäköintialueet sekä kauppakadun pohjoispään risteysalue hallitsevat näkymiä ja tekevät taajamakuva liikennepainotteisen. Taajamakuva paranee ainakin jonkin verran, kun kevytliikenteen reittien ja ajoradan välikaistojen istutukset kasvavat.

VAALA **

Vaalan keskustaajama on sijoittunut Oulujoen varrelle lähelle Oulujärveä. Rautatie sijaitsee taajaman keskustan ja Oulujärven välissä. Taajamassa on asukkaita n.1600.

Taajamakuva*Sisääntulojaksot :*

Mt:t 8792 ja 879/1: Kevytiliikenteen reitin ja ajoradan välinen leveä ja vähän epäsiisti alue kaipaasi tilaa jäsentäviä istutuksia. Laaja ja jäsentymätön risteysalue ympäristöineen huonontaa taajamakuva. Hiekkainen rata-penkki muodostaa ruman päätteen sisääntulotielle ja estää näkymät Oulujärvelle. Oulujoen ylityssillalta avautuvat taajama-alueelta ainoat näkymät ympäristön vesistöihin. Oulujoen ylityksen jälkeen leveän ja maantiemäisen tien varrella sijaitsee harvakseltaan sekä julkisia että kaupallisia palvelua. Näkymät ovat edelleen metsäisiä. Läpikulkuluonteisen tien muuttuminen kauppakaduksi on epäselvää.

Mt 8791: Metsäinen sisääntulotie on erillään ympäröivästä maankäytöstä. Sisääntulotien varrella sijaitseva kirkko on aika huomaamaton.

Mt 879/2: Sisääntulotien näkymät ovat metsäisiä. Palolaitos ja erityisesti kauemmaksi näkyvä palotorni ovat selkeitä merkkejä taajamasta.

Kauppakatu mt 879:

Liikkeiden edustojen pysäköintialueet liittyvät suoraan leveään ja maantiemäiseen ajorataan.

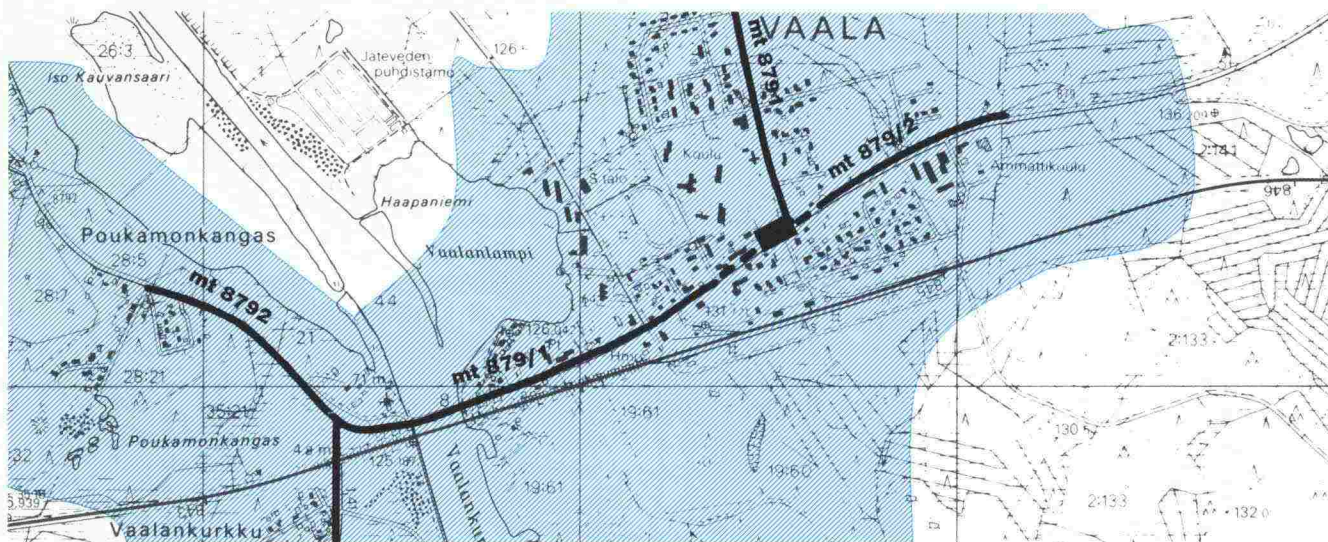
Kasvillisuus muodostuu liikkeiden välissä ja takana sijaitsevista männiköistä. Taajamakuva hallitseva laaja asfalttinen tiealue on enemmän läpikulkutien kuin kauppakadun luonteinen.

Kauppa-aukio mt 879:

Kauppa-aukio muodostuu risteys- ja torialueesta. Risteykseen suunnitellun kiertoliittymän rakennustyöt olivat kesken ja torialueen järjestelyt tilapäisiä heinäkuussa 1993. Inventointihetkellä kauppa-aukio oli avoin ja jäsentymätön alue. Tilanne parantunee rakennustöiden valmistuttua. Torin ja kauppakadun välissä kasvava pieni metsikkö on hyvin tärkeä tilaa rajaavana ja keskustaa vihreyttävänä tekijänä. Jos metsikkö kaadetaan, keskustasta tulee pitkäksi aikaa laaja ja jäsentymätön avoin alue.

Kauppakadun ja torin välissä sijaitsee tärkeä metsikkö.

VAALA, SÄRÄISNIEMI ***

Säräisniemi on rakentunut nauhamaisesti vanhan kylätien varteen Oulujärven rannalle. Maa-seututaajaman nauhamainen muoto on säilynyt hyvin. Oulujärven rannat ovat säilyneet edelleen lähes rakentamattomina. Taajamassa on asukkaita n. 250.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Mt 821/1: Sisääntulojakso alkaa läheltä mt 821:n ja mt 879:n risteystä. Vanha tielinjaus on säilynyt ennallaan. Näkymiä hallitsevat rehevä kasvillisuus ja tien varren rakentaminen. Oulujärvi näkyy tielle paikoitellen. Järvinäkymien edellytyksenä on ranta-alueiden pensoittumisen estäminen.

Mt 821/2: Sisääntulotien uuden pyörätien väli-kaistan puuttomat osat huonontavat metsäisen sisääntulotien taajamakuva. Välikaistalle istutetut puuntaimet ovat hyvin pienikokoisia ja sijaitsevat harvassa. Pyörätie säilynee pitkään aika irrallisena ympäristöstään. Hautausmaa tuo jaksolle ajallista jatkuvuutta.

Kylänraitti pt 19010:

Kylänraittia on parannettu valaistuksella, jolloin arvokas kylänraitti on säilynyt lähes muuttumattomana. Raitin varrella sijaitsee runsaasti raittia rajaavaa vanhaa rakennuskantaa ja kasvillisuutta sekä muutamia laidunalueita. Pienipiirteisten raittinäkymien lisäksi raitilta avautuu avoimien peltoaukioiden yli komeita näkymiä Oulujärvelle. Tiheä puusto peittää raitin varrella

sijaitsevan kirkon lähes kokonaan. Puustoa voisi harventaa varovasti.

Kirkonkylänraitti mt 821:

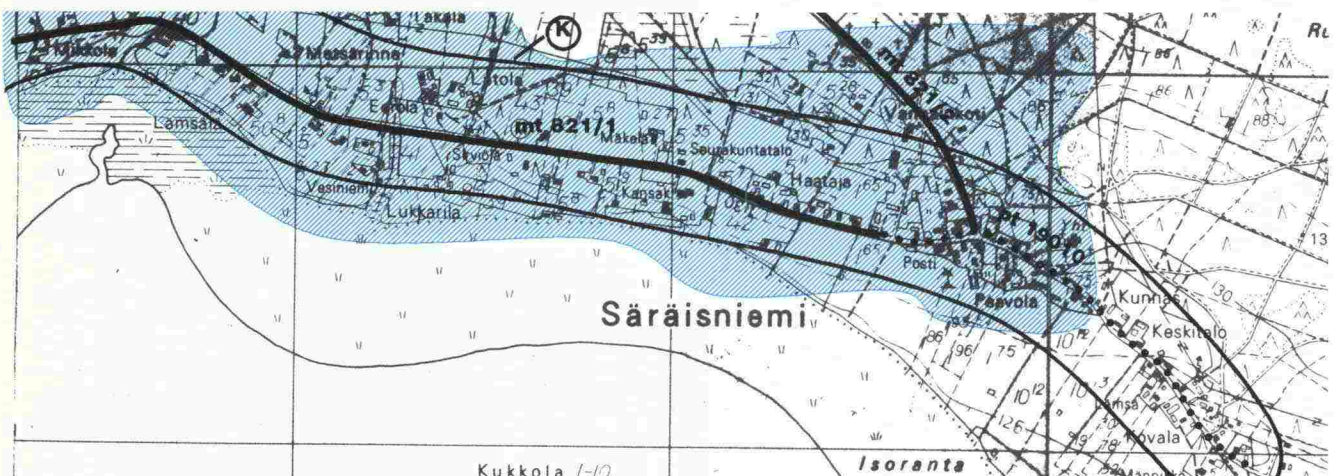
Perinteisestä rakentamisesta poikkeavat rakennukset ja jäsentymätön risteys ympäristö huonontavat hieman taajamakuva, jota taas tonttikasvillisuus ja komeat männyt parantavat. Keskustasta avautuu kauniita näkymiä kylänraittille ja sisääntulotien varren peltoaukealle ja sen takaa näkyvälle Oulujärvelle.

Ympäristö

Säräisniemi sijaitsee arvokkaalla maisema-alueella. Taajamakuva ja ympäristön maisemakuva täydentävät hyvin toisiaan muutamia pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta. Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Kylänraitin taajamakuva elävöittää raittiin rajautuva laidunalue.

VIHANTI *

Vihannin keskustaajama on sijoittunut Kirkkojärven itäpuolella sijaitsevalle kumpareelle, josta se on levinnyt kumpareen reunoille sekä kumpareen takana sijaitsevalle loivalle rinteelle. Taajama tukeutuu edelleen aika hyvin maisemamuotoihin. Taajama-alueen aika selkeän reunan ja avoimien alueiden ylitse avautuvien näkymien edellytyksenä on niitty- ja peltoalueiden pensoittumisen estäminen. Taajamassa on asukkaita n. 1500.

Taajamakuva

Sisääntulojaksot:

Kt 88: Luoteesta taajamaan tultaessa maamerkinomainen kirkko, uusi kirjastorakennus sekä Kirkkojärvi näkyvät komeasti maaseutumaiselle sisääntulotielle. Kaakosta tultaessa taajamasta saa epäedullisimman ensivaikutelman. Huoltoaseman epäsiisti ympäristö ja rautatien korkea ylityssilta ympäristöineen tekevät taajamakuvasta sekavan ja takapihamaisen. Vasta ylityksiltä avautuu kaunis näkymä Kirkkojärvelle. Sisääntulotien varteen ehdotetut meluesteet peittäisivät komeita näkymiä Kirkkojärvelle sekä korostaisivat rautatien ylityssillan hallitavuutta.

Pt 18560: Sisääntulotie toimii samalla tonttikatuna. Katutila on aika tiivis ja miellyttävä. Näkymiä hallitsee rehevä kasvillisuus. Ainoastaan urheilukentän pysäköintialue ympäristöineen huonontaa hieman sisääntulotien taajamakuva.

Kylänraitti mt 790:

Kylänraitilla sijaitsevat vanhat rakennukset ovat tärkeä osa taajaman omaleimaisuutta. Rehevä kasvillisuus peittää asema-alueen rakennukset lähes kokonaan. Rakennuksia voisi tuoda varovaisesti nykyistä hieman enemmän esiin. Väljää tieympäristöä jäsentävää kasvillisuutta on aika vähän. Kylänraitin ja raitille hienosti näkyvän kirkon välinen peltoalue muodostaa komean edustan kirkolle.

Kauppakatu mt 790:

Kaukana toisistaan sijaitsevat matalat liikerrakennukset eivät muodosta selkeää kauppaka-

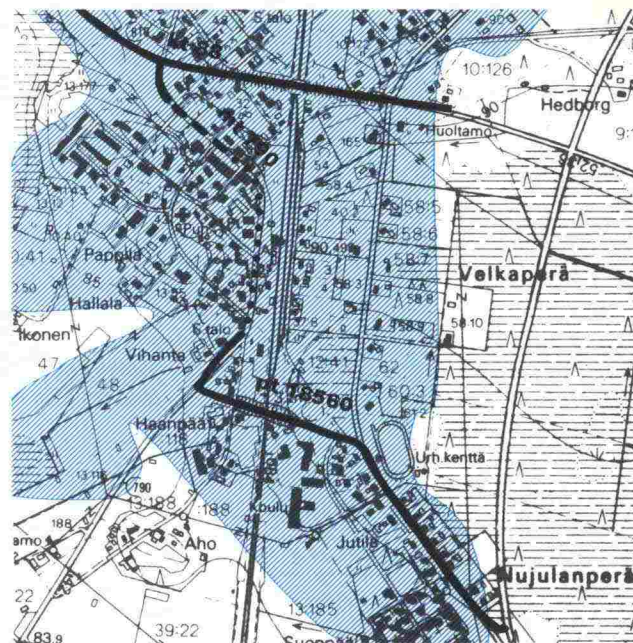
tumaista katutilaa. Rakennusten välinen tila on ajoradan ja liikkeen edustojen pysäköintialueiden muodostama yhtenäinen asfalttikenttä. Asfaltista taajamakuva pehmentävää ja tilaa jäsentävää kasvillisuutta alueella on hyvin vähän. Kauppakadun eteläpäässä vanhojen puurakennusten ympäristö koetaan viihtyisänä ja miellyttävänä alueena, mikä näkyy ihmisten oleskeluna rakennusten läheisyydessä. Kauppakadun molemmilla puolilla sijaitsevat puurakennukset muodostavat selkeän porttikohdan kauppakadun ja kylänraitin välille.

Ympäristö

Taajama sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella.

Suunnittelutilanteesta

Kylänraitin ja kauppakadun taajamakuva tullaan parantamaan jäsentämällä avointa tieympäristöä mm. istutusten, pysäköintitaskujen, saarekkeiden ja erilaisten pinnoitteiden avulla. Porttimaisen kohdan muodostavia vanhoja puurakennuksia ollaan purkamassa liittymäjärjestelyiden ja uuden torialueen tieltä. Vanhojen rakennusten purkaminen merkitsee taajamakuvan yksipuolistumista ja kauppakadun aukioluonteeseen lisääntymistä pitkäksi aikaa.

Näkymä asfalttiselle kauppakadulle. Vihanti.

Uuden rakennuskannan keskellä säilyneet vanhat puurakennukset ovat taajamakuvalle tärkeitä. Rakennukset muodostavat porttimaisen kohdan keskustaan. Vihanti.

Valaisinpylväs muodostaa tien toisella puolella kasvavien pihapuiden kanssa porttimaisen sisään tulokohdan taajamalle. Vuolijoki.

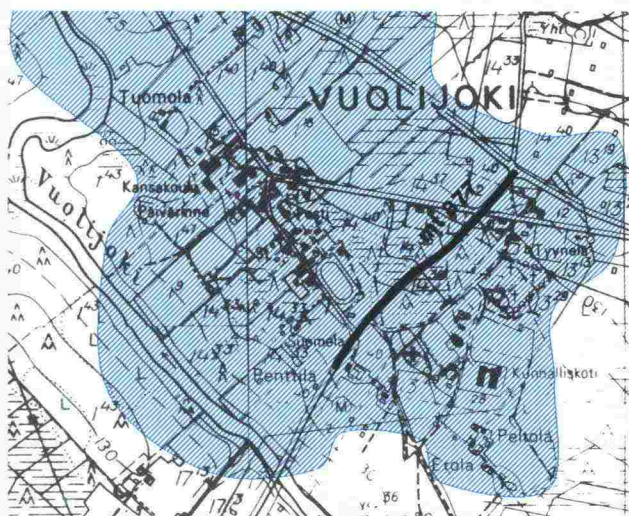
VUOLIJOKI **

Taajama on sijoittunut Vuolijoen läheiselle kumpareelle. Vuolijoen keskustaajama on laajentunut jonkin verran kumpareen ulkopuolelle, mikä näkyy taajama-alueen ohittavalle tielle. Ohitustien läheisyyteen entiselle peltoalueelle rakennetut asuinrakennukset eivät muodosta selkeää reunaa taajamalle. Taajaman keskusta sijaitsee yleisten teiden ulkopuolella. Taajamassa on asukkaita n. 600. Otanmäkeä ei otettu inventointikohteisiin mukaan, koska taajama-alue jää yleisten teiden ulkopuolelle.

Taajamakuva

Sisääntulojakso mt 877:

Ohitustien ja sisääntulotien risteys on aika huomaamaton. Taajaman ohi ajaa helposti. Maa-seututaajaman sisääntuloristeyksen luonteen sopisi paremmin vapaasti kasvava niitty-alue kuin nykyiset sisääntuloristeyksen yksittäispensaat ja leikattu nurmikenttä. Etelässä avoimeen jokilaaksoon rajautuvan taajama-alueen reuna on aika selkeä. Valaisinpylväs muodostaa sisääntulotien tien toisella puolella kasvavien pihapuiden kanssa vaatimattoman, mutta selvän porttikohdan taajama-alueelle. Jokilaaksoon avautuu kauniita näkymiä. Varsinainen sisääntulojakso on läpikulkuluonteinen. Tie on erillään ympäröivästä maankäytöstä myös visuaalisesti. Näkymät ovat metsäisiä. Tien lähellä sijaitsevaa kirkkoa ei näy tielle ollenkaan.

Yli-lin keskustaajama sijaitsee selänteén reunalla lijoén varrella. Taajamakuvasa komea joki näkyy vain muutamissa kohdissa. Taajamassa on asukkaita n. 800.

Sisääntuloiakso mt 849:

lijoen ylityssillalta avautuu komeita näkymiä joelle. Kirkko näkyy sillalle kauniisti.

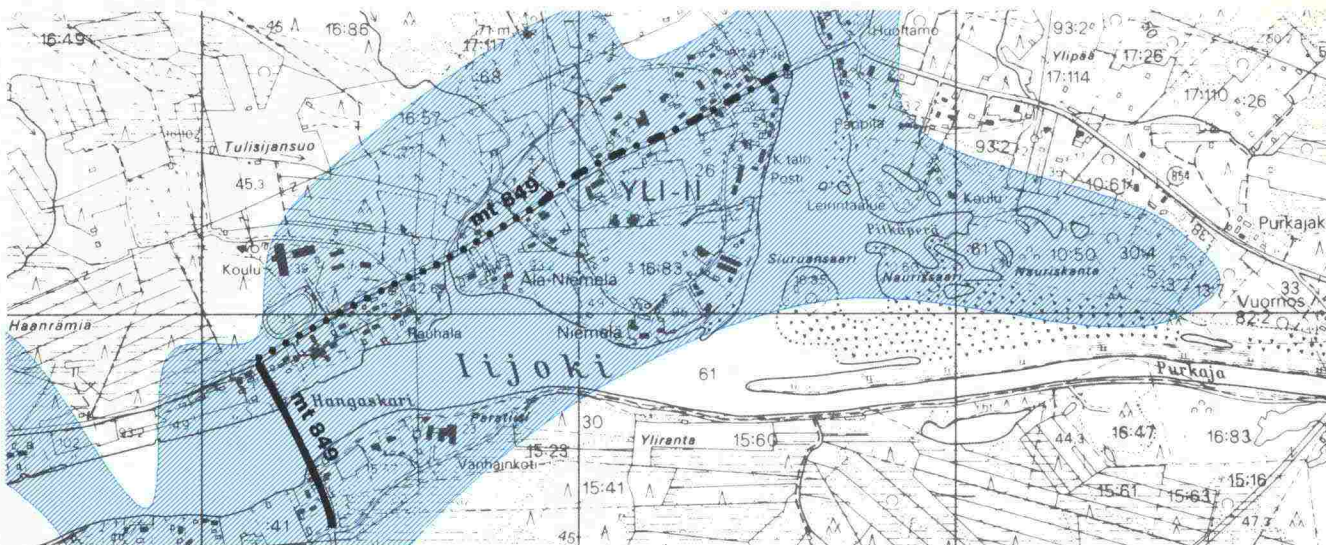
Maaseututaajaman läpi kulkeva leveä ja ympäristöä korkeammalla sijaitseva maantie palvelee pääasiassa kirkonkylän sisäistä liikennettä, mutta on toteutukseltaan läpikulkutien luonteinen. Hallitseva tie huonontaa pienen taajaman taajamakuva ja tekee taajama-alueen aika huomaamattomaksi. Vapaasti kasvavat avoimet, niittymäiset alueet kevytliikenteen reitin ja ajoradan välikaistalla ja tiealueen ulkopuolella sopivat maaseutumaiseen taajamakuvaan. Ilman laidunnusta tai niittoa avoimet alueet pensoittuvat kuitenkin nopeasti, jolloin taajamakuvaasta tulee epäsiisti ja istutetut taimet tukehuvat helposti. Lähellä tietä kasvaa muutamia komeita vanhoja puita. Kirkko näkyy tielle kauniisti.

Taajama alkaa lijoen ylityksen jälkeen. Kylä-
raitin tavoin kasvillisuus leimaa kirkonkylänrai-

tin taajamakuvaan hallitsevan tien lisäksi. Muutamat liikkeiden edustojen laajat ja jäsenymättömät pysäköintialueet huonontavat taajamakuvaan.

*Ympäristöä korkeammalla sijaitsevan, läpikul-
kumaisen tien varrella kasvaa komea mänty.*

YLIKIIMINKI **

Ylikiimingin keskustaajama on sijoittunut Kiiminkijoen läheiselle kumpareelle, jonka ulkopuolelle maaseututaajama on jonkin verran laajentunut. Taajamassa on asukkaita n. 800.

Taajamakuva

Ohikulkutie mt:t 833 ja 836:

Ohikulkutie on erillään ympäristön maankäytöstä. Taajama-alue näkyy tielle jonkin verran. Ohikulku- ja läpikulkutien risteysalueen korotettu kevytliikenteen reitti sekä lähellä sijaitsevat huoltoasema ja koulurakennus kertovat taajaman olemassaolosta. Risteyksen porttimaista sisääntuloluonnetta voisi nykyistä enemmän tuoda esiin.

Läpikulkujakso mt 8341:

Ohikulkutieltä taajaman keskustaan johtava tie on läpikulkuluonteinen. Tie on erillään ympäristön maankäytöstä myös visuaalisesti. Tien sisääntuloluonnetta tulisi korostaa.

Sisääntulojakso mt 834:

Metsäinen sisääntulotie on erillään ympäristön maankäytöstä. Kirkko näkyy tien pääteenä.

Kylänraitti pt 18722:

Kylänraitti kulkee sekä avoimien peltoalueiden että raittia tiiviisti rajaavien rakennusten, puiden ja pensaiden keskeltä. Raitilta avautuu komeita näkymiä jokivarren viljelyksille ja rantaniityille. Näkymien uhkana on jokirantojen

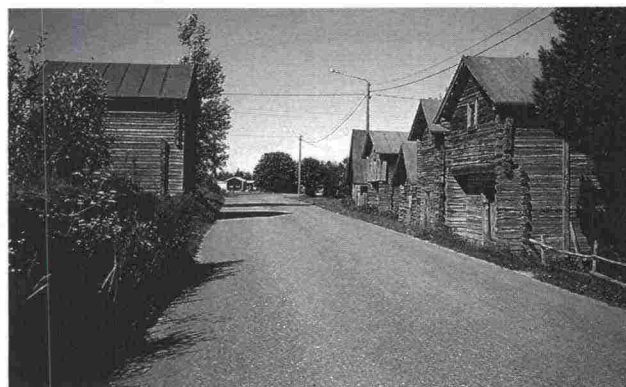
umpeutuminen. Kylänraitti muodostaa vaihtelevan ja omaleimaisen kokonaisuuden.

Kirkonkylänraitti pt 18722:

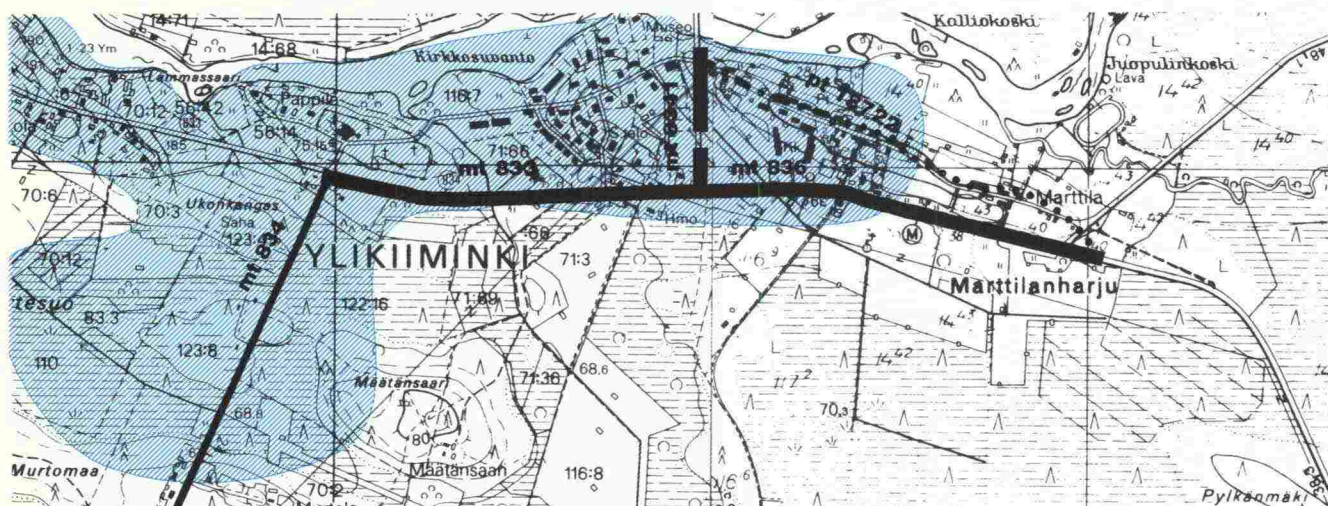
Kirkonkylänraitin varrella sijaitsee sekä asuin-, liike- että julkisten palvelujen rakennuksia. Liikkeen edustojen pysäköintialueet leventävät tiealuetta kolmessa kohdassa kauppaaukiomaisiksi alueiksi, joiden äärelle palvelut ovat sijoittuneet. Erityisesti laajin kolmesta asfalttiaukiosta huonontaa muuten tiiviin ja rehevän kirkonkylänraitin taajamakuva. Joki näkyy raitille vain muutamasta kohdasta.

Suunnittelutilanteesta

Ylikiimingin keskustaan ollaan suunnittelemassa toimenpiteitä, jotka parantanevat kirkonkylänraitin taajamakuva.

Kylänraittia rajaavat jopa yli 200-vuotiaiksi arvioitut aitat.

YLIVIESKA **

Ylivieskan keskustaajama sijaitsee Kalajoki-laaksossa Kalajoen molemmilla puolilla. Joki on taajamakuvasa aika huomaamaton. Selkeiden laajenemisen estävien tekijöiden puuttuessa taajama on levinnyt ympäristöön laajalle alueelle. Kaupungin liepeillä maatalous ei ole ollut riittävän voimakasta estääkseen peltojen taajamarakentamista. Myös viljelyksestä poisjääneiden peltojen pensoittuminen vaikeuttaa taajaman hahmottamista. Taajamalla ei ole enää selkeitä reunoja. Taajaman keskusta jää yleisten teiden ulkopuolelle. Kasvavassa taajamassa on asukkaita n. 9100.

Taajamakuva

Läpikulkujakso kt 86:

Pohjoisesta tultaessa taajamalla on selkeä reuna. Metsäisen tieympäristön jälkeen taajama näkyy kauniista avoimien viljelysalueiden

takaa, jotka on tärkeä säilyttää avoimina. Etelästä tultaessa taajamakuva on sekava eikä taajamalla ole selkeää reunaa. Läpikulkutien ja kt 87:n risteysalueen ympäristö tekee taajamakuvasa hieman takapihamaisen.

Sisääntulojaksot:

Pt 18189: Taajaman ja maaseudun raja on aika selkeä. Kevytliikenteen ja ajoradan välikaistalla on säilynyt muutamia vanhoja puita, jotka tekevät rehevän tonttikasvillisuuden kanssa sisääntulotiestä aika tiiviin ja taajamakuvasa viihtyisän. Kirkontorni näkyy sisääntulotielle hienosti. Laaja risteysalue ympäristöineen huonontaa taajamakuva.

Mt 778: Asuin- ja koulurakennukset sijaitsevat aika kaukana tiestä. Osa avoimista alueista on pensoittumassa. Jäsentymätöntä taajamakuva ryhdyttää kirkontorni. Taajamakuva parantuu, kun istutetut taimet kasvavat ja jäsentävät nykyistä paremmin avointa ympäristöä.

Pt:t 18213/1 ja 18214: Jakso muodostaa tärkeän sisääntulon keskustaan. Viljelysalueen takaa näkyy kirkko sisääntulotielle kauniisti. Avoin viljelysalue muodostaa tärkeän edustan kirkolle, minkä takia sen pensoittuminen on estettävä. Joen ylityssillalta avautuu komeita näkymiä Kalajoelle ja sen rannoille. Silta toimii eräänlaisena keskustan porttikohtana, mitä korostaa hyvin sillan valaisimet. Keskustasta poistuttaessa joen ylittävän tien päätteenä oleva entinen viljelysalue on pensoittumassa, mikä huonontaa taajamakuva.

Pt 18213/2: Sisääntulotien varrella sijaitsee sekä uusia että vanhoja rivi- ja omakotitaloja. Ympäristö on siistiä ja hyvin hoidettua. Aika avoin ympäristö tulee viihtyisämmäksi, kun istutetut taimet kasvavat. Vesitorni näkyy tien päätteenä. Rautatien alitussillan jälkeen jakson luonnetta on vaikea määrittää. Jakso toimii samalla keskustan sisääntulotienä ja kylänraittimaisena tonttikatuna. Rakennukset ja rehevä tonttikasvillisuus rajaavat tietä tiiviisti.

Kt 87: Taajamarakentaminen on väljää eikä taajamalla ole selkeää reunaa. Sisääntulotien alkamiskohta on epäselvä. Tien varren rakennukset sijaitsevat kaukana tiestä, mikä korostaa tien leveyttä. Radan ylityssillalta avautuu näkymiä laajalle alueelle. Tieympäristö on siisti ja istutukset hyvin hoidettuja. Hajanainen taajamakuva jäsentyy jonkin verran tien varren istutusten kasvaessa. Uimahallin risteys eli keskustan sisääntuloristeys on hyvin avara.

Suunnittelutilanteesta

Taajamakuvaan tulevat vaikuttamaan uimahallin sekä läpikulkutien kolmeen risteykseen suunnitellut liittymäjärjestelyt. Näillä neljällä risteyksellä on eritasovaraukset, jotka saattavat toteutua vuoden 2010 tienoilla. Sitä ennen risteysiksi tullaan parantamaan vähemmän taajamakuva muuttavilla toimenpiteillä, joiden suunnittelu on vielä kesken. Risteyskiin on suunniteltu mm. kiertoliittymiä ja valo-ohjauksia.

Toimenpidetarpeita

Laajaa ja hahmotonta taajama-aluetta tulisi tiivistää mahdollisuuksien mukaan sekä välttää hajanaista laajentumista. Taajaman reunoihin

ja avoimien viljelysalueiden umpeutumisen estämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Keskustan sisääntuloja tulisi korostaa. Sisääntulotiestä pt:t 18213/1 ja 18214 voisi tehdä edustavan sisääntulon keskusta-alueelle.

Kevytliikenteen reitin ja ajoradan välikaistan puusto tekee tonttikasvillisuuden kanssa sisääntulotien pt 18189 taajamakuvasta viihtyisän.

Näkymä avaraan uimahallin risteykseen sisääntulotiellä kt 87.

TOIMENPIDETARVETAULUKKO

Merkkien selitykset:	T1 = kokonaisvaltaiset parantamistoimenpiteet T2 = yksittäiset parantamistoimenpiteet			T3 = toimenpiteiden laajuus määritettävä hankekohtaisessa suunnittelussa tiel. ja kunta = yhteistyössä tehtävät toimenpiteet		
Taajaman nimi	Taajamatietyypit					
	Ohitustie	Läpikulkutie	Sisääntulotie	Kylänraitti	Kirkonkylänraitti	Kauppakatu/-aukio Keskusta-alue
Alavieska **		mt:t 778 ja 772: T2, kunta				pt 18150: T3, tiel. ja kunta
Haapajärvi **		kt 87: T2, tiel. ja kunta	mt 658: T2, kunta			
Haapavesi **		mt 798: T2, tiel. ja kunta	mt 799: T2, tiel. ja kunta			pt 18322: T2, tiel. ja kunta
Hailuoto ***					mt 816: T2, kunta	
Haukipudas *		mt 847: T1, tiel. ja kunta				pt:t 18738 ja 18739: T1, tiel. ja kunta
Haukipudas, Kello **			pt 18727: T2, tiel. ja kunta			mt 8484: T3, tiel. ja kunta
Haukipudas, Martinniemi **		pt 18740: T2, kunta	pt 18741: T2, kunta			
Hyrynsalmi *	vt 5: T2, tiel.					mt 891: T1, tiel. ja kunta
Ii **		vt 4: T1, tiel. ja kunta	pt 18755: T2, kunta			pt:t 18755 ja 18756: T2, tiel. ja kunta
Kalajoki *		vt 8: T3, tiel. ja kunta				mt 778: T1, tiel. ja kunta
Kalajoki, Rautio **			mt 772: T2, tiel. ja kunta			
Kempele *		mt 8152: T1, tiel. ja kunta	mt 814, mt 8141: T3, tiel. ja kunta			
Kestilä **			mt:t 818 ja 821: T2, tiel. ja kunta		mt 821: T2, tiel. ja kunta	
Kiiminki *		vt 20: T1, tiel. ja kunta	mt 848: T2, tiel.			
Kuhmo **	pt 19266: T3, tiel.					
Kuivaniemi **			mt 852: T2, kunta		mt 852: T2, tiel. ja kunta	
Kuusamo *	vt 5: T2, tiel. ja kunta		pt 18857: T1, tiel. ja kunta			pt 18857: T1, tiel. ja kunta
Kärsämäki *			vt 4: T2, kunta			pt 18431, vt 4: T1, tiel. ja kunta

Liminka *			pt 18628: T2, kunta			mt 8131: T1, tiel., ja kunta
Lumijoki **					mt 813: T2, tiel. ja kunta	
Merijärvi **			mt 787: T2, kunta		pt 18190: T2, tiel. ja kunta	
Muhos *			vt 22: T2, tiel. ja kunta			vt 22: T1, tiel. ja kunta
Nivala **		kt 87: T2, tiel. ja kunta	pt 18342: T2, kunta			pt 18342: T1, tiel. ja kunta
Oulainen **		kt 86: T3, tiel. ja kunta	mt 786: T2, kunta			
Oulunsalo **		mt 815: T3, tiel. ja kunta	pt:t 18676 ja 18679: T2, tiel. ja kunta	pt 18676: T2, kunta		
Paltamo *	vt 22: T1, tiel. ja kunta		pt 19069: T2, kt 78: T3, tiel. ja kunta			kt 78: T1, tiel. ja kunta
Paltamo, Kontiomäki **			mt:t 901 ja 9013: T2, tiel.			mt:t 9013 ja 901: T3, tiel. ja kunta
Pattijoki **	vt 8: T2, kunta	pt 18584: T3, tiel. ja kunta	pt 18617 ja mt 813: T2, tiel. ja kunta			
Piippola **			vt 19, mt 805: T2, tiel. ja kunta		mt 800: T2, tiel. ja kunta	
Pudasjärvi **			pt 18777: T2, tiel.			pt 18777: T3, tiel. ja kunta
Pulkki ***			mt 799, pt 18528, kt 88: T2, tiel. ja kunta		pt 18530: T2, kunta	
Puolanka **			kt 78, pt 19101: T2, tiel. ja kunta		pt 19101: T2, kunta	pt 19101: T3, tiel. ja kunta
Pyhäjoki **		vt 8: T3, tiel. ja kunta	pt:t 18138 ja 18137: T2, kunta	pt 18137: T2, kunta		pt:t 18136 ja 18178: T3, tiel. ja kunta
Pyhäntä **		vt 19: T2, tiel. ja kunta	pt 18510: T2, kunta		pt 18510: T2, tiel.	
Pyhäsalmi **			mt 770: T2, tiel. ja kunta			mt:t 7702 ja 7706: T3, tiel. ja kunta
Rantsila **		vt 4: T2, tiel. ja kunta		pt 18577: T2, kunta		mt 807: T2, kunta
Reisjärvi ***			mt:t 760 ja 7623: T2, tiel. ja kunta			
Ristijärvi **			mt:t 8882 ja 8881: T2, kunta		mt 8881: T2, tiel. ja kunta	
Ruukki **		mt 812: T1, tiel. ja kunta	mt 8111: T2, tiel. ja kunta			
Ruukki, Paavola **		kt 86: T2, kunta		pt 18596: T2, kunta	pt 18596: T3, tiel. ja kunta	

Merkkien selitykset:		T1 = kokonaisvaltaiset parantamistoimenpiteet T2 = yksittäiset parantamistoimenpiteet			T3 = toimenpiteiden laajuus määritettävä hankekohtaisessa suunnittelussa tiel. ja kunta = yhteistyössä tehtävät toimenpiteet	
Taajaman nimi	Taajamatietyypit					
	Ohitustie	Läpikulkutie	Sisääntulotie	Kylänraitti	Kirkonkylänraitti	Kauppakatu/-aukio Keskusta-alue
Ruukki, Revonlahti **		vt 8: T2, tiel. ja kunta				
Sievi **		kt 85: T2, tiel. ja kunta	mt 740: T2, kunta			pt 18234: T2, tiel. ja kunta
Siikajoki **		mt 813: T2, tiel. ja kunta				
Sotkamo ***			kt 76, mt 903: T2, kunta			kt 76: T2, tiel. ja kunta
Sotkamo, Vuokatti **			mt:t 899 ja 9012: T2, tiel. ja kunta			
Suomussalmi, Ämmänsaari **			mt 892: T2, tiel. ja kunta			
Suomussalmi **					mt 915. T2, tiel. ja kunta	
Taivalkoski *			pt 18829: T2, tiel. ja kunta			pt 18829: T1, tiel. ja kunta
Temmes **		vt 4: T2, tiel. ja kunta				
Tyrnävä ***						mt 827: T2, tiel. ja kunta
Utajärvi **			mt 837: T2, tiel. ja kunta	pt 18642: T2, kunta		pt 18642: T3, tiel. ja kunta
Vaala **			mt:t 8792 ja 879: T2, tiel. ja kunta			mt 879: T3, tiel. ja kunta
Vaala, Säräisniemi ***					mt 821: T2, kunta	
Vihanti *			kt 88: T2, kunta	mt 790: T2, tiel. ja kunta,		mt 790: T1, tiel. ja kunta
Vuolijoki **			mt 877: T2, kunta			
Yli-li **				pt 849: T2, tiel. ja kunta	pt 849: T2, tiel. ja kunta	
Ylikiiminki **	mt:t 833 ja 836: T2, tiel. ja kunta	mt 8341: T2, tiel. ja kunta			pt 18722: T2, tiel. ja kunta	
Ylivieska **		kt 86: T2, kunta	mt 778, pt 18213, kt 87: T2, tiel. ja kunta			

PELKISTETTY INVENTOINTITULOS

+ = parantaa taajamakuva
 - = huonontaa taajamakuva

0 = ei merkitystä taajamakuvalle
 / = vaikutus vaihtelee taajaman eri osissa

Taajaman nimi	Suhde maisemaan	Historian näkyminen	Mittakaava	Tie- ympäristö	Kasvil- lisuus	Näkymät
Alavieska **	+ / -		0 / -			+ / -
Haapajärvi **	+ / 0		0 / -		+ / 0	+ / -
Haapavesi **	+ / 0	+	+ / -		+ / 0	+ / -
Hailuoto ***	+	+	+		+	+
Haukipudas *			-	-	0 / -	+ / -
Haukipudas, Kello **	0 / -		0 / -	0 / -	0 / -	0 / -
Haukipudas, Martinniemi **	0 / -		0 / -		0 / -	0 / -
Hyrnsalmi *	+ / 0		-	-		+ / -
Ii **			0 / -	0 / -	+ / -	+ / -
Kalajoki *	+ / -	+ / 0	+ / -	0 / -	0 / -	+ / -
Kalajoki, Rautio **						+ / 0
Kempele **	-		-	0 / -	0 / -	0 / -
Kestilä **		+ / 0	0 / -			+ / -
Kiiminki *			-	-	0 / -	-
Kiiminki, Jääli **						0 / -
Kuhmo **		+ / 0				+ / 0
Kuivaniemi **			0 / -		0 / -	0 / -
Kuusamo *		+ / 0	-	0 / -		+ / -
Kärsämäki *			-	-		-
Liminka *			-			0 / -
Lumijoki **		+ / 0	0 / -		+ / 0	+ / -
Merijärvi **		+ / 0	+ / -		-	+ / -
Muhos *	0 / -		-	-		+ / -
Muhos, Leppiniemi ***	+	+	+		+	+
Nivala **			0 / -			+ / -
Oulainen **	0 / -		0 / -			+ / -
Oulunsalo **	-	+ / 0	0 / -	0 / -	0 / -	0 / -
Paltamo *	-		-	-		-
Paltamo, Kontiomäki **		+ / 0	0 / -	0 / -		0 / -
Pattijoki **	0 / -		0 / -		+ / -	0 / -
Piippola **	0 / -	+ / 0			+ / -	+ / -
Pudasjärvi **			-			0 / -
Pulkkila ***		+	+	+	+	+
Puolanka **			+ / -		+	+ / -
Pyhäjoki **		+ / 0	0 / -	0 / -	0 / -	+ / -
Pyhäntä **					+ / -	+ / -
Pyhäsalmi **	0 / -		0 / -	0 / -		0 / -
Rantsila **	0 / -	+	+ / -		+ / 0	+ / -
Reisjärvi ***	+	+			+	+
Ristijärvi **	+ / 0				+ / 0	+ / -
Ruukki *	-	+ / 0	+ / -	0 / -	0 / -	+ / -
Ruukki, Paavola **		+	+ / -		+ / 0	+ / -
Ruukki, Revonlahti **			-			0 / -
Sievi **	+ / 0		0 / -			+ / -
Siikajoki **			-			+ / -
Sotkamo ***	+ / 0		+	+	+ / 0	+ / -
Sotkamo, Vuokatti **			-			0 / +
Suomussalmi, Ämmänsaari **				0 / -		+ / -
Suomussalmi **			0 / -		+ / -	+ / -
Taivalkoski *			-	0 / -		0 / -
Temmes **			-			0 / -
Tyrnävä ***		+ / 0	+ / 0	+ / 0	+ / 0	+
Utajärvi **		+ / 0	+ / -		+ / -	+ / -
Vaala **			-	0 / -		-
Vaala, Säräisniemi ***	+	+	+		+	+
Vihanti *			-	0 / -		+ / -
Vuolijoki **						+ / -
Yli-Ii **			-	0 / -	+ / -	+ / -
Ylikiiminki **		+	+ / -			+ / -
Ylivieska **	-		+ / -			+ / -

Kirjallisuusluettelo

Kainuun seutukaavaliitto 1973. Kainuun seutukaavan runko, Kainuun kulttuurihistorialliset kohteet. Kajaani.

Kekkonen A. & Kukkonen H. 1991. Taajamakuva. Helsinki. ISBN 951-37-0347-9.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1990. Pohjois-Pohjanmaan maisema. Oulu. ISBN 951-9328-19-X.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1990. Pohjois-Pohjanmaan tilastokatsaus 1990. Oulu.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1992. Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet I-II. Julkaisemattomat luonnokset.

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993. Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet III. Oulu. ISBN 951-9328-55-6.

Tie- ja vesirakennushallitus 1984. Taajamatiet, Liikenneväylien ja tieympäristön suunnittelu. Helsinki. ISBN 951-46-7142-2, TVH 722326.

Tielaitos, Oulun tiepiiri 1993. Yleisten teiden meluselvitys. Oulu.

Tielaitos, tiehallitus 1993. Liikenneympäristön kokeminen. Helsinki. ISBN 951-47-6983-X, TIEL 3100006.

Tielaitos, tiehallitus 1993. Taajamien pienet parannustoimenpiteet. Helsinki. ISBN 951-47-6978-3, TIEL 3200136.

Tielaitos, tiehallitus 1992. 1980-luvulla toteutettuja taajamateitä. Helsinki. ISBN 951-47-5829-3, TIEL 3200076.

Tielaitos, tiehallitus 1993. Taajamien keskustateiden kehittäminen. Helsinki. ISBN 951-47-6982-1.

Tielaitos, tiehallitus 1993. Tie kokemusmaailmana. Helsinki. ISBN 951-47-6985-6, TIEL 3200141.

Tielaitos, tiehallitus 1992. Kaupunkimuotoilun historia. Helsinki. ISBN 951-47-6622-9, TIEL 3200107.

Tielaitos, Hämeen piiri 1993. Hämeen tiepiirin alueen taajamien tarveselvitys. Tampere.

Vesihallitus 1983. Yhdyskuntien vedenhankinnalle tärkeät pohjavesialueet.

Ympäristöministeriö 1992. Maisemanhoito, Maisematyöryhmän mietintö I. ISBN 951-47-5194-9.

Ympäristöministeriö 1992. Arvokkaat maisema-alueet, Maisematyöryhmän mietintö II. Helsinki. ISBN 951-47-5194-9.

Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto 1990. Maaseututaajaman ympäristön parantaminen, Opas. Helsinki.